RADA MIEJSKA
Plac Wolności 1
57-500 Bystrzyca Kłodzka

Elektronicznie podpisany przez
Artur Jan Pokora
dnia 16 listopada 2018 r.

UCHWAŁA NR LXIII/563/18
RADY MIEJSKIEJ W BYSTRZYCY KŁODZKIEJ

z dnia 16 listopada 2018 r.

w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały nr XXIX/244/16 Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej z dnia 07 września 2016 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 – 2021

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2018 r., poz. 994 ze zm.) w związku z art. 16 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (t.j. Dz. U. 2017 r., poz. 1523 ze zm.) - **Rada Miejska w Bystrzcy Kłodzkiej uchwala, co następuje:**

§ 1. 1. Ogłasza się tekst jednolity uchwały nr XXIX/244/16 Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 – 2021.

2. Ogłoszenie, o którym mowa w ust. 1, nastąpi w formie Obwieszczenia Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej z dnia 16 listopada 2018 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały nr XXIX/244/16 Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 – 2021, zgodnie z brzmieniem załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. 1. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

2. Uchwała podlega podaniu do publicznej wiadomości poprzez ogłoszenie na tablicy ogłoszeń w budynku Urzędu Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej, a także poprzez zamieszczenie jej treści na stronie internetowej BIP Gminy Bystrzyca Kłodzka.

Przewodniczący Rady
Miejskiej
mgr Artur Pokora

Załącznik do uchwały Nr LXIII/563/18

Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej

z dnia 16 listopada 2018 r.

OBWIESZCZENIE
RADY MIEJSKIEJ W BYSTRZYCY KŁODZKIEJ

z dnia 16 listopada 2018 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały nr XXIX/244/16 Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 – 2021

1. Na podstawie art. 16 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (t.j. Dz. U. 2017 r., poz. 1523 ze zm.) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia tekst jednolity uchwały nr XXIX/244/16 Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej z dnia 07 września 2016 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 – 2021 z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

1) uchwałą nr LXII/541/18 Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej z dnia 18 października 2018 r. o zmianie uchwały nr XXIX/244/16 Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej z dnia 7 września 2016 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 – 2021.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia tekst jednolity uchwały nie obejmuje:

1) § 2 i § 3 uchwały nr LXII/541/18 Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej z dnia 18 października 2018 r. o zmianie uchwały nr XXIX/244/16 Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej z dnia 7 września 2016 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 – 2021, które stanowią:

„**§ 2.** Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Bystrzycy Kłodzkiej.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu na tablicy ogłoszeń w budynku Urzędu Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej.".

RADA MIEJSKA W BYSTRZYCY KŁODZKIEJ

Przewodniczący
Rady Miejskiej
w Bystrzycy Kłodzkiej
mgr Artur Pokora

Załącznik do Obwieszczenia
Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej
z dnia 16 listopada 2018 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały nr XXIX/244/16 Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016-2021

UCHWAŁA NR XXIX/244/16

RADY MIEJSKIEJ W BYSTRZYCY KŁODZKIEJ

z dnia 7 września 2016 r.

w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016-2021

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U.2018. poz. 994 ze zm.) - **Rada Miejska w Bystrzycy Kłodzkiej uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016–2021, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Bystrzycy Kłodzkiej.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu na tablicy ogłoszeń w budynku Urzędu Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej.

Przewodniczący
Rady Miejskiej
w Bystrzycy Kłodzkiej
mgr Artur Pokora

Załącznik nr 1 do Uchwały nr XXIX/244/16 Rady Miejskiej

w Bystrzycy Kłodzkiej z dnia 7 września 2016 roku

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY BYSTRZYCA KŁODZKA NA LATA 2016 - 2021

2016

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE 2
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY BYSTRZYCA KŁODZKA 4
2.1. Położenie 4
2.2. Struktura osadnicza i powierzchnia 4
2.3. Turystyka 4
2.4. Gospodarka 5
3. DIAGNOZA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE SPOŁECZNEJ 6
3.1. Struktura ludności gminy 6
3.2. Rynek pracy 7
3.3. Pomoc społeczna 10
3.4. Bezpieczeństwo 12
3.5. Edukacja 16
3.6. Aktywność obywatelska 19
4. DIAGNOZA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE GOSPODARCZEJ 21
5. DIAGNOZA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ 26
6. DIAGNOZA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE TECHNICZNEJ 36
6.1. Komunikacja 36
6.2. Komunikacja publiczna 36
6.3. Mieszkalnictwo 36
7. DIAGNOZA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ 41
7.1. Gospodarka odpadami 41
8. DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I WYZNACZENIE OBSZARU DO REWITALIZACJI 44
8.1. Delimitacja obszaru zdegradowanego – procedura postępowania 44
8.2. Syntetyczny indeks degradacji społecznej (SIDS) – analiza 45
8.3. Obszar zdegradowany 52
8.4. Obszar do rewitalizacji 54
8.5. Mapa obszaru do rewitalizacji 55
9. PLAN REWITALIZACJI 58
9.1. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji 58
9.2. Cele rewitalizacji i kierunki działań odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym społeczności lokalnej Gminy Bystrzyca Kłodzka 59
9.3. LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH (LISTA A) 62
9.4. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (Lista B) 83
10. WDRAŻANIE LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI 92
10.1. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych 92
10.2. Ramy finansowe 95
10.3. Planowane źródła finansowania procesu rewitalizacji 95
10.4. System wdrażania, monitoringu i ewaluacji działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu rewitalizacji 96
11. SPÓJNOŚĆ LPR-U Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY 100
11.1. Spójność Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka z Planem Gospodarki Niskoemisyjnej Bystrzycy Kłodzkiej na lata 2016 – 2020 103
11.2. Spójność Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka 104
12. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY BYSTRZYCA KŁODZKA W PROCES REWITALIZACJI 108
SPIS TABEL 112
SPIS WYKRESÓW 113
SPIS MAP 113
SPIS RYSUNKÓW 113

1. WPROWADZENIE

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 – 2021 został opracowany zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020*, Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 lipca 2015 roku wraz z późniejszymi zmianami z dnia 2 sierpnia 2016 r. Prace nad programem rewitalizacji prowadzono zgodnie z zapisem art. 2.1. ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, w którym rewitalizację rozumieć należy jako: „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji".

Proces planowania rewitalizacji w Gminie Bystrzyca Kłodzka prowadzono jako kontynuację działań realizowanych we wcześniejszych latach, zapisanych w Programie Rewitalizacji dla Miasta Bystrzyca Kłodzka na lata 2008 - 2015. Zasadniczą zmianą, jaką wprowadzono tym razem, było rozszerzenie prowadzonych analiz na obszar całej gminy.

Na etapie tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji w gminie zakończono prace nad Strategią Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 - 2021 oraz nad Planem Gospodarki Niskoemisyjnej. Pozwoliło to na wykorzystanie znacznych zasobów danych przy diagnozowaniu potrzeb rewitalizacyjnych i planowaniu rewitalizacji. Podobny horyzont czasowy tworzenia głównych dokumentów strategicznych i programowych w gminie stanowi znaczne ułatwienie dla zachowania spójności w tych dokumentach. W sytuacji, w której gmina posiada nowo opracowaną strategię rozwoju, w części diagnostycznej niniejszego programu rewitalizacji skupiono się wyłącznie na diagnozie zjawisk kryzysowych w gminie oraz jej poszczególnych obszarach. Nie powtarzano danych zebranych i zawartych w strategii rozwoju, opisujących sytuację gminy na tle województwa i kraju.

Przedkładany Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 - 2021 jest efektem współpracy i zaangażowania władz lokalnych, Zespołu ds. Rewitalizacji, pracowników urzędu, przedstawicieli instytucji publicznych, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, zaproszonych do współpracy konsultantów, a nade wszystko: mieszkańców gminy. Dokument został opracowany w sposób uspołeczniony. Włączenie strony społecznej zostało zaplanowane i wpisane również w etap wdrażania zapisów programu, ich monitorowania oraz ewaluacji, a także wprowadzania ewentualnych modyfikacji i aktualizacji.

Dokument ten składa się z dziewięciu głównych części i są to:

- diagnoza negatywnych zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej,
- wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru do rewitalizacji,
- wizja, cele i kierunki działań rewitalizacji,
- lista A i B projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- komplementarność zaplanowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- przewidywane ramy finansowe programu rewitalizacji,
- system wdrażania, monitoringu i ewaluacji programu,
- spójność programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy,
- mechanizmy włączania mieszkańców i ich grup.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY BYSTRZYCA KŁODZKA

2.1. Położenie

Gmina Bystrzyca Kłodzka położona jest w Kotlinie Kłodzkiej, w województwie dolnośląskim. Obszar gminy graniczy z Republiką Czeską. Ukształtowanie gminy jest urozmaicone, tworzone przez specyficzne położenie na granicy Sudetów Wschodnich i Środkowych, pomiędzy Górami Bystrzyckimi i Orlickimi na zachodzie do Masywu Śnieżnika na wschodzie. Miasto Bystrzyca Kłodzka położone jest przy ujściu Bystrzycy do Nysy Kłodzkiej. Gmina graniczy z gminami: Polanica-Zdrój, Stronie Śląskie, Lądek-Zdrój, Międzylesie i Szczytna.

2.2. Struktura osadnicza i powierzchnia

Powierzchnia gminy wynosi 338 km^2, pod względem obszaru jest największą gminą w powiecie kłodzkim i drugą w województwie dolnośląskim. Gmina składa się z 30 sołectw, w tym 42 miejscowości i dwóch zarządów osiedli. Gmina ma charakter miejsko-wiejski, miastem jest Bystrzyca Kłodzka.

2.3. Turystyka

Urozmaicona rzeźba terenu i duże nagromadzenie zabytków architektury stanowi o atrakcyjności turystycznej tego obszaru. Dodatkowym atutem są występujące tu rezerwaty przyrody: Wodospad Wilczki, Śnieżnicki Park Krajobrazowy. Ewidentnym walorem gminy są znajdujące się tu 23 pomniki przyrody ożywionej. Ponadto bezpośrednie sąsiedztwo Gór Bystrzyckich i Orlickich oraz Masywu Śnieżnika stwarza doskonałe warunki do uprawiania całorocznej turystyki. Istnieje tu również możliwość rozwijania lotniarstwa i szybownictwa – dwa szczyty górskie: Górzyca i Skowronia Góra posiadają odpowiednie warunki. W Międzygórzu, Spalonej i Rudawie znajduje się infrastruktura niezbędna do uprawiania narciarstwa. Na terenie gminy występuje bogata i zróżnicowana baza noclegowa.

Miasto Bystrzyca, dzięki swojemu zachowanemu średniowiecznemu układowi urbanistycznemu, obecności licznych zabytków sakralnych, częściowo odrestaurowanym obwarowaniom z basztami, jest unikatowym miejscem w skali nie tylko kraju, ale i Europy. Potencjał turystyczny miasta rozwijany jest dzięki dotychczasowym działaniom rewitalizacyjnym i planom poszerzenia dostępności podziemi.

Na terenie gminy zlokalizowane są ponadto cenne architektonicznie zespoły pałacowo-parkowe na terenie Wilkanowa i Gorzanowa. Oba te miejsca wymagają znacznych nakładów finansowych, aby mogły powrócić do stanu pierwotnego. Pałac w Wilkanowie jest mocno zdewastowany, pałac w Gorzanowie, będący pod zarządem Fundacji Pałac Gorzanów poddawany jest sukcesywnym pracom restauracyjnym, dzięki czemu powoli odzyskuje swój dawny blask.

W obrębie gminy znajduje się uzdrowisko Długopole-Zdrój, a także znane i cenione źródła wód mineralnych. Na terenie Długopola oferowanych jest obecnie 220 miejsc noclegowych. Uzdrowisko specjalizuje się w leczeniu schorzeń przewodu pokarmowego - chorób wątroby i dróg żółciowych, a także schorzeń narządu ruchu, chorób układu krążenia, przemiany materii, cukrzycy i otyłości oraz niedokrwistości.

Miejscowością znaną ze swych walorów rekreacyjno-turystycznych i sportowych jest Międzygórze. Stanowi ona doskonałą bazę wypadową w Góry Bialskie, Bystrzyckie i Masyw Śnieżnika, a także na teren całej ziemi Kłodzkiej. Istnieją tu doskonałe warunki do uprawiania sportów zimowych. Występuje tu wyjątkowa zabudowa architektoniczna – wiele domów jest drewnianych, a pensjonaty wybudowane w stylu tyrolskim i norweskim. Główne atrakcje turystyczne to: Ogród Bajek, Sanktuarium Matki Bożej na Górze Iglicznej, Wodospad Wilczki; z Międzygórza wychodzi wiele znanych szlaków turystycznych. W miejscowości istnieje szeroka oferta pobytowa.

2.4. Gospodarka

Gmina Bystrzyca Kłodzka ma charakter przemysłowo-rolniczy. Przemysł gminy w głównej mierze opiera się na wykorzystaniu zasobów naturalnych: leśnych, rolnych i mineralnych. Ulokowanych jest tu kilka zakładów przemysłowych, a do największych należy zaliczyć: Mondi Packaging BZWP Sp. z o.o., Rozlewnię wody mineralnej „CYRANKA", Wytwórnię Wód Mineralnych "Mineral" Sp.j., Gminną Spółdzielnię „Samopomoc Chłopska", Tamir Sp. z o.o., Tessa Sp. z o.o. itp. Zakłady te są równocześnie największymi pracodawcami. Obraz gospodarki gminy dopełniają punkty handlowo-usługowe, hotele i obiekty agroturystyczne.

Id: 113C3D17-41BA-45D9-8222-F066F93848A6. Podpisany

3. DIAGNOZA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE SPOŁECZNEJ

3.1. Struktura ludności gminy

Gminę Bystrzyca Kłodzka na koniec 2015 roku zamieszkiwało 19157 osób. Mieszkańców miasta było 10145, wieś zamieszkiwało 9012 osób. W ciągu ostatnich 10 lat liczba mieszkańców gminy zmniejszyła się, zgodnie z danymi GUS, o 630 osób. Równomiernie spadła liczba mieszkańców miasta i terenów wiejskich. Tabela nr 1 pokazuje zmiany w liczbie ludności od 2008 roku. Wyraźnie widać spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Rośnie natomiast liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Gmina wyraźnie się starzeje oraz wyludnia. Dane na koniec 2015 pokazują, że w gminie było zaledwie 482 dzieci do drugiego roku życia, 159 trzylatków, 358 cztero- i pięciolatków, 173 sześciolatków i 201 siedmiolatków. Dzieci w wieku od ośmiu do dwunastu lat było 820. Liczba dzieci i młodzieży do osiemnastego roku życia pod koniec grudnia 2015 wynosiła 3037, natomiast osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety powyżej 60. roku życia, mężczyźni powyżej 65. roku życia) 3862. Przewaga liczebna tej grupy wiekowej będzie zdecydowanie się zwiększała. Szczegółowe dane na temat struktury wieku ludności i jej zmian od 2008 roku zostały zamieszczone w tabeli poniżej.

Tabela 1. Struktura ludności Gminy Bystrzyca Kłodzka w latach 2008 – 2015

	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ludność ogółem	osoba	19451	19312	19203	19794	19689	19549	19446	19157
Ludność w wieku:									
przedprodukcyjnym	%	17,8	17,5	16,8	16,6	16,1	15,8	15,6	16,7
produkcyjnym	%	65,7	65,6	65,8	65,4	64,9	64,3	63,6	63,1
poprodukcyjnym	%	16.6	17	17,4	18	18,9	19,9	20,8	20,2
Przyrost naturalny	%	-2,1	-5,2	-3,5	-2,7	-4	-3,9	-1,8	Bd

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl, dane wewnętrzne Urzędu Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka , por. tab. nr 1 [w:] Strategia Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 – 2021, str.20.

3.2. Rynek pracy

Stopa bezrobocia w Polsce na koniec grudnia 2015 r. wynosiła 9,8%, w województwie dolnośląskim: 8,6%, w powiecie kłodzkim: 20,0% i należała do jednych z najwyższych w województwie dolnośląskim (wg danych PUP Kłodzko, *Informacja sygnalna o rynku pracy. Stan na dzień 31 stycznia 2016*). Zgodnie z tymi danymi w grudniu 2015 roku w Gminie Bystrzyca Kłodzka liczba zarejestrowanych bezrobotnych wynosiła 1277 osób. Zestawiając te dane z liczbą kobiet w wieku 19 – 60 lat oraz mężczyzn w wieku 19 – 65 lat odsetek zarejestrowanych osób bezrobotnych do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniósł w grudniu 2015 roku 10,56%. Oznacza to, że co dziesiąty mieszkaniec Gminy Bystrzyca Kłodzka w wieku produkcyjnym był zarejestrowany w urzędzie pracy. W porównaniu z wcześniejszymi latami liczba zarejestrowanych bezrobotnych jest niższa, co może mieć związek ze spadkiem liczby mieszkańców w gminie. Dla porównania w 2008 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych wynosiła 1707 osób i rosła w kolejnych latach. Najwyższy poziom zarejestrowanego bezrobocia odnotowano w 2013 roku – 1808 osób. W roku 2014 takich osób było już mniej – 1585. Stopa bezrobocia gminy w 2014 roku wynosiła 12,8 % i była o niecałe dwa punkty procentowe niższa niż w roku 2013 (14,4 %). W roku 2014 w gminie było aktywnych zawodowo 2415 osób, zarejestrowanych bezrobotnych 1585; proporcje są dość zatrważające. Wśród osób bezrobotnych znaczący odsetek to osoby długotrwale bezrobotne: 57,6% (dane PUP Kłodzko, grudzień 2015). Osoby te, jak wiadomo, wymagają zdecydowanie intensywniejszego i długotrwałego procesu aktywizacji zawodowej i społecznej. W przypadku osób długo pozostających poza rynkiem pracy, w procesie aktywizacji ważne jest, by wzmacniać ich relacje z innymi, szczególnie w środowisku lokalnym. Budowanie dobrych relacji sąsiedzkich, animowanie grup wsparcia, hobbystycznych, zdecydowanie zwiększa szanse tych osób na trwałą inkluzję społeczną. Obraz zarejestrowanego bezrobocia w gminie dopełnia odsetek młodych osób bezrobotnych do 25 roku życia w liczbie bezrobotnych ogółem, który w grudniu 2015 roku wyniósł 13%, natomiast odsetek osób powyżej 50 roku życia wyniósł 29 %. Niewątpliwie kwestia wykluczenia z rynku pracy jest wyzwaniem dla władz lokalnych Gminy Bystrzyca Kłodzka, dlatego aktywizacja zawodowa mieszkańców, ożywienie gospodarcze poprzez rozwój turystyki to istotne priorytety rozwoju gminy.

Dane pozyskane z Powiatowego Urzędu Pracy w Kłodzku na dzień 31 grudnia 2015 roku pozwoliły przyjrzeć się liczbie osób pozostających bez pracy. Szczególnie istotne dla procesu rewitalizacji jest wyodrębnienie obszaru gminy o najwyższej koncentracji zjawisk kryzysowych. W przypadku analizy bezrobocia okazało się, że obszarowo zróżnicowany jest rozkład osób długotrwale bezrobotnych, szczególnie koncentracja takich osób w centrum miasta oraz na terenach wiejskich w następujących miejscowościach: Gorzanów, Idzików, Lasówka, Międzygórze, Młoty, Mostowice, Nowa Bystrzyca, Nowa Łomnica, Nowy Waliszów, Paszków, Pokrzywno, Spalona, Szczawina i Szklary. Analizie poddano również rozkład przestrzenny osób bezrobotnych do 25 roku życia i osób powyżej 50 roku życia,

jednak w tych kategoriach nie znaleziono żadnej kumulacji przestrzennej. Tabela nr 2 prezentuje ulice na obszarze miejskim oraz miejscowości gminy, gdzie liczba osób długotrwale bezrobotnych jest wyższa niż średnia tej wartości dla całej gminy. Najwyższe wskaźniki długotrwałego bezrobocia w mieście koncentrują się na ulicach w centrum Starego Miasta. Dane te są liczone jako liczba osób bezrobotnych na danej ulicy/w miejscowości do liczby mieszkańców tej ulicy/ miejscowości w wieku produkcyjnym (dla kobiet 19 – 60, dla mężczyzn 19 – 65) w stosunku do średniej tej wartości dla całej gminy. Wskaźnik ten jest jednym z czterech elementów składowych analizowanego syntetycznego indeksu degradacji społecznej, w którym oprócz danych dotyczących długotrwałego bezrobocia, analizowana jest również liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, liczba niebieskich kart oraz frekwencja w ostatnich wyborach samorządowych. Zestawienie tych danych i uzyskanie z nich łącznie wyników wyższych niż wartości średnie dla całej gminy wyznaczają obszar zdegradowany. Sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego dla Gminy Bystrzyca Kłodzka został szczegółowo opisany w rozdziale poświęconym delimitacji.

Tabela 2. Ulice i miejscowości o najwyższym wskaźniku długotrwałego bezrobocia mieszkańców w Gminie Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 31 grudnia 2015 r.)

Ulica/sołectwo Gminy Bystrzyca Kłodzka	Wskaźnik długotrwałego bezrobocia*
Władysława Broniewskiego	1,34
Floriańska	1,50
Gagarina	1,03
Henryka Siemiradzkiego	3,29
Kolejowa	1,35
Kościelna	2,45
Krakowska	2,17
Krótka	1,30
Kupiecka	0,42
Mały Rynek	6,58
Międzyleśna	1,17
Modrzewiowa	1,83
Odrowąża	1,05
Ogrodowa	1,64
Okrzei	1,48
Pl. Wolności	1,29

Ulica/sołectwo Gminy Bystrzyca Kłodzka	Wskaźnik długotrwałego bezrobocia*
Pl. Szpitalny	1,03
Pl. Tadeusza Kościuszki	1,06
Podmiejska	2,28
Polna	1,30
Przyjaciół	2,06
Rycerska	1,29
Sienna	1,29
Starobystrzycka	1,30
Strażacka	1,16
Środkowa	1,64
Widokowa	1,37
Wojska Polskiego	1,31
Ludwika Zamenhofa	2,16
Gorzanów	1,11
Idzików	1,16
Lasówka	1,56
Międzygórze	1,22
Młoty	2,96
Mostowice	2,74
Nowa Bystrzyca	1,45
Nowa Łomnica	1,90
Nowy Waliszów	1,47
Paszków	1,64
Pokrzywno	1,57
Spalona	1,55
Szczawina	1,17
Szklary	2,35

*liczba osób długotrwale bezrobotnych na ulicy/w miejscowości do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym (K19-60, M 19-65) tej ulicy/ miejscowości w stosunku do średniej tej wartości dla całej gminy (średnia dla gminy: 6,08% =1)

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Kłodzku , opracowanie własne.

3.3. Pomoc społeczna

W grudniu 2015 roku z pomocy społecznej korzystało w gminie 709 rodzin, co jest rekordowo wysokim wynikiem w ciągu ostatnich siedmiu lat. Wzrosła również liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności występującej w rodzinie. Zmalała liczba rodzin, w których głównym powodem korzystania z pomocy społecznej było bezrobocie i alkoholizm. Bardziej szczegółowe dane dotyczące pomocy społecznej zostały opisane w Strategii Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 – 2021 (por. ss. 22-32).

Tabela 3. Wybrane powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2009 - 2015

Powód przyznania pomocy	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin
Ubóstwo	583	580	579	600	640	586	709
Bezrobocie	645	640	645	635	677	579	487
Niepełnosprawność	293	292	248	238	239	251	277
Alkoholizm i Narkomania	193	181	164	175	171	158	138

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej.

Zgodnie z danymi Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na koniec grudnia 2015 roku wsparciem komisji objętych było 249 osób, w tym 166 mieszkańców miasta i 88 mieszkańców wsi. To znaczna przewaga na rzecz miasta, nawet jeśli liczba mieszkańców miasta (10145 osób, dane gminy na dzień 31 12 2015) jest nieco wyższa niż liczba mieszkańców wsi (9012 osób) w gminie. Najwięcej osób na terenach wiejskich było wspieranych przez Gminną Komisję z następujących miejscowości: Długopole-Zdrój, Gorzanów, Idzików, Nowy Waliszów, Stara Bystrzyca i Wilkanów. Na terenie miasta najwięcej osób otrzymało wsparcie z ulic: Górnej, Konopnickiej, Okrzei, pl. Wolności, Starobystrzyckiej, Wojska Polskiego, Zamenhofa i Osiedla Szkolnego. Dane pozyskane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej, dotyczące liczby mieszkańców gminy korzystających ze świadczeń pomocy społecznej zostały również poddane bardziej szczegółowej analizie z rozbiciem na ulice i sołectwa. Głównym powodem przyznawania pomocy społecznej jest bezrobocie. Tabela nr 4 prezentuje zestawienie ulic i sołectw o najwyższych wskaźnikach korzystania z pomocy społecznej w gminie. W przypadku tych danych koncentracja ulic na terenie miasta w ścisłym centrum – Stary Rynek i okalające go ulice – jest jeszcze bardziej widoczna. Wskaźniki wyższe niż średnia wartość tego wskaźnika dla gminy, tj. korzystania z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców danej ulicy/ miejscowości wyznaczają w większości obszar zdegradowany.

Tabela 4. Ulice i miejscowości z najwyższym wskaźnikiem korzystania z pomocy społecznej wśród mieszkańców Gminy Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 31 grudnia 2015 r.)

ULICA / SOŁECTWO GMINY BYSTRZYCA KŁODZKA	WSKAŹNIK UBÓSTWA*
Adama Asnyka	1,47
Górna	4,11
Henryka Siemiradzkiego	5,41
Kolejowa	1,63
Kościelna	2,33
Krakowska	2,80
Krótka	2,29
Kupiecka	3,26
Mały Rynek	3,38
Międzyleśna	2,38
Nadbrzeżna	1,08
Okrzei	1,97
pl. Wolności	1,63
pl. Marii Skłodowskiej-Curie	3,12
pl. Szpitalny	2,59
pl. Tadeusza Kościuszki	2,65
Podmiejska	1,14
Przyjaciół	2,67
Rycerska	1,86
Sienna	2,72
Starobystrzycka	2,77
Środkowa	2,84
Wojska Polskiego	1,73
Ludwika Zamenhofa	2,52
Kasztanowa	1,13
Długopole Dolne	1,57
Długopole-Zdrój	1,30
Idzików	1,31
Kamienna (Marcinków)	1,27
Marianówka	1,04
Międzygórze	1,11
Nowa Bystrzyca	2,07
Piotrowice	2,70
Pokrzywno	1,99
Poniatów	13,51
Ponikwa	1,48
Szklary	3,00
Wójtowice	1,17

*liczba rodzin objętych pomocą społeczną na ulicy/w miejscowości do liczby mieszkańców tej ulicy/ miejscowości w stosunku do średniej tej wartości dla gminy (średnia dla gminy: 37 rodzin korzystających z pomocy społecznej/ 1000 mieszkańców =1).

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej , opracowanie własne.

3.4. Bezpieczeństwo

Instytucjami odpowiedzialnymi za zapewnienie bezpieczeństwa na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka są Policja i Straż Pożarna. Komisariat Policji zlokalizowany jest na ulicy Słowackiego 8 w Bystrzycy Kłodzkiej i stanowi jednostkę organizacyjną Komendy Powiatowej Policji w Kłodzku. Komisariat prowadzi działania na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka i Międzylesie. Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza w Bystrzycy Kłodzkiej mieści się na ulicy Adama Mickiewicza 1 i podlega Komendzie Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Kłodzku. Działalność z zakresu bezpieczeństwa wspierana jest ponadto przez Ochotnicze Straże Pożarne, zlokalizowane na terenie gminy w poszczególnych wsiach.

Tabela 5. Wykaz jednostek OSP Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 31 marca 2015r.)

Jednostka OSP	Adres
OSP Gorzanów	ul. Polna 5 57-521 Gorzanów
OSP Nowy Waliszów	Nowy Waliszów 32 57-500 Bystrzyca Kłodzka
OSP Pławnica	Pławnica 70 57-500 Bystrzyca Kłodzka
OSP Poręba	Poręba 54 57-500 Bystrzyca Kłodzka
OSP Stara Łomnica	Stara Łomnica 72A 57-521 Gorzanów
OSP Stary Waliszów	Stary Waliszów 17 57-500 Bystrzyca Kłodzka
OSP Wilkanów	Wilkanów 130A 57-500 Bystrzyca Kłodzka
OSP Zabłocie	Zabłocie 9A 57-500 Bystrzyca Kłodzka
OSP Idzików	Idzików 69 57-500 Bystrzyca Kłodzka
OSP Międzygórze	ul. Pocztowa 3 57-500 Bystrzyca Kłodzka

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka.

Poziom przestępczości na terenie gminy utrzymuje się na względnie stałym poziomie. Największą grupę przestępstw stanowią przestępstwa kryminalne. Na przestrzeni lat 2012 – 2014 zaobserwować można tendencję spadkową w liczbie popełnianych przestępstw ogółem. W latach 2013 – 2014 najwidoczniejszy spadek dotyczy liczby przestępstw przeciwko obrotowi gospodarczemu: ze 135 do 25. Poniższa tabela prezentuje przestępstwa odnotowane na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka przestrzeni lat 2012 – 2014.

Tabela 6. Przestępstwa na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka

Rodzaje przestępstw	2012	2013	2014
O charakterze kryminalnym w tym:	222	210	172
Zabójstwa	-	-	1
Uszkodzenie ciała	12	9	11
Zgwałcenie	1	-	2
Kradzieże	87	76	70
Kradzieże z włamaniem	91	97	67
Rozbój i wymuszenie rozbójnicze	10	9	5
Przestępstwa narkotykowe	20	13	15
Molestowanie seksualne	1	6	1
Inne	-	-	-
Przeciwko obrotowi gospodarczemu	26	135	25
Drogowe	106	162	115
Pożary i podpalenia	7	13	4
Inne	189	38	143
Ogółem	**550**	**558**	**459**

Źródło danych: Komisariat Policji w Bystrzcy Kłodzkiej za: Strategia Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 - 2021, s. 82.

W ramach konsultacji Krajowej mapy zagrożeń bezpieczeństwa w Polsce na terenie gminy miejsko-wiejskiej Bystrzyca Kłodzka opracowano następujące wnioski (źródło: Komenda Powiatowa Policji w Kłodzku): 1) przegląd infrastruktury miejskiej - stanu zabezpieczeń obiektów, wyposażenie w zabezpieczenia techniczne, tj. kraty, rolety, alarmy, sprawności działania oraz miejsca ustawienia oświetlenia miejskiego; 2) dokonanie przeglądu stanu technicznego oraz oznakowania dróg, zwiększenie ilości patroli ruchu drogowego z uwagi na łamanie przepisów ruchu drogowego; 3) zwiększenie ilości patroli z uwagi na zagrożenie wykroczeniami społecznie uciążliwymi; 4) rozbudowa oraz sprawna obsługa i wykorzystanie monitoringu miejskiego w Bystrzycy Kłodzkiej; 5) poprawa bezpieczeństwa na terenie Osiedla Szkolnego – przeciwdziałanie kradzieżom; 6) zwiększenie ilości patroli z uwagi na zagrożenie wykroczeniami społecznie uciążliwymi oraz nieprawidłowe parkowanie pojazdów; 7) wytypowanie najbardziej zagrożonych wykroczeniami miejsc na Osiedlu Szkolnym na podstawie wypowiedzi mieszkańców.

Z udostępnionych przez Policję lokalnych danych największa liczba niebieskich kart została założona na ulicach:

Tabela 7. Największa liczba niebieskich kart na terenie Miasta Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 31 grudnia 2015 r.)

Ulica	Liczba niebieskich kart
Marii Konopnickiej	5
Wojska Polskiego	4
Starobystrzycka	6
Osiedle Szkolne	7

Źródło danych: Komisariat Policji w Bystrzycy Kłodzkiej.

Na obszarach wiejskich najwięcej niebieskich kart założonych jest w Gorzanowie i Wilkanowie, co prezentuje poniższa tabela:

Tabela 8. Największa liczba niebieskich kart na terenach wiejskich gminy Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 31 grudnia 2015 r.)

Miejscowość	Liczba niebieskich kart
Gorzanów	3
Wilkanów	3

Źródło danych: Komisariat Policji w Bystrzycy Kłodzkiej.

Powyższe dane uzupełniają zestawienia na podstawie danych uzyskanych z Policji, dotyczących liczby czynów karalnych stwierdzonych (przestępstwa i wykroczenia ogółem) oraz liczby czynów karalnych stwierdzonych popełnionych przez nieletnich (przestępstwa i wykroczenia ogółem).

Tabela 9. Liczba przestępstw popełnionych na poszczególnych ulicach Gminy Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 31 grudnia 2015 r.)

Ulica	Liczba czynów karalnych stwierdzonych ogółem
Adama Mickiewicza	16
Henryka Sienkiewicza	9
Międzyleśna	25
Okrzei	15
Osiedle Szkolne	26
plac Wolności	15
Strażacka	33
Wojska Polskiego	30
Ludwika Zamenhofa	10

Źródło danych: Komisariat Policji w Bystrzycy Kłodzkiej.

Skala popełnianych przestępstw na terenach wiejskich zaprezentowana jest w poniższej tabeli.

Tabela 10. Liczba przestępstw ogółem popełnionych na terenach wiejskich Gminy Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 31 grudnia 2015 r.)

Miejscowość	Liczba czynów karalnych stwierdzonych ogółem
Długopole-Zdrój	17
Gorzanów	12
Międzygórze	13
Stary Waliszów	21
Wilkanów	16

Źródło danych: Komisariat Policji w Bystrzycy Kłodzkiej.

Na podstawie danych udostępnionych przez Policję można stwierdzić, że liczba przestępstw popełnianych przez nieletnich na terenie gminy ma charakter marginalny. Największe zagęszczenie przestępstw popełnianych przez nieletnich prezentuje poniższa tabela:

Tabela 11. Liczba przestępstw ogółem popełnionych przez nieletnich na terenach wiejskich Gminy Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 31 grudnia 2015 r.)

Ulica	Liczba czynów karalnych stwierdzonych ogółem
Adama Mickiewicza	3
1000 - lecia Państwa Polskiego	1
Okrzei	1
Nadbrzeżna	1
Osiedle Szkolne	5
plac Wolności	1
Stefanii Sempołowskiej	2
Strażacka	2
Wojska Polskiego	4
Ludwika Zamenhofa	1

Źródło: Komisariat Policji w Bystrzycy Kłodzkiej.

Na terenach wiejskich liczba odnotowanych przestępstw popełnionych przez nieletnich jest znikoma: Międzygórze: 1, Wilkanów: 1, Wójtowice: 1.

Podczas przeprowadzonych warsztatów konsultacyjnych uczestnicy wyraźnie wskazywali miejsca niebezpieczne, tj. takie, które wg ich opinii kojarzone są z przestępczością. Największa liczba takich wskazań dotyczyła ścisłego centrum Bystrzycy oraz Osiedla

Szkolnego. To tutaj powinny zostać uruchomione w pierwszej kolejności działania nakierowane na poprawę bezpieczeństwa.

3.5. Edukacja

Na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka dzieci z klas 1 – 6 uczęszczają do: Szkoły Podstawowej nr 1 im. gen. Józefa Bema, Szkoły Podstawowej nr 2 im. Obrońców Warszawy, Szkoły Podstawowej w Wilkanowie. Sieć publicznych szkół uzupełniają szkoły niesamorządowe: Szkoła Podstawowa Waliszowskiego Stowarzyszenia Edukacyjnego w Starym Waliszowie, Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Gorzanowie prowadzona przez Towarzystwo Miłośników Gorzanowa, Szkoła Podstawowa w Długopolu Dolnym; Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Pławnicy, Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia „Stara Łomnica Dzieciom" w Starej Łomnicy. Sieć gimnazjów tworzą: Gimnazjum nr 1 (prowadzone przez Powiat) i Gimnazjum nr 2 (wchodzące w skład Zespołu Szkół w Wilkanowie). Sieć gimnazjów uzupełnia Gimnazjum w Gorzanowie prowadzone przez organizację pozarządową – Towarzystwo Miłośników Gorzanowa. Analiza wyników sprawdzianu szóstoklasisty wskazuje wyraźnie, że większość szkół z terenu gminy osiąga wynik poniżej średniej dla województwa dolnośląskiego (z wyłączeniem Szkoły Podstawowej nr 2, Szkoły Podstawowej Stowarzyszenia Stara Łomnica Dzieciom, Szkoły Podstawowej w Wilkanowie).

Tabela 12. Wyniki sprawdzianu umiejętności w klasach VI, w jednostkach oświatowych na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 31 grudnia 2015 r.)

Nazwa szkoły	Liczba zdających	Osiągnięty wynik
Szkoła Podstawowa nr 1	51	54,1
Szkoła Podstawowa nr 2	45	73,8
SP w Długopolu Dolnym	7	51,9
SP w Pławnicy	9	56,2
SP w Wilkanowie	14	66,7
SP w Starej Łomnicy	10	71,9
SP WSE w Starym Waliszowie	14	59,3
SP Gorzanów	6	65,3
Średnia w gminie		63
Średnia w województwie		66

Źródło danych: Strategia Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016-2020, s. 40.

Na przestrzeni lat 2008 - 2015 utrzymuje się trend uzyskiwania niższych średnich wyników sprawdzianu kończącego naukę w szkołach podstawowych w Gminie Bystrzyca Kłodzka na tle wyników województwa dolnośląskiego.

Wykres 1. Średni wynik sprawdzianu zakończenie nauki w szkołach podstawowych w Gminie Bystrzyca Kłodzka na tle wyników województwa dolnośląskiego

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016-2021 s. 40.

Wykres 2. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w poszczególnych szkołach Gminy Bystrzyca Kłodzka

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016-2021 s. 41.

Najniższe średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego osiągnęli uczniowie zamieszkujący ulice wskazane w tabeli poniżej.

Tabela 13. Najniższe średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w podziale na ulice (dane na dzień 31 grudnia 2015 r.)

Ulica	Współczynnik
Adama Asnyka	1,14
Juliana Leńskiego	1,76
Kolejowa	1,05
Kolonia	1,75
Marii Konopnickiej	1,37
Kościelna	1,30
Międzyleśna	1,24
Młynarska	1,29
Ogrodowa	1,35
Okrzei	1,19
Osiedle Kolorowe	1,33
plac Szpitalny	1,13
plac Tadeusza Kościuszki	1,24
Podmiejska	2,37
Przyjaciół	1,83
Rycerska	1,16
Sienna	1,32
Starobystrzycka	1,26
Zielna	1,14

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka.

Pomimo dobrze rozwiniętego systemu edukacji na terenie gminy, nie w pełni odpowiada on na potrzeby dzieci i młodzieży z obszaru zdegradowanego. Na podstawie rozmów z przedstawicielami oświaty, pracownikami świetlic socjoterapeutycznych i organizacji pozarządowych można stwierdzić, że obecnie postępuje pogorszenie sytuacji bytowej dzieci i młodzieży pochodzącej przede wszystkim z rodzin dotkniętych problemami z obszaru wykluczenia społecznego. Przekłada się to na gorsze wyniki w nauce, zaniżone aspiracje. Deficyty na poziomie potrzeb edukacyjnych, emocjonalnych skutkować będą w przyszłości nawarstwianiem się problemów społecznych. Z punktu widzenia rewitalizacji obszaru dotkniętego sytuacją kryzysową kluczowe jest wspieranie działań na rzecz zwiększenia uczestnictwa dzieci i młodzieży w różnorodnych formach edukacji (w tym nieformalnej), programach profilaktycznych i zajęciach integracyjnych dedykowanych dla grup wymagających szczególnego wsparcia.

3.6. Aktywność obywatelska

Aktywność obywatelska na terenie gminy w głównej mierze rozwijana jest i propagowana przez organizacje pozarządowe. To ich działania przekładają się na wzrost aktywności społecznej i umiejętność mobilizowania społeczności lokalnej do działania. Na podstawie danych uzyskanych z mojapolis.pl na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka w 2010 roku zarejestrowanych było 28,2 stowarzyszeń/fundacji z wyłączeniem OSP; w 2014 wskaźnik ten wynosił 32,4. Wskazuje to na wzrost aktywności obywatelskiej w zakresie zakładania/rejestrowania organizacji pozarządowych. Istnienie organizacji nie jest równoznaczne z prowadzeniem działań na rzecz społeczności lokalnej, natomiast może wskazywać na wzrost świadomości obywateli w zakresie możliwości zakładania organizacji. Liczba organizacji posiadających status pożytku publicznego wynosiła odpowiednio 4,5 w 2010 i 7,6 w 2012 roku na 10 tys. mieszkańców (dane za mojapolis.pl) Na terenie gminy, zgodnie z wykazem UMiG Bystrzyca Kłodzka, działa 55 stowarzyszeń. Prowadzą one działalność w wielu sferach pożytku publicznego. Do najprężniej działających i rozpoznawalnych lokalnych organizacji należy zaliczyć: Fundusz Lokalny Masywu Śnieżnika, Towarzystwo Miłośników Gorzanowa, Fundację Równi choć Różni. To m.in. ich doświadczenia stanowią cenny zasób lokalny dla innych inicjatyw społecznych i obywatelskich. Najbardziej zauważalnym przejawem aktywności obywatelskiej jest udział w wyborach. W wyborach samorządowych 2014 frekwencja w Polsce wyniosła 50,55%. Na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej na terenie Bystrzycy Kłodzkiej uprawnionych do głosowania było 12 605 osób, wydano 6384 karty ważne, z czego 6037 głosów było ważnych i 311 nieważnych. Najniższą frekwencję przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Najniższa frekwencja w wyborach samorządowych 2014 na terenie Bystrzycy Kłodzkiej

Ulica	Wskaźnik
Gagarina	1,17
Mikołaja Kopernika	1,17
Kościelna	1,17
Krakowska	1,17
Krótka	1,16
Kupiecka	1,16
Lotników	1,15
Mały Rynek	1,16
Międzyleśna	1,16
Młynarska	1,17
Nadbrzeżna	1,17
Ogrodowa	1,17
pl. Wolności	1,16

Ulica	Wskaźnik
pl. M. Skłodowskiej – Curie	1,16
pl. Szpitalny	1,17
pl. T. Kościuszki	1,16
Podmiejska	1,17
Polna	1,17
Przyjaciół	1,17
Rycerska	1,16
Sienna	1,16
Starobystrzycka	1,17
Środkowa	1,16
Wojska Polskiego	1,17
Jana Pawła	1,16
Kasztanowa	1,17
Kosmiczna	1,17
Słoneczna	1,17
Spadzista	1,17

Źródło danych: Państwowa Komisja Wyborcza, opracowanie własne.

Frekwencja w wyborach samorządowych nie odbiega znacząco od frekwencji odnotowanej w skali powiatu, województwa czy kraju. Wskazuje jednak na miejsca, w których najmniejsza liczba mieszkańców zdecydowała się dać wyraz swojemu bezpośredniemu zainteresowaniu i zaangażowaniu w życie publiczne gminy. Na podstawie wyników warsztatów konsultacyjnych należy wyraźnie podkreślić, że w opinii ich uczestników aktywność obywatelska na obszarze zdegradowanym jest niska. Do głównych problemów w tym obszarze zaliczone zostały:

- niski poziom zaufania społecznego
- mała liczba innowacyjnych inicjatyw społecznych
- ograniczona liczba liderów lokalnych
- niska wiedza i umiejętności wykorzystania przez mieszkańców przysługujących im praw obywatelskich
- małe uczestnictwo w życiu publicznym wykraczającym poza obowiązki służbowe
- rozkład więzi społecznych
- niska chęć do podejmowania współpracy na rzecz rozwiązywania problemów lokalnych

Wskazane problemy w znacznej mierze dotyczą obszaru zdegradowanego, ale i całej gminy. Zidentyfikowane problemy stanowią kluczowe wyzwania dla procesu rewitalizacji.

4. DIAGNOZA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE GOSPODARCZEJ

Gospodarka Gminy Bystrzyca Kłodzka ma charakter przemysłowo-rolniczy. Przemysł gminny, co podkreślają zapisy Strategii Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 – 2021, opiera się na wykorzystaniu istniejących zasobów naturalnych: leśnych, rolnych i mineralnych. Dlatego rozwój przedsiębiorczości w gminie związany jest głównie z turystyką oraz z przemysłem nieuciążliwym dla środowiska, m.in. przetwórstwem rolno-spożywczym, przemysłem drzewnym, papierniczym. Do największych zakładów funkcjonujących na terenie gminy należą: Mondi Packaging BZWP Sp. z o.o., Rozlewnia wody mineralnej „CYRANKA", Wytwórnia Wód Mineralnych "Mineral" Sp.j., Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska", Tamir Sp. z o.o., Tessa Sp. z o.o. itp. W gminie dobrze rozwinięta jest sieć zakładów ogólnobudowlanych, murarskich, stolarskich, ślusarskich i mechaniki pojazdowej. Dokładne dane pokazujące rodzaje wykonywanej działalności przez przedsiębiorców na terenie gminy ilustruje poniższa tabela.

Tabela 15. Rodzaje wykonywanej działalności przez przedsiębiorców działających na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 30 kwietnia 2016 r.)

Kod PKD	Nazwa	Liczba przedsiębiorców
4719Z	Pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach	264
4941Z	Transport drogowy towarów	254
4339Z	Wykonywanie pozostałych robót budowlanych wykończeniowych	233
4332Z	Zakładanie stolarki budowlanej	223
4333Z	Posadzkarstwo; tapetowanie i oblicowywanie ścian	223
4331Z	Tynkowanie	216
4334Z	Malowanie i szklenie	213
4399Z	Pozostałe specjalistyczne roboty budowlane, gdzie indziej niesklasyfikowane	212
4120Z	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	203
4799Z	Pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona poza siecią sklepową, straganami i targowiskami	192
4791Z	Sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej lub Internet	187
4322Z	Wykonywanie instalacji wodno-kanalizacyjnych, cieplnych, gazowych i klimatyzacyjnych	173
4391Z	Wykonywanie konstrukcji i pokryć dachowych	173
4329Z	Wykonywanie pozostałych instalacji budowlanych	161

Kod PKD	Nazwa	Liczba przedsiębiorców
4789Z	Sprzedaż detaliczna pozostałych wyrobów prowadzona na straganach i targowiskach	155
4520Z	Konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	145
4711Z	Sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych	145
4321Z	Wykonywanie instalacji elektrycznych	144
4311Z	Rozbiórka i burzenie obiektów budowlanych	135
5610A	Restauracje i inne stałe placówki gastronomiczne	130
4782Z	Sprzedaż detaliczna wyrobów tekstylnych, odzieży i obuwia prowadzona na straganach i targowiskach	126
4312Z	Przygotowanie terenu pod budowę	125
0240Z	Działalność usługowa związana z leśnictwem	102
4771Z	Sprzedaż detaliczna odzieży prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	101
4781Z	Sprzedaż detaliczna żywności, napojów i wyrobów tytoniowych prowadzona na straganach i targowiskach	100
4532Z	Sprzedaż detaliczna części i akcesoriów do pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	91
4511Z	Sprzedaż hurtowa i detaliczna samochodów osobowych i furgonetek	89
4690Z	Sprzedaż hurtowa niewyspecjalizowana	89
4778Z	Sprzedaż detaliczna pozostałych nowych wyrobów prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	87
4779Z	Sprzedaż detaliczna artykułów używanych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	79
8559B	Pozostałe pozaszkolne formy edukacji, gdzie indziej niesklasyfikowane	79
0220Z	Pozyskiwanie drewna	77
1610Z	Produkcja wyrobów tartacznych	76
6820Z	Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	76
4776Z	Sprzedaż detaliczna kwiatów, roślin, nasion, nawozów, żywych zwierząt domowych, karmy dla zwierząt domowych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	74

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka, CEIDG.

W gminie na dzień 31 grudnia 2015 roku zarejestrowanych było 3057 podmiotów gospodarki narodowej, według danych wrocławskiego Urzędu Statystycznego (WUS), z czego połowa – 1487 to podmioty zarejestrowane na terenie miasta. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w wybranych miejscowościach z terenów wiejskich wyglądała następująco: Długopole Dolne: 64 podmioty, Długopole-Zdrój: 74, Gorzanów: 151, Idzików 80, Międzygórze: 77, Nowa Bystrzyca: 44, Ponikwa: 48, Stara Bystrzyca: 83, Stara Łomnica: 131, Stary Waliszów: 126, Wilkanów: 167. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców wynosiła 159,62 na dzień 31 grudnia 2015 roku. Poniższa tabela ilustruje zmiany w strukturze gospodarczej gminy. Zauważalny jest spadek liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w ostatnich latach. W 2013 roku takich osób było w gminie 1222, w 2014 już 1184, w 2015 roku 1183. Spada również liczba podmiotów nowo zarejestrowanych, w 2014 roku było ich 112 i był to najniższy rezultat od 2009 roku.

Tabela 16. Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Bystrzyca Kłodzka w latach 2008 – 2014.

Wskaźniki	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	1087	917	934	954	977	1004	1003
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	-	71	96	103	78	80	71
Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	-	227	47	90	62	63	69
Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	109	92	93	95	98	100	100
Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	165,6	139,9	142,0	145,9	150,4	156,3	157,8
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	78	61	62	62	61	63	61
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	-	9,4	9,5	9,5	9,5	9,7	9,6
Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	32	32	35	36	39	41	41
Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	-	109	146	158	120	126	112

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl, *za: Stategia Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 – 2021, str. 91.*

W śródmiejskim obszarze zdegradowanym społecznie liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców wynosiła 135 i była niższa niż liczba podmiotów na 1000 mieszkańców w gminie – 160, jak wynika z danych WUS. To zadziwiające, że w ścisłym centrum miasta nie ma koncentracji podmiotów gospodarczych. Zresztą wykonana wizja lokalna pozwala dostrzec miejsca świadczenia potencjalnych usług turystycznych, hotelarskich czy gastronomicznych, będące aktualnie pustymi przestrzeniami do wynajęcia i to w samym centrum miasta, wymagającymi remontu. Do tego należy dodać jeszcze negatywną dynamikę liczby podmiotów gospodarczych w śródmiejskim obszarze zdegradowanym, która kontrastuje z odwrotnym, wzrostowym trendem dla gminy. Nie tylko, jak się okazuje, śródmieście nie jest obszarem skumulowanej działalności usługowej czy, ogólniej rzecz biorąc, biznesowej. Jest również obszarem, w którym liczba podmiotów na dzisiaj spada. W roku 2015 odnotowano również spadek liczby podmiotów gospodarczych na terenach wiejskich w: Gorzanowie, Idzikowie, Międzygórzu, Długopolu Dolnym, Młotach, Nowej Bystrzycy i Nowej Łomnicy. Stąd wyzwaniem dla Gminy jest intensywna rewitalizacja śródmieścia oraz pobudzenie aktywności gospodarczej wśród mieszkańców tego obszaru oraz obszarów pozamiejskich, kluczowych dla rozwoju gminy takich miejscowości jak: Międzygórze, Długopole-Zdrój oraz Gorzanów.

Rozwój turystyczny gminy jest priorytetem władz lokalnych, zapisanym w Strategii Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 – 2021. Na chwilę obecną potencjał lokalowy w sferze usług turystycznych przedstawia się następująco.

Tabela 17. Baza noclegowa Gminy Bystrzyca Kłodzka – wg miejscowości (dane z 2014 r.)

Miejscowości	Liczba obiektów w miejscowości	Liczba miejsc noclegowych
Bystrzyca Kłodzka	3	122
Długopole-Zdrój	19	522
Międzygórze	30	799
Mostowice	3	89
Lasówka	11	149
Marianówka	4	150
Młoty	2	112
Nowa Bystrzyca	6	97
Wójtowice	5	190
Rudawa	2	75
Nowy Waliszów	4	51
Szklary	0	0
Pławnica	4	24
Poręba	2	14
Poniatów	1	15
Stara Bystrzyca	0	0
Spalona	3	64

Miejscowości	Liczba obiektów w miejscowości	Liczba miejsc noclegowych
Szklarka	2	24
Wilkanów	4	76
Starkówek	2	22
Stara Łomnica	2	12
Wyszki	0	0
Idzików	3	34
Długopole Dolne	5	84
Gorzanów	1	18
Piotrowice	1	7
Paszków	1	18
Ponikwa	2	48
Razem	**122**	**2816**

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka, Strategia Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 – 2021, str.65.

Najwięcej miejsc noclegowych znajduje się w miejscowościach wypoczynkowo-uzdrowiskowych. W Międzygórzu jest ich około 799, zlokalizowanych głównie w domach wczasowych i wypoczynkowych, w pensjonatach i gospodarstwach agroturystycznych, a także w pokojach gościnnych. Na terenie miejscowości Międzygórze znajduje się kilka lokali gastronomicznych, łącznie z 516 miejscami restauracyjnymi. W Długopolu-Zdroju znajdują się 522 miejsca noclegowe. To głównie miejsca noclegowe w hotelu Spa Medical Dwór Elizy, w domach wczasowych, gospodarstwach agroturystycznych i obiektach uzdrowiskowych. Tu również znajdują się trzy szpitale uzdrowiskowe: „Ondraszek", „Willa Dąbrówka", „Mieszko" oraz Hostel „Fortuna", które dysponują łącznie 227 miejscami noclegowymi. Na terenie gminy zlokalizowanych jest 70 obiektów agroturystycznych, w których znajduje się łącznie 851 miejsc noclegowych. Do tego 60 punktów gastronomicznych, 100 sklepów spożywczych (dane wewnętrzne gminy na dzień 31 grudnia 2015 roku).

Priorytetowym działaniem władz gminy zapisanym w Strategii Rozwoju Gminy, w dziale poświęconym przedsiębiorczości, w chwili obecnej jest pozyskanie inwestora do podstrefy Bystrzyca Kłodzka, wchodzącej w skład Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Invest-Park". Gmina dysponuje 2 kompleksami wchodzącymi w skład podstrefy ekonomicznej Bystrzyca Kłodzka. Zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, kompleksy nr 1 o powierzchni 0.76 ha i nr 2 o powierzchni 10.48 ha stanowią tereny położone w granicach miasta Bystrzyca Kłodzka, wzdłuż obwodnicy drogowej.

5. DIAGNOZA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ

Położenie Gminy Bystrzyca Kłodzka u podnóża gór z dala od uciążliwego przemysłu stanowi o walorach przyrodniczych i jej niewątpliwym charakterze turystycznym. Na terenie gminy funkcjonuje sieć szlaków turystycznych, pieszych i rowerowych. Ruch turystyczny odbywa się w trybie ciągłym. Szczególne znaczenie dla turystycznego rozwoju gminy ma unikatowy układ urbanistyczny i architektura. W mieście – wyjątkowa zabudowa centrum, doskonale zachowane średniowieczne mury obronne wraz z basztami, całość malowniczo usytuowana pomiędzy dwiema rzekami: Bystrzycą Łomnicką i Nysą Kłodzką. Tereny wiejskie to również bogactwo miejscowości, niosących za sobą duży potencjał turystyczny. Międzygórze – znana miejscowość turystyczna, zachowująca wyjątkowy ład architektoniczno-przestrzenny. Długopole-Zdrój jedyne uzdrowisko na terenie gminy. Do tego zespół pałacowo-parkowy w Gorzanowie, który przechodzi w ostatnich latach intensywne prace remontowe. Zaś z perspektywy mieszkańców przestrzeń gminy kształtuje się jako układ centralnie położonego miasta – Bystrzycy Kłodzkiej i wsi rozsypanych po gminie, połączonych siecią dróg, które w dużej mierze wymagają modernizacji. Dla mieszkańców istotne znaczenie ma łączenie funkcji mieszkalnych, rekreacyjnych i usługowych. Wszystkie trzy elementy wymagają poprawy. W przypadku sfery przestrzenno-funkcjonalnej analizie poddano dostępność mieszkańców do obiektów użyteczności publicznej i ich stan techniczny, dostępność do otwartych terenów rekreacyjnych, sieć dróg i ciągów pieszych wymagających modernizacji. Przeanalizowano również stan budynków gminy, szczególnie tych, które wybudowano przed 1945 rokiem, a których ze względu na historyczny charakter zabudowy jest w gminie sporo.

Zaczynając od otwartych obiektów użyteczności publicznej, na terenie gminy funkcjonuje siedem ośrodków kultury. Miejsko Gminny Ośrodek Kultury przy ul. Wojska Polskiego 20 w Bystrzycy Kłodzkiej i wiejskie ośrodki kultury w: Gorzanowie, Idzikowie, Starej Bystrzycy, Starym Waliszowie, Nowym Waliszowie i w Wilkanowie. Na terenach wiejskich znajduje się jedenaście budynków świetlic wiejskich: w Nowej Bystrzycy, Nowej Łomnicy, Pławnicy, Ponikwie, Wójtowicach, Długopolu-Zdroju, Szklarce, Międzygórzu, Wyszkach, Zabłociu i w Zalesiu. Taka liczba obiektów użyteczności publicznej obsługuje mieszkańców gminy, która ma 30 sołectw, 42 miejscowości i liczy nieco ponad dziewiętnaście tysięcy mieszkańców. Z punktu widzenia takich miejsc centro- i kulturotwórczych – liczba takich obiektów, ich funkcjonalność jest niezwykle istotna. To takie przestrzenie, otwarte dla mieszkańców i gości, wzmacniające tożsamość lokalną, poczucie więzi lokalnych, pozwalające rozwijać własne pasje wpływają znacznie na poprawę jakości życia oraz działają integrująco na społeczność lokalną. Jeżeli do tego dodamy możliwość współtworzenia charakteru tych przestrzeni przez mieszkańców, włączania ich w konstruowanie oferty takich miejsc, to zwiększamy liczbę otwartych przestrzeni publicznych. Kolejnym istotnym miejscem dla mieszkańców, ich aktywizacji,

edukacji i integracji są biblioteki. W gminie funkcjonuje biblioteka publiczna, która ma siedem swoich filii: jedną na terenie miasta, na Osiedlu Szkolnym, pozostałe sześć na terenie wiejskim. W gminie można zobaczyć także unikatowe Muzeum Filumenistyczne oraz odwiedzić Izbę Pamięci Rolnictwa Gmin Masywu Śnieżnika. Szczegółowe dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela 18. Obiekty użyteczności publicznej w Gminie Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 31 grudnia 2015 r.)

Lp.	Miejscowości	ośrodki kultury	biblioteki	Świetlice	Muzea
1.	Bystrzyca Kłodzka	1	2		1
2.	Gorzanów	1	1		
3.	Idzików	1	1		
4.	Nowa Bystrzyca			1	
5.	Stara Bystrzyca	1			
6.	Nowa Łomnica			1	
7.	Nowy Waliszów	1			
8.	Pławnica			1	
9.	Ponikwa			1	
10.	Stary Waliszów	1			
11.	Stara Łomnica		1		
12.	Wilkanów	1	1		
13.	Wójtowice			1	
14.	Długopole-Zdrój		1	1	
15.	Szklarka			1	
16.	Międzygórze		1	1	
17.	Wyszki			1	
18.	Zabłocie			1	
19.	Zalesie			1	
Suma:		**7**	**7**	**11**	**1**

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka.

Niestety stan techniczny tych obiektów jest niezadowalający. Spośród wszystkich wymienionych powyżej domów kultury oraz świetlic, dziesięć wymaga remontu, w tym trzy generalnego: w Idzikowie, Pławnicy i Nowej Łomnicy. Ocena stanu technicznego budynków została zaprezentowana w poniższej tabeli.

Tabela 19. Stan techniczny obiektów użyteczności publicznej w Gminie Bystrzyca Kłodzka*(dane na dzień 31 grudnia 2015 r.)

L.p.	Obiekt	Miejscowość	Ocena stanu budynków
1	Miejsko Gminny Ośrodek Kultury	Bystrzyca Kłodzka, ul. Wojska Polskiego 20	1
2	Wiejski Ośrodek Kultury	Wilkanów	0
3	Wiejski Ośrodek Kultury	Stara Bystrzyca	0
4	Wiejski Ośrodek Kultury	Stary Waliszów	1
5	Wiejski Ośrodek Kultury	Nowy Waliszów	1
6	Wiejski Ośrodek Kultury	Idzików	2
7	Wiejski Ośrodek Kultury	Gorzanów	2
8	Świetlica Wiejska	Długopole-Zdrój	0
9	Świetlica Wiejska	Nowa Bystrzyca	1
10	Świetlica Wiejska	Międzygórze	0
11	Świetlica Wiejska	Wójtowice	0
12	Świetlica Wiejska	Zalesie	0
13	Świetlica Wiejska	Wyszki	0
14	Świetlica Wiejska	Zabłocie	1
15	Świetlica Wiejska	Szklarka	1
16	Świetlica Wiejska	Pławnica	2
17	Świetlica Wiejska	Ponikwa	1
18	Świetlica Wiejska	Nowa Łomnica	2

*Opis stanu budynków : 0 – nie wymaga napraw lub tylko eksploatacyjnych, 1 – wymaga dużych nakładów/ inwestycji i napraw, 2 – budynek zamknięty, wymagający generalnego remontu, nie nadaje się do eksploatacji).

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka.

Nieco lepiej przedstawia się stan techniczny budynków bibliotek. Remontu wymagają trzy z ośmiu budynków. W najgorszym stanie znajduje się budynek filii w Idzikowie, budynek filii w Długopolu-Zdroju oraz budynek filii należący do Wspólnoty Mieszkaniowej na Osiedlu Szkolnym w Bystrzycy Kłodzkiej.

Dla mieszkańców oraz na potrzeby wzmacniania potencjału turystycznego i rekreacyjnego gminy istotne znaczenie, dla jakości przestrzeni publicznej gminy, mają również tereny rekreacyjne i sportowe. Na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka można korzystać z następujących obiektów sportowych:

1. Stadion miejski w Bystrzycy Kłodzkiej z wysokiej klasy bieżnią lekkoatletyczną z tworzywa sztucznego, skocznią do skoku w dal i rzutnią do pchnięcia kulą, siłownią zewnętrzną – 21 stanowisk – oraz z płytą do gry w piłkę nożną, posiadającą licencję PZPN do rozgrywek w klasie okręgowej.
2. Boiska do piłki nożnej, posiadające licencję PZPN na poziomie klasy A: Gorzanów, Stara Łomnica, Stara Bystrzyca, Wilkanów, Zabłocie.
3. Boiska do piłki nożnej: Wyszki, Ponikwa, Szklarka, Długopole-Zdrój, Długopole Dolne, Pławnica, Mielnik, Nowy Waliszów.
4. Kompleks sportowy "Orlik 2012".
5. Boiska do gier zespołowych: przy Szkole Podstawowej nr 1 w Bystrzycy Kłodzkiej (podłoże asfaltowe), przy Szkole Podstawowej nr 2 w Bystrzycy Kłodzkiej (podłoże asfaltowe), przy Zespole Szkół Ogólnokształcących (podłoże asfaltowe), w Stacji Klimatycznej Międzygórze (podłoże asfaltowe przy ul. Sanatoryjnej i zniszczone do tenisa ziemnego przy ul. Pocztowej, na którym obecnie gra się w mini piłkę nożną).
6. Boiska do gier zespołowych o różnym podłożu w następujących miejscowościach: Nowa Bystrzyca, Gorzanów (przy szkole podstawowej), Stara Łomnica (przy szkole podstawowej), Wilkanów (przy Ochotniczej Straży Pożarnej), Długopole-Zdrój (przy ośrodku szkolno-wychowawczym), Długopole Dolne (przy szkole podstawowej), Pławnica (przy szkole podstawowej) Stary Waliszów (przy szkole podstawowej), Idzików.
7. Trzy pola do gry w tenisa ziemnego z zapleczem socjalnym przy ul. Strażackiej w Bystrzycy Kłodzkiej.
8. Jedno pole do gry w tenisa ziemnego na Starym Osiedlu w Bystrzycy Kłodzkiej.
9. Skatepark przy ul. Wojska Polskiego w Bystrzycy Kłodzkiej.
10. Street Workout na Osiedlu Szkolnym w Bystrzycy Kłodzkiej.
11. Otwarty basen kąpielowy przy ul. Floriańskiej w Bystrzycy Kłodzkiej.
12. Hala sportowa – przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Bystrzycy Kłodzkiej.
13. Sala sportowa – przy Szkole Podstawowej nr 2 w Bystrzycy Kłodzkiej.
14. Sala sportowa przy Zespole Szkół w Wilkanowie.
15. Sala gimnastyczna przy Zespole Szkół Ogólnokształcących w Bystrzycy Kłodzkiej.
16. Talerzykowe wyciągi narciarskie z trasami zjazdowymi: Rudawa przy Ośrodku Wczasowym "Orlica", Stacja Narciarska Spalona – "Osmelakowa Dolina".

17. Narciarskie trasy biegowe: Stacja Narciarska Spalona i Lasówka (w Górach Bystrzyckich – łącznie 40 km), Stacja Klimatyczna Międzygórze (w Masywie Śnieżnika - łącznie 27 km).

Zestawienie wszystkich otwartych terenów rekreacyjnych prezentuje szczegółowo poniższa tabela. Zdecydowana większość z nich (trzynaście z osiemnastu) znajduje się poza obszarem zdegradowanym społecznie. Dla obszaru śródmiejskiego ważnym terenem rekreacyjnym jest Góra Parkowa, ujęta jako jedno z kluczowych zadań do realizacji w ramach działań rewitalizacyjnych. To na tym obszarze znajduje się wyjątkowo położony poniemiecki basen z widokiem na panoramę miasta.

Tabela 20. Otwarte obiekty rekreacyjne na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.)

Liczba otwartych terenów rekreacyjnych		
Lp.	**Place zabaw**	**Inne**
1	Bystrzyca Kł., ul. Górna	Długopole-Zdrój dz. nr 84/5 obręb 0003
2	Bystrzyca Kł., ul. Mickiewicza	Międzygórze dz. nr 378/11 obręb 0011
3	Bystrzyca Kł., Osiedle Szkolne blok nr 12	Ponikwa dz. nr 179/4 obręb 0023
4		Szklarka dz. nr 8/4 obręb 0033
5		Bystrzyca Kł., ul. M. Konopnickiej przy deleżakach
6		Bystrzyca Kł., ul. Siemiradzkiego
7		Bystrzyca Kł., ul. Starobystrzycka
8		Nowa Łomnica dz. nr 18/1 obręb 0015
9		Nowa Bystrzyca dz. nr 129/2 obręb 0014
10		Międzygórze dz. nr 47/1 obręb 0011
11		Idzików dz. nr 49/2
12		Starkówek dz. nr 84
13		Lasówka dz. nr 8/2
14		Stara Łomnica dz. nr 995
15		Stara Bystrzyca przy budynku WDK

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej największym problemem obszaru zdegradowanego społecznie jest koncentracja nieruchomości objętych ochroną konserwatorską, wymagających dużych nakładów inwestycyjnych i remontów. W całej gminie takich nieruchomości, zgodnie z danymi pozyskanymi z Urzędu Miasta i Gminy, jest 1417. Połowa tych nieruchomości znajduje się na obszarze zdegradowanym społecznie. Ich szczególna kumulacja znajduje się w historycznym centrum miejskim. Poprawa estetyki i przywrócenie funkcjonalności tych obiektów ma istotne znaczenie dla poprawy jakości przestrzeni mieszkalnej. To również ważne dla podniesienia atrakcyjności turystycznej gminy i to zarówno w ścisłym centrum miasta, jak i na terenach wiejskich. Szczególnie zahamowanie postępującej degradacji obiektów zabytkowych w centrum miasta oraz wielu wsi, w tym tych kluczowych dla rozwoju gminy: Gorzanowa z pięknym zabytkowym zespołem pałacowo-parkowym oraz Międzygórza, wsi architektonicznie wyrazistej, z charakterystycznym stylem zabudowy. Dane pozyskane od gminy pozwalają przeanalizować stan tych nieruchomości. Dużych nakładów, inwestycji i napraw wymaga 40% z nich. Ponad połowa obiektów w takim stanie (55%) znajduje się właśnie na obszarze zdegradowanym społecznie. Wśród obiektów objętych ochroną konserwatorską znajdują się również takie, które są budynkami zamkniętymi, nie nadającymi się do eksploatacji i wymagającymi generalnego remontu. Takich budynków w gminie znajduje się 34, w tym 10 na obszarze zdegradowanym społecznie. Szczegółowe dane dotyczące liczby budynków oraz ich stanu technicznego prezentuje poniższa tabela.

Tabela 21. Nieruchomości na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka objęte ochrona konserwatorską (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.)

ULICA / SOŁECTWO	liczba nieruchomości	nieruchomości wymagające dużych nakładów i napraw	nieruchomości zamknięte, wymagające generalnego remontu, nie nadające się do eksploatacji
Floriańska	3	3	
Górna	8	8	
Henryka Siemiradzkiego	5	5	
Henryka Sienkiewicza	5	3	
Kłodzka	6	3	1
Kolejowa	15	4	
Kościelna	20	16	
Krakowska	3	1	
Krótka	2		
Kupiecka	2	2	

ULICA / SOŁECTWO	liczba nieruchomości	nieruchomości wymagające dużych nakładów i napraw	nieruchomości zamknięte, wymagające generalnego remontu, nie nadające się do eksploatacji
Mały Rynek	5	2	
Międzyleśna	17	9	1
Okrzei	34	7	
pl. Wolności	27	8	
pl. Marii Skłodowskiej-Curie	2		
pl. Szpitalny	5	3	
pl. Tadeusza Kościuszki	1		
Podmiejska	10	8	
Przyjaciół	2	2	
Rycerska	13	2	
Stefanii Sempołowskiej	5	0	0
Sienna	3	2	
Juliusza Słowackiego	4	1	
Starobystrzycka	11	9	
Wojska Polskiego	25	17	
Ludwika Zamenhofa	13	12	
Gorzanów	110	48	2
Idzików	93	40	4
Lasówka	23	7	1
Międzygórze	59	12	
Młoty	10	4	
Mostowice	8	3	
Nowa Bystrzyca	42	18	
Nowa Łomnica	23	13	
Nowy Waliszów	67	24	2
Piotrowice	3	2	
Poniatów	21	15	
Szklary	3	1	

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka, opracowanie własne.

Dla poprawy komunikacji wewnątrz gminy konieczne są inwestycje w drogi oraz ciągi piesze. Na terenie miejskim zdecydowana większość inwestycji planowana jest do wykonania poza obszarem zdegradowanym społecznie. To wynik modernizacji ciągów pieszych i dróg, które przez ostatnie lata były prowadzone w ścisłym centrum miasta. Mimo to z planowanych ulic do remontu trzynaście znajduje się na obszarze zdegradowanym społecznie, są to: ul. Krótka, ul. Kupiecka, pl. Mały Rynek, ul. Siemiradzkiego, ul. Środkowa, ul. Słowackiego, ul. T. Kościuszki, ul. Krakowska, ul. Okrzei, ul. Podmiejska, ul. Przyjaciół, ul. Sienna i ul. Starobystrzycka. Odcinki przeznaczone do remontu są krótsze niż pozostałe ulice poza centrum miasta, jest to jednak związane z układem krótszych ulic obszaru śródmiejskiego. Zgoła inaczej ma się plan inwestycji na terenie wiejskim. Tu ujęto trzy miejscowości: Gorzanów, Międzygórze i Długopole-Zdrój. Zarówno Gorzanów i Międzygórze znalazły się w obszarze zdegradowanym społecznie. Poniższa tabela zawiera wypis wszystkich ulic wraz z długością odcinków planowanych do remontu.

Tabela 22. Ulice do remontu w Gminie Bystrzyca Kłodzka (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.)

	Ulice do remontu w Gminie Bystrzyca Kłodzka	
L.p	Bystrzyca Kłodzka	Sołectwa
1	ul. J. Gagarina – 140 m	Międzygórze, ul. Sanatoryjna - 901 m
2	Kolonia – 902 m	Długopole-Zdrój, ul. Leśna – 700 m
3	ul. M. Konopnickiej – 667 m	Długopole-Zdrój, ul. Kościuszki - 418 m
4	ul. Kosmiczna – 62 m	Długopole-Zdrój, ul. Kościelna - 123 m
5	ul. Krótka – 99 m	Gorzanów, ul. Nadrzeczna - 420 m
6	ul. Kupiecka – 68 m	
7	ul. Mały Rynek – 144 m	
8	ul. S. Moniuszki – 100 m	
9	ul. Polna – 389 m	
10	ul. Siemiradzkiego – 41 m	
11	ul. Tysiąclecia Państwa Pl. – 172 m	
12	ul. Środkowa – 104 m	
13	ul. Odrowąża – 181 m	
14	ul. Senatorska – 189 m	
15	ul. 1 Maja – 1249 m	

	Ulice do remontu w Gminie Bystrzyca Kłodzka	
16	ul. Słowackiego – 210 m	
17	ul. Kasztanowa – 652 m	
18	ul. T. Kościuszki – 55 m	
19	ul. Krakowska – 248 m	
20	ul. Lotników – 491 m	
21	ul. Młynarska – 1352 m	
22	ul. Modrzewiowa – 330 m	
23	ul. Ogrodowa – 451 m	
24	ul. Okrzei – 47 m	
25	ul. Paderewskiego – 67 m	
26	ul. Podmiejska – 120 m	
27	ul. Przyjaciół – 77 m	
28	ul. Sienna – 70 m	
29	ul. Spadzista – 82 m	
30	ul. Starobystrzycka – 387 m	
31	ul. Strażacka – 448 m	
32	ul. Tuwima – 69 m	
33	ul. Kochanowskiego – 111 m	

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka.

W przypadku ciągów pieszych prawie połowa planowanych remontów w mieście (dziesięć z jedenastu) dotyczy chodników w ścisłym centrum, które znalazło się w obszarze zdegradowanym społecznie. Inwestycje planowane do realizacji na terenie wiejskim dotyczą obu miejscowości z obszaru zdegradowanego społecznie: Międzygórza i Gorzanowa. Szczegółowe dane zostały zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tabela 23. Chodniki do remontu w Gminie Bystrzyca Kłodzka (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.)

Ciągi piesze/chodniki do remontu		
L.p	Bystrzyca Kłodzka	Sołectwa
1	ul. M. Konopnickiej lewa strona – 472 m	Międzygórze, ul. Sanatoryjna lewa strona - 290 m
2	ul. Świerczewskiego – 1450 m	Gorzanów, ul. Nadrzeczna - 320 m

Ciągi piesze/chodniki do remontu		
3	ul. Odrowąża – 367 m	
4	ul. Tysiąclecia Państwa Pl. – 195 m	
5	ul. 1 Maja – 790 m	
6	ul. Słowackiego - 168 m	
7	ul. Mickiewicza - 450 m	
8	ul. Siemiradzkiego – 40 m	
9	ul. Okrzei – 55 m	
10	ul. Podmiejska – 138 m	
11	ul .Starobystrzycka – 650 m	
12	ul. Strażacka – 550 m	
13	ul. J. Gagarina – 240 m	
14	ul. Sienna – 115 m	
15	ul. Kosmiczna – 88 m	
16	ul. Senatorska – 93 m	
17	ul. Kochanowskiego - 195 m	
18	ul. T. Kościuszki – 40 m	
19	ul. Krakowska – 358 m	
20	ul. Przyjaciół – 102 m	
21	ul. S. Moniuszki – 30 m	

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka.

6. DIAGNOZA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE TECHNICZNEJ

6.1. Komunikacja

Układ komunikacyjny gminy łączy w sobie funkcje ruchu międzynarodowego, międzyregionalnego i wewnątrz komunalnego. Gmina Bystrzyca Kłodzka położona jest na szlaku drogowym łączącym południowo-zachodnią część Polski z Republiką Czeską, Austrią i dalej – południem Europy. Na opisywanym obszarze jest czterech zarządców dróg (krajowy, wojewódzki, powiatowy i gminny). Gęstość sieci dróg jest wystarczająca, co nie jest równoznaczne z dobrą ich jakością (niska jakość techniczna, znaczne odcinki wymagające modernizacji). Znaczna część dróg powiatowych i gminnych wymaga dostosowania do obecnych standardów (poszerzenie pasa jezdni, modernizacja nawierzchni itp.). Najważniejszą trasą krajową jest droga DK33 łącząca Kłodzko z Bystrzycą Kłodzką i Międzylesiem oraz z przejściem granicznym w Boboszowie. Jest to najbardziej obciążona ruchem samochodowym droga na terenie gminy, a zarządzana jest przez Generalną Dyrekcję Dróg Krajowych i Autostrad. W zarządzie gminy jest łącznie 86,894 km dróg, w tym: o nawierzchni twardej 43,502 km; nawierzchni twardej ulepszonej 32,269 km; nawierzchni gruntowej 11,123 km. Na terenie gminy obecnie nie ma ścieżek rowerowych.

6.2. Komunikacja publiczna

Lokalną komunikację autobusową zapewnia odział PKS Kłodzko. Największa liczba połączeń ustanowiona jest między Bystrzycą Kłodzką a Kłodzkiem – ok. 10 kursów dziennie. Ponadto połączenia autobusowe ustanowione są pomiędzy Wrocławiem, Lądkiem-Zdrój, Stroniem Śląskim, Ząbkowicami Śląskimi, Polanicą-Zdrój, Kudową- Zdrój, Nową Rudą, Międzygórzem, Międzylesiem, Boboszowem oraz miejscowościami gminy. Na terenie gminy znajdują się 4 stacje kolejowe: Bystrzyca Kłodzka, Bystrzyca Kłodzka – Przedmieście, Długopole-Zdrój i Gorzanów. Na terenie gminy znajduje się linia kolejowa biegnąca do przejścia granicznego w Międzylesiu, stanowiącego jedno z głównych połączeń między głównymi europejskimi liniami kolejowymi. Dodatkowo na terenie gminy znajduje się lotnisko polowe, umożliwiające przyjmowanie samolotów typu sportowego, sanitarnego i turystycznego.

6.3. Mieszkalnictwo

Substancja mieszkaniowa na terenie gminy, mimo postępujących prac o charakterze modernizacyjnym i remontowym, wymaga ciągłego wsparcia. Na obszarze gminy zdefiniowany jest deficyt nowych mieszkań, zwłaszcza o charakterze komunalnym, z których mogłyby korzystać osoby w trudnej sytuacji życiowej. Obecnie realizowane jest zadanie w ramach budownictwa mieszkalnego *„Przebudowa budynku produkcyjnego na budynek mieszkalny wielorodzinny, socjalny w Bystrzycy Kłodzkiej przy ul. Strażackiej 3"*. Zadanie realizowane jest w ramach rządowego programu w zakresie tworzenia socjalnego

zasobu mieszkaniowego. Główne problemy związane z gospodarką mieszkaniową obejmują: wysoki odsetek mieszkań o niskim standardzie, deficyt mieszkań, wysoka przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie.

Tabela 24. Mieszkania oddane do użytkowania na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka

Mieszkania oddane do użytkowania na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka	2013	2014
Ogółem	143	112
Indywidualne	21	30
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	122	82

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Tabela 25. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka

Zasoby mieszkaniowe	2013	2014
Mieszkania	7519	7623
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w m2	71	71
Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	5282	4392
Zaległości w opłatach za mieszkanie w zasobach gminnych w tys. zł	734	.
Liczba lokali socjalnych	40	39

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

W 2014 roku, w przeliczeniu na jednego mieszkańca, powierzchnia mieszkalna wynosiła 27,8m^2. Statystycznie średnia wielkość mieszkania w gminie, to 70,8 m^2. Mieszkania na terenie gminy w zdecydowanej większości przyłączone są do sieci wodociągowej – 95% mieszkań, sieci kanalizacyjnej – 87,3% mieszkań. Centralne ogrzewanie posiada 66% mieszkań, podłączenie do sieci gazowej ma najniższy wskaźnik i wynosi 48,7% mieszkań.

Tabela 26. Liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w podziale na ulice (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.) na terenie Bystrzycy Kłodzkiej

Ulica	Liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej	Liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci kanalizacyjnej
A. Asnyka	21	0
W. Broniewskiego	30	5
F. Chopina	30	9
Floriańska	15	0
Górna	32	26
Kłodzka	8	0
Kolejowa	77	0
Kolonia	4	0
1 Maja	18	13
Młynarska	25	0
C.K.Norwida	30	27
Ogrodowa	2	0
Słoneczna	1	0
Spadzista	5	0
Strażacka	62	60
Wojska Polskiego	195	183
L. Zamenhofa	80	53

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka, opracowanie własne.

Największa liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej, a nie podłączonych do sieci kanalizacyjnej występuje na ulicach: A. Asnyka, W. Broniewskiego, F. Chopina, Floriańskiej, Kolejowej, Wojska Polskiego i L. Zamenhofa.

Stan techniczny budynków na terenie gminy jest zróżnicowany i uzależniony od wielu czynników administracyjno-prawnych i finansowych. Znaczna część budynków wymaga modernizacji lub/i termomodernizacji. Największe zagęszczenie takich budynków występuje na obszarze zdegradowanym, co prezentują poniższe zestawienia.

Tabela 27. Liczba budynków wybudowanych przed 1945 rokiem w podziale na ulice (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.) na terenie Bystrzycy Kłodzkiej

Ulica	Budynki wybudowane przed 1945 r.
Górna	8
Henryka Siemiradzkiego	3
Kolejowa	2
Kościelna	20
Krakowska	11
Krótka	5
Kupiecka	4
Mały Rynek	3
Międzyleśna	12
Okrzei	24
pl. Wolności	21
pl. Marii Skłodowskiej-Curie	2
pl. Szpitalny	3
pl. Tadeusza Kościuszki	3
Podmiejska	8
Przyjaciół	6
Rycerska	12
Sienna	2
Starobystrzycka	24
Środkowa	2
Wojska Polskiego	22
Ludwika Zamenhofa	12

Źródło danych: Zakład Usług Komunalnych, opracowanie własne.

Tabela 28. Zestawienie liczby budynków przeznaczonych do modernizacji i termomodernizacji (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.)

Ulica	Budynki przeznaczone do termomodernizacji	Budynki przeznaczone do modernizacji
Górna	1	8
Henryka Siemiradzkiego	2	3
Kolejowa	5	3
Kościelna	7	20
Krakowska	1	12
Krótka	2	5
Kupiecka	0	4
Mały Rynek	2	3
Międzyleśna	4	12
Okrzei	4	26
pl. Wolności	0	21
pl. Marii Skłodowskiej-Curie	1	2
pl. Szpitalny	0	3
pl. Tadeusza Kościuszki	0	3
Podmiejska	3	8
Przyjaciół	3	6
Rycerska	1	12
Sienna	2	7
Starobystrzycka	7	27
Środkowa	2	2
Wojska Polskiego	3	23
Ludwika Zamenhofa	4	12

Źródło danych: Zakład Usług Komunalnych, opracowanie własne.

7. DIAGNOZA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ

7.1. Gospodarka odpadami

Odbiorem zmieszanych odpadów komunalnych i wywozem nieczystości płynnych ze zbiorników bezodpływowych zajmuje się Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. Gmina Bystrzyca Kłodzka należy do Regionu Południowego gospodarki odpadami komunalnymi województwa dolnośląskiego. Jak stwierdzono w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Bystrzyca Kłodzka s.37 : „Największym zagrożeniem (...) są dzikie, nielegalne wysypiska śmieci (szczególnie niebezpieczne w przypadku składowania odpadów zawierających związki organiczne, metale ciężkie, amoniak i inne), powodujące skażenie gleby i wód podskórnych. Innym zagrożeniem jest dość często spotykane niekontrolowane spalanie odpadów (szczególnie tych z tworzyw sztucznych) w domowych piecach, powodujące z kolei duże zanieczyszczenie atmosfery substancjami kancerogennymi (dioksynami) oraz tlenkami metali ciężkich. Ponadto, w Gminie Bystrzyca Kłodzka, zinwentaryzowano największe ilości na terenie województwa dolnośląskiego (powyżej 100 tys. m^2) materiałów zawierających azbest - 111 334,98 m^2." Informacje te zostały potwierdzone przez uczestników spotkań konsultacyjnych, którzy podkreślali niską jakość powietrza i dużą liczbę dzikich wysypisk śmieci w obrębie centrum Bystrzycy Kłodzkiej. Na terenie gminy w niewielkim stopniu gospodarstwa domowe stosują selektywną zbiórkę odpadów, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29. Gospodarstwa stosujące selektywną zbiórkę odpadów (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.)

Ulica	Gospodarstwa stosujące selektywną zbiórkę odpadów
Górna	2
Henryka Siemiradzkiego	2
Kolejowa	1
Kościelna	3
Krakowska	2
Krótka	1
Kupiecka	1
Mały Rynek	0
Międzyleśna	1
Okrzei	4
pl. Wolności	5
pl. Marii Skłodowskiej-Curie	0
pl. Szpitalny	1

Ulica	Gospodarstwa stosujące selektywną zbiórkę odpadów
pl. Tadeusza Kościuszki	1
Podmiejska	8
Przyjaciół	6
Rycerska	12
Sienna	7
Starobystrzycka	27
Środkowa	2
Wojska Polskiego	23
Ludwika Zamenhofa	12

Źródło danych: Zakład Usług Komunalnych, opracowanie własne.

Jeśli zestawić powyższe dane z ulicami, na których gospodarstwa domowe są niepodłączone do sieci kanalizacyjnej, tworzy to obraz miejsc, w których skumulowane są negatywne zjawiska dot. środowiska.

Tabela 30. Zestawienie liczby gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i prowadzącej selektywną zbiórkę odpadów (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.)

Ulica	Liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej	Liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci kanalizacyjnej	Gospodarstwa stosujące selektywną zbiórkę odpadów
Górna	32	26	2
Henryka Siemiradzkiego	8	8	2
Kolejowa	77	0	1
Kościelna	100	100	3
Krakowska	63	63	2
Krótka	19	19	1
Kupiecka	19	19	1
Mały Rynek	8	8	0
Międzyleśna	41	41	1
Okrzei	125	125	4
pl. Wolności	174	174	5

Ulica	Liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej	Liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci kanalizacyjnej	Gospodarstwa stosujące selektywną zbiórkę odpadów
pl. Marii Skłodowskiej-Curie	6	6	0
pl. Szpitalny	35	35	1
pl. Tadeusza Kościuszki	63	63	1
Podmiejska	31	31	8
Przyjaciół	26	26	6
Rycerska	58	58	12
Sienna	56	56	7
Starobystrzycka	147	147	27
Środkowa	6	6	2
Wojska Polskiego	195	183	23
Ludwika Zamenhofa	80	53	12

Źródło danych: Zakład Usług Komunalnych, opracowanie własne.

W powyższej tabeli zaznaczone zostały ulice, na których mieszkańcy nie prowadzą selektywnej zbiórki odpadów, oraz nie wszystkie gospodarstwa podłączone są do sieci kanalizacyjnej. Strategia Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 – 2021 na s. 120 wskazuje, że słabą stroną gospodarowania odpadami jest „niedostateczna wiedza mieszkańców o potrzebie ochrony środowiska naturalnego".

W opinii uczestników warsztatów konsultacyjnych – do największych wyzwań w sferze środowiskowej na obszarze zdegradowanym należą: ograniczenie niskiej emisji i ruchu samochodowego w ścisłym centrum Bystrzycy.

8. DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I WYZNACZENIE OBSZARU DO REWITALIZACJI

8.1. Delimitacja obszaru zdegradowanego – procedura postępowania

Delimitację (wyznaczenie granic) obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka przeprowadzono, kierując się zapisami ustawy z dnia 9 października o rewitalizacji, w szczególności art. 4 ustęp 1 oraz art. 9, jak również Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 3 lipca 2015 r. wraz z późniejszymi zmianami z dnia 2 sierpnia 2016 r., zatwierdzonych przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju. W obu tych dokumentach zwraca się uwagę na konieczność zastosowania obiektywnych i weryfikowalnych mierników oraz metod badawczych dostosowanych do lokalnych uwarunkowań, ponadto przywołuje się tę samą definicję obszaru zdegradowanego jako miejsca w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych (wymieniając *explicite* np.: bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym), przy jednoczesnym występowaniu w nim negatywnych zjawisk w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej.

Aby uczynić zadość przywołanym wyżej warunkom, procedura delimitacji obszaru zdegradowanego została przeprowadzona w dwóch etapach: 1) wyznaczenia obszarów w stanie kryzysowym ze względu na występujące w nim negatywne zjawiska społeczne; 2) analizy wybranych wskaźników gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych celem ustalenia, czy na obszarze w stanie kryzysowym występują negatywne zjawiska w tychże sferach.

Przystępując do prac koncepcyjnych, postanowiono wykorzystać metodę tzw. syntetycznego wskaźnika degradacji, opracowanego przez Wojciecha Jarczewskiego z Instytutu Rozwoju Miast, dostosowując ją do lokalnych uwarunkowań i okoliczności, w tym faktu prowadzenia diagnozy dla obszaru miejsko-wiejskiego. Dostosowanie to w szczególności dotyczyło wyboru jednostek analizy: dane, które posłużyły do delimitacji obszaru zdegradowanego, zebrano na możliwie szczegółowym poziomie. Dla obszarów zurbanizowanych przyjęto za jednostkę analiz ulice, dla niezurbanizowanych zaś miejscowości. Dopiero w kolejnym kroku łączono uzyskane dane, wyodrębniając większe jednostki przestrzenne (na obszarach miejskich nazywane układami urbanistycznymi).

Założono także, iż wybór wskaźników dla negatywnych zjawisk społecznych wymienionych w ustawie, powinien być kompromisem pomiędzy jego trafnością a rzetelnością. Innymi słowy, wskaźnik taki powinien z jednej strony dostarczać istotnych informacji służących ocenie natężenia negatywnych zjawisk społecznych, z drugiej zaś być dostępny w postaci aktualnych, wiarygodnych i możliwych do weryfikacji danych. W konsekwencji przyjęto następującą listę podstawowych wskaźników degradacji społecznej:

- dla bezrobocia – odsetek długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym;
- dla ubóstwa – liczba rodzin objętych pomocą społeczną w stosunku do liczby mieszkańców;
- dla przestępczości – liczba niebieskich kart w stosunku do liczby ludności;
- dla niedostatecznego uczestnictwa w życiu publicznym – frekwencję w wyborach do Rady Miejskiej w roku 2014 w obwodzie wyborczym, do którego należy jednostka analizy.

Analizowane dane, poza frekwencją wyborczą, dotyczyły roku 2015. Jako poziom referencyjny zastosowano średnią wartość danego wskaźnika dla gminy.

Przyjęto ponadto założenie, że znaczenie poszczególnych zjawisk negatywnych dla degradacji społecznej obszaru nie jest jednakowe, a zatem, że konieczne jest nadanie wyżej wymienionym wskaźnikom (po odniesieniu ich do wartości referencyjnej) wag oraz zastosowanie pewnego dodatkowego kryterium kwalifikacji ulic i sołectw do obszaru zdegradowanego. Wagi te oraz przedstawione dalej kryterium nie stanowią jednak wyłącznie wyrazu subiektywnych przekonań badaczy: były przedmiotem dyskusji z Zespołem do spraw Rewitalizacji, a poniżej zostaną one krótko wyjaśnione i uzasadnione.

W dalszej części tekstu posługiwać się będziemy akronimem SIDS na oznaczenie stosowanego przez nas syntetycznego indeksu degradacji społecznej.

8.2. Syntetyczny indeks degradacji społecznej (SIDS) – analiza

W celu syntetycznego opisu i identyfikacji miejsc dotkniętych degradacją społeczną na terenie gminy skupiono się na czterech niżej opisanych wskaźnikach.

Jako wskaźnik bezrobocia posłużył odsetek osób długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym (dla kobiet 19-60 lat, dla mężczyzn 19-65 lat). Uznano bowiem, że ten właśnie rodzaj bezrobocia najlepiej charakteryzuje obszary zdegradowane. Bezrobocie takie jest trwałe, gdyż jego długość upośledza u osób nim dotkniętych kompetencje niezbędne do funkcjonowania na rynku pracy. Zmienia na niekorzyść sposób funkcjonowania gospodarstwa domowego w aspekcie ekonomicznym: ponieważ z reguły niemożliwe jest długotrwałe utrzymanie dotychczasowego modelu konsumpcji ze zgromadzonych oszczędności, następuje stopniowe zmniejszenie wydatków na potrzeby kulturalne, edukacyjne, z czasem także zdrowotne. Wreszcie degraduje więzi międzyludzkie, zarówno wewnątrzrodzinne, jak i pozarodzinne.

W Gminie Bystrzyca Kłodzka odsetek osób długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym wynosi 6,08%. Wartość ta stanowi poziom referencyjny. Liczba w drugiej kolumnie poniższej tabeli to stosunek odsetka długotrwale bezrobotnych w jednostce analizy do odsetka długotrwale bezrobotnych w gminie. Gdy przekracza ona 1, oznacza to, że odsetek

osób długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym jest na danym obszarze wyższy niż średnio w całej gminie; gdy równa się 1 – jest taki sam jak w całej gminie, gdy jest mniejszy niż 1 – odsetek osób długotrwale bezrobotnych jest niższy niż średnio w gminie. Zachowane są przy tym krotności. Innymi słowy, wartość np. 2,96 dla sołectwa Młoty oznacza, że długotrwale bezrobotnych jest tam niemal 3 razy więcej w stosunku do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym niż przeciętnie w gminie.

Przyjętym w SIDS-ie wskaźnikiem ubóstwa jest stosunek liczby rodzin objętych pomocą społeczną do liczby mieszkańców. W gminie wynosi on średnio 37 rodzin na 1000 mieszkańców. Do tej wartości odniesiono dane dla poszczególnych ulic i miejscowości, otrzymując wskaźnik, który należy interpretować analogicznie do wskaźnika bezrobocia. Dla przykładu wartość 1,97 dla ulicy Okrzei oznacza, że korzysta tam z pomocy społecznej prawie dwukrotnie więcej rodzin w stosunku do liczby mieszkańców niż przeciętnie w gminie.

Wybór wskaźnika dla przestępczości był nieoczywisty. Po pierwsze całkowita liczba czynów karalnych wydaje się wskaźnikiem nieprzydatnym. Niektóre z nich, najcięższe, są relatywnie rzadkie, nie różnicują więc dobrze obszarów na takim poziomie szczegółowości, jak ulice, gdyż ich rozkład może być w tej skali przypadkowy (precyzyjniej – przypadkowe fluktuacje wartości wskaźnika przesłaniają faktyczne trendy). Inne, częste czyny karalne, jak np. wykroczenia drogowe, nie mają istotnego bezpośredniego związku z degradacją życia społecznego, lecz raczej z przebiegiem i stanem szlaków komunikacyjnych, a więc sferami: przestrzenno-funkcjonalną i techniczną. Poszukując wskaźnika mówiącego możliwie najwięcej o sferze społecznej, zdecydowano się ostatecznie na liczbę niebieskich kart w stosunku do liczby mieszkańców – wskaźnik obiektywny i łatwy do pozyskania, a jednocześnie świadczący o występowaniu negatywnego zjawiska (przemocy w rodzinie) wielorako powiązanego z innymi, znacznie trudniejszymi do zarejestrowania i pomiaru, takiego jak alkoholizm, przemoc ekonomiczna w rodzinie, dyskryminacja ze względu na płeć (dotycząca najczęściej kobiet), powszechność autorytarnego modelu wychowania.

Wartość tego wskaźnika, odniesionego do średniej wartości w gminie, znajduje się w czwartej kolumnie tabeli. Jego interpretacja jest analogiczna do wcześniej omówionych.

Za najprostszy dostępny wskaźnik uczestnictwa w życiu społecznym uznano frekwencję wyborczą w ostatnich wyborach do Rady Miejskiej. Przyjęto upraszczające założenie, że frekwencja w obwodzie wyborczym rozkłada się równomiernie, dzięki czemu możliwe było przyporządkowanie każdej ulicy i wsi frekwencji obwodu, w którego granicach znajdowała się dana jednostka analizy. Następnie porównano tę frekwencję ze średnią frekwencją w gminie, wynoszącą 50,65%. Zamieszczoną w tabeli wartość ponownie należy interpretować następująco: im niższa frekwencja (niższy poziom uczestnictwa w życiu społecznym), tym większa degradacja społeczna (wyższa wartość składowej indeksu degradacji społecznej) i *vice versa*.

Syntetyczny indeks degradacji społecznej (SIDS) obliczono jako średnią ważoną czterech powyżej opisanych składowych, przy czym przypisane wagi wynosiły: dla bezrobocia – 0,4; dla ubóstwa – 0,4; dla przestępczości – 0,1; dla niedostatecznego uczestnictwa w życiu społecznym – 0,1. Uznano bowiem, że w wyznaczeniu obszaru zdegradowanego społecznie kluczową rolę przypisać należy bezrobociu i ubóstwu, jako po pierwsze – najdotkliwszym negatywnym zjawiskom społecznym, po drugie – jako najważniejszym determinantom innych patologii życia społecznego. Aby jeszcze bardziej uwypuklić znaczenie bezrobocia i ubóstwa dla degradacji społecznej, oprócz przypisania im największych wag w indeksie, przyjęto również, że wstępna kwalifikacja do obszaru, w którym występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, odbywać się będzie na podstawie jednoczesnego spełnienia dwóch kryteriów:

1. Wartość syntetycznego indeksu degradacji społecznej na ulicy lub w miejscowości musi być wyższa niż 1 (prościej – musi być wyższa niż przeciętna w gminie, ta zaś z definicji SIDS -a równa się 1);
2. Wartość sumy składowych indeksu dla bezrobocia i ubóstwa musi być większa niż 2 (innymi słowy na ulicy lub w miejscowości uznanej ze zdegradowaną społecznie sytuacja pod względem bezrobocia musi być gorsza niż przeciętnie w gminie.

Ulice i miejscowości spełniające oba powyższe warunki wyróżniono w tabeli 1 pogrubionym krojem pisma.

Tabela 31. Wartości Syntetycznego Indeksu Degradacji Społecznej i jego składowych w Gminie Bystrzyca Kłodzka

Ulica / sołectwo	Bezrobocie	Ubóstwo	Przestępczość	Uczestnictwo w życiu społecznym	SIDS
1 Maja	0,60	0,63	0,00	1,15	0,61
1 Sierpnia	0,98	0,78	0,00	1,04	0,81
1000-lecia PP	0,93	0,49	1,78	1,15	0,86
Adama Mickiewicza	0,57	0,00	2,83	1,15	0,62
Adama Asnyka	0,46	1,47	10,70	0,99	1,94
Władysława Broniewskiego	1,34	0,68	0,00	0,99	0,91
Fryderyka Chopina	0,23	0,56	3,03	0,99	0,72
Cypriana Kamila Norwida	0,51	0,00	0,00	0,99	0,30
Floriańska*	1,50	0,68	0,00	0,99	0,97
Gagarina	1,03	0,00	0,00	1,17	0,53
Górna	0,93	4,11	0,00	0,57	2,07
Henryka Siemiradzkiego	3,29	5,41	0,00	1,16	3,59
Henryka Sienkiewicza*	0,36	0,21	0,00	1,15	0,34
Ignacego Paderewskiego	0,75	0,00	0,00	0,99	0,40
Juliana Leńskiego	0,66	0,65	0,00	1,04	0,63
Karola Świerczewskiego	1,00	0,71	0,00	1,15	0,80
Kolejowa	1,35	1,63	0,00	0,99	1,29
Kolonia	0,00	0,00	7,00	0,99	0,80
Marii Konopnickiej	1,00	0,10	1,79	1,15	0,73
Mikołaja Kopernika	0,40	0,42	4,52	1,17	0,90

Ulica / sołectwo	Bezrobocie	Ubóstwo	Przestępczość	Uczestnictwo w życiu społecznym	SIDS
Kościelna	2,45	2,33	1,95	1,17	2,22
Krakowska	2,17	2,80	0,00	1,17	2,10
Krótka	1,30	2,29	0,00	1,16	1,55
Kupiecka	0,42	3,26	0,00	1,16	1,59
Lotników	0,80	0,00	0,00	1,15	0,44
Ludowa	0,35	0,00	0,00	1,04	0,24
Mały Rynek	6,58	3,38	12,25	1,16	5,32
Międzyleśna	1,17	2,38	0,00	1,16	1,54
Młynarska	0,00	0,76	0,00	1,17	0,42
Modrzewiowa	1,83	0,00	17,30	1,04	2,56
Stanisława Moniuszki	0,64	0,65	0,00	0,99	0,62
Nadbrzeżna	0,85	1,08	0,00	1,17	0,89
Odrowąża	1,05	0,00	0,00	1,15	0,54
Ogrodowa	1,64	0,00	0,00	1,17	0,78
Okrzei	1,48	1,97	1,53	1,15	1,65
Orężna	0,95	0,27	2,91	1,15	0,89
Osiedle Kolorowe	0,43	0,98	0,00	1,04	0,67
Osiedle Szkolne	0,75	0,38	1,17	1,04	0,68
Osiedlowa	0,51	0,23	1,26	1,04	0,53
pl. Wolności	1,29	1,63	0,00	1,16	1,29
pl. Marii Skłodowskiej-Curie	0,87	3,12	0,00	1,16	1,71
pl. Szpitalny	1,03	2,59	0,00	1,17	1,56
pl. Tadeusza Kościuszki	1,06	2,65	0,00	1,16	1,60
Podmiejska	2,28	1,14	0,00	1,17	1,48
Polna	1,30	0,37	0,00	1,17	0,78
Przyjaciół	2,06	2,67	7,26	1,17	2,73
Rycerska	1,29	1,86	1,69	1,16	1,55
Stefanii Sempołowskiej*	0,66	0,00	0,00	1,15	0,38
Sienna	1,29	2,72	1,74	1,16	1,89
Juliusza Słowackiego*	0,00	0,50	0,00	1,15	0,32
Starobystrzycka	1,30	2,77	3,93	1,17	2,14
Strażacka	1,16	0,42	0,00	1,04	0,73
Środkowa	1,64	2,84	0,00	1,16	1,91
Unii Lubelskiej*	0,00	0,00	98,04	0,99	9,90
Widokowa	1,37	0,00	0,00	1,15	0,66
Wojska Polskiego	1,31	1,73	1,98	1,17	1,53
Ludwika Zamenhofa	2,16	2,52	0,00	0,99	1,97
Zielna	0,00	0,00	0,00	1,15	0,11
Jana Kochanowskiego	0,00	0,00	0,00	0,99	0,10
Jana Pawła II	0,00	0,00	0,00	1,16	0,12
Juliana Tuwima	0,00	0,00	0,00	0,99	0,10
Kasztanowa	0,00	1,13	0,00	1,17	0,57
Kłodzka*	0,00	0,00	0,00	1,15	0,11
Kosmiczna	0,00	0,00	0,00	1,17	0,12
Senatorska	0,00	0,00	0,00	0,99	0,10
Słoneczna	0,00	0,00	0,00	1,17	0,12
Spadzista	0,00	0,00	0,00	1,17	0,12
Władysława Orkana	0,00	0,00	0,00	0,99	0,10
Zgody	0,00	0,00	0,00	0,99	0,10

Ulica / sołectwo	Bezrobocie	Ubóstwo	Przestępczość	Uczestnictwo w życiu społecznym	SIDS
Biała Woda	0,00	0,00	0,00	0,81	0,08
Długopole Dolne	0,72	1,57	0,00	0,93	1,01
Długopole-Zdrój	0,80	1,30	0,00	0,93	0,93
Gorzanów	1,11	0,96	0,98	0,96	1,02
Góra Igliczna	0,00	0,00	0,00	0,98	0,10
Idzików	1,16	1,31	1,02	0,81	1,17
Kamienna (Marcinków)	0,53	1,27	4,60	0,81	1,26
Lasówka	1,56	0,90	0,00	1,18	1,10
Marcinków	0,00	0,00	0,00	0,81	0,08
Marianówka	0,41	1,04	0,00	0,81	0,66
Mielnik	0,47	0,00	0,00	0,96	0,28
Międzygórze	1,22	1,11	1,91	0,99	1,23
Młoty	2,96	0,00	0,00	1,18	1,30
Mostowice	2,74	0,00	0,00	1,18	1,21
Nowa Bystrzyca	1,45	2,07	1,07	1,18	1,64
Nowa Łomnica	1,90	0,77	2,80	1,03	1,45
Nowy Waliszów	1,47	0,80	1,33	0,88	1,13
Paszków	1,64	0,00	0,00	1,03	0,76
Piotrowice	0,00	2,70	0,00	0,88	1,17
Pławnica	0,58	0,48	0,65	0,87	0,58
Pokrzywno	1,57	1,99	0,00	1,03	1,52
Poniatów	0,00	13,51	0,00	0,93	5,50
Ponikwa	0,60	1,48	0,00	0,93	0,93
Poręba	0,99	0,57	2,46	0,93	0,96
Rudawa	0,00	0,00	0,00	0,93	0,09
Spalona	1,55	0,40	0,00	1,18	0,90
Stara Bystrzyca	0,65	0,98	0,00	1,05	0,76
Stara Łomnica	0,65	0,63	0,76	1,03	0,69
Starkówek	0,81	0,00	0,00	1,03	0,43
Stary Waliszów	0,55	0,34	0,47	0,87	0,49
Szczawina	1,17	0,00	0,00	1,03	0,57
Szklarka	0,80	0,84	3,03	1,03	1,06
Szklary	2,35	3,00	0,00	0,99	2,24
Topolice	0,75	0,90	0,00	0,96	0,76
Wilkanów	0,88	0,55	0,81	0,98	0,75
Wójtowice	0,82	1,17	0,00	1,18	0,91
Wyszki	0,93	0,63	0,00	0,93	0,72
Zabłocie	0,69	0,16	0,00	0,96	0,44
Zalesie	0,00	0,00	0,00	1,18	0,12

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka.

Jak widać z powyższego zestawienia, stan kryzysowy w sferze społecznej zdiagnozowano w 14 wsiach na terenie gminy oraz w centrum Bystrzycy Kłodzkiej. Na planie miasta widać, że wyróżnione w tabeli ulice obejmują ścisłe centrum miasta wraz doprowadzającymi do niego drogami: ulicą Wojska Polskiego od zachodu oraz ulicami Kolejową i Zamenhofa od południa. Razem z ulicami: Floriańską, Sienkiewicza, Sempołowskiej, Słowackiego, Unii Lubelskiej

i Kłodzką (oznaczonymi w tabeli asteryskiem) tworzą one układ urbanistyczny, nazywany dalej śródmiejskim obszarem zdegradowanym. Jest homogeniczny pod względem morfologicznym, stanowi całość pod względem funkcjonalnym i charakteryzuje się spójnością społeczną. Innymi słowy, ulice: Floriańska, Sienkiewicza, Sempołowskiej, Słowackiego i Unii Lubelskiej nie tylko stanowią naturalne łączniki pomiędzy ulicami, na których zdiagnozowano wysokie natężenie negatywnych zjawisk społecznych, ale także charakteryzują się tym samym typem zabudowy, a ich mieszkańcy odczuwają silną więź z mieszkańcami sąsiednich ulic, tworząc z nimi zwartą i wyraźnie wyodrębnioną społeczność; z kolei ulica Kłodzka prowadzi bezpośrednio do ścisłego centrum z północy, pełniąc w układzie urbanistycznym funkcję podobną, jak ulice: Wojska Polskiego, Kolejowa i Zamenhofa. W świetle tych faktów dalsze analizy obszaru zdegradowanego w centrum Bystrzycy Kłodzkiej dotyczyć będą tak określonego obszaru jako całości, tzn. z włączeniem wymienionych ulic.

Kolejna tabela przedstawia wartości wskaźników uwzględnianych w SIDS-ie dla 14 wsi, w których stwierdzono stan kryzysowy w sferze społecznej, oraz dla śródmiejskiego obszaru zdegradowanego.

Tabela 32. Wartości podstawowych wskaźników degradacji społecznej oraz wartość SIDS-a dla obszarów dotkniętych stanem kryzysowym w sferze społecznej na obszarze gminy Bystrzyca Kłodzka

Obszary ze zdiagnozowanym stanem kryzysowym w sferze społecznej	Odsetek długotrwale bezrobotnych wśród mieszkańców w wieku produkcyjnym	Wartość wskaźnika w gminie	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną na 1000 mieszkańców	Wartość wskaźnika w gminie	Liczba niebieskich kart na 1000 mieszkańców	Wartość wskaźnika w gminie	Frekwencja w wyborach lokalnych w roku 2014	Wartość wskaźnika w gminie	SIDS
śródmiejski obszar zdegradowany w Bystrzycy Kłodzkiej*	8,92%		78,30		4,58		46,21%		**1,68**
Długopole Dolne	**4,35%**		58,01		0,00		54,52%		**1,01**
Gorzanów	6,72%		35,67		3,34		52,70%		**1,02**
Idzików	7,04%		48,36		3,45		62,61%		**1,17**
Lasówka	9,46%		33,33		0,00		43,02%		**1,10**
Międzygórze	7,43%		41,21		6,51		50,94%		**1,23**
Młoty	18,00%	**6,08%**	0,00	**37,02**	0,00	**3,45**	43,02%	**50,56%**	**1,30**
Mostowice	16,67%		0,00		0,00		43,02%		**1,21**
Nowa Bystrzyca	8,84%		76,64		3,65		43,02%		**1,64**
Nowa Łomnica	11,54%		28,57		9,52		49,38%		**1,45**
Nowy Waliszów	8,96%		29,48		4,54		57,78%		**1,13**
Piotrowice	0,00%		100,00		0,00		57,78%		**1,17**
Pokrzywno	9,52%		73,53		0,00		49,38%		**1,52**
Poniatów	0,00%		500,00		0,00		54,47%		**5,50**
Szklary	14,29%		111,11		0,00		50,94%		**2,24**

*Śródmiejski obszar zdegradowany w Bystrzycy Kłodzkiej obejmuje ulice: Floriańską, Górną, Siemiradzkiego, Sienkiewicza, Kolejową, Kościelną, Krakowską, Krótką, Kupiecką, Mały Rynek, Międzyleśną, Okrzei, Pl. Wolności, pl. Skłodowskiej-Curie, pl. Szpitalny, pl. Kościuszki, Podmiejską, Przyjaciół, Rycerską, Sempołowskiej, Sienną, Słowackiego, Starobystrzycką, Środkową, Unii Lubelskiej, Wojska Polskiego, Zamenhofa i Kłodzką.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka.

8.3. Obszar zdegradowany

Poniżej przedstawiono wybrane wskaźniki zjawisk negatywnych w pozostałych sferach dla obszarów dotkniętych degradacją społeczną w zakresie niezbędnym do przedstawienia delimitacji obszaru zdegradowanego. Obszerniejsza analiza bogatszej liczby zjawisk w sferach gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej znajduje się w odpowiednich rozdziałach dokumentu.

Tabela 33. Wybrane wskaźniki stanu kryzysowego w sferze gospodarczej na terenach objętych degradacją społeczną w Gminie Bystrzyca Kłodzka

Obszary ze zdiagnozowanym stanem kryzysowym w sferze społecznej	Sfera gospodarcza			
	Saldo podmiotów wg bazy regon za rok 2015 r.	Saldo w gminie	Liczba podmiotów w bazie regon na 1000 mieszańców	Średnia liczba w gminie
śródmiejski obszar zdegradowany w Bystrzycy Kłodzkiej	8	23	135	160
Długopole Dolne	-2		177	
Gorzanów	-4		168	
Idzików	-2		138	
Lasówka	1		183	
Międzygórze	-1		167	
Młoty	-2		81	
Mostowice	0		889	
Nowa Bystrzyca	-1		161	
Nowa Łomnica	-1		162	
Nowy Waliszów	3		195	
Piotrowice	0		150	
Pokrzywno	0		162	
Poniatów	BD		BD	
Szklary	BD		BD	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka.

W sferze gospodarczej zauważyć można, że:

- W śródmiejskim obszarze zdegradowanym w Bystrzycy Kłodzkiej, pomimo pozytywnej tendencji w roku 2015, aktywność gospodarcza mieszkańców – mierzona liczbą podmiotów gospodarczych wg bazy REGON na 1000 mieszkańców – utrzymuje się poniżej średniej dla gminy (co jest tym bardziej niepokojące, że mamy tu do czynienia z obszarem stanowiącym centrum życia lokalnego) ;
- Na części zdegradowanych społecznie terenów wiejskich – w Długopolu Dolnym, Gorzanowie, Idzikowie, Międzygórzu, Młotach, Nowej Bystrzycy i Nowej Łomnicy –

obserwuje się negatywną dynamikę liczby podmiotów gospodarczych, kontrastującą z pozytywną dynamiką na terenie całej gminy; ponadto w niektórych miejscowościach liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców pozostaje poniżej średniej gminnej.

Tabela 34. Wybrane wskaźniki stanu kryzysowego w sferze technicznej na terenach objętych degradacją społeczną w Gminie Bystrzyca Kłodzka

Obszary ze zdiagnozowanym stanem kryzysowym w sferze społecznej	Sfera techniczna					
	Liczba budynków sprzed 1945 r. na 1000 mieszkańców	Średnia liczba w gminie	Liczba budynków do modernizacji na 1000 mieszkańców	Średnia liczba w gminie	Liczba budynków do termomodernizacji na 1000 mieszkańców	Średnia liczba w gminie
śródmiejski obszar zdegradowany w Bystrzycy Kłodzkiej	49,91	13,89	53,34	15,66	13,97	3,65
Długopole Dolne	2,76		2,76		0,00	
Gorzanów	3,34		3,34		1,11	
Idzików	0,00		0,00		0,00	
Lasówka	0,00		0,00		0,00	
Międzygórze	10,85		10,85		0,00	
Młoty	0,00		0,00		0,00	
Mostowice	0,00		0,00		0,00	
Nowa Bystrzyca	14,60		14,60		7,30	
Nowa Łomnica	0,00		0,00		0,00	
Nowy Waliszów	2,27		2,27		0,00	
Piotrowice	0,00		0,00		0,00	
Pokrzywno	0,00		0,00		0,00	
Poniatów	0,00		0,00		0,00	
Szklary	0,00		0,00		0,00	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka.

W sferze technicznej:

- Śródmiejski obszar zdegradowany w Bystrzycy Kłodzkiej cechuje się znaczną koncentracją budynków sprzed 1945 r., wymagających pilnej modernizacji lub termomodernizacji (wskaźniki kilkakrotnie przewyższają średnią gminną);
- Na obszarach niezurbanizowanych relatywnie wysoki odsetek budynków sprzed 1945 r., wymagających modernizacji lub termomodernizacji występuje w miejscowości Nowa Bystrzyca.

Tabela 35. Wybrane wskaźniki stanu kryzysowego w sferze przestrzenno-funkcjonalnej na śródmiejskim obszarze zdegradowanym w Bystrzycy Kłodzkiej

	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	
	Liczba nieruchomości objętych ochroną konserwatorską	Odsetek w mieście Bystrzyca Kłodzka
Śródmiejski obszar zdegradowany w Bystrzycy Kłodzkiej	240 (w tym 125 wymaga znacznych nakładów inwestycyjnych)	81,36%
Bystrzyca Kłodzka	295	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej na uwagę zasługuje koncentracja nieruchomości objętych ochroną konserwatorską w śródmiejskim obszarze zdegradowanym. Z jednej strony czynnik ten determinuje obecne i przyszłe funkcje tego terenu, stwarzając liczne szanse, np. na rozwój turystyki opartej na walorach dziedzictwa kulturowego skupionego na niewielkiej przestrzeni, z drugiej jednak oznacza konieczność przeznaczenia znacznych środków na konserwację i modernizację zabudowy.

Wobec powyższych danych za spełniające kryteria wymagane przy zaliczeniu do obszaru zdegradowanego uznano:

- Śródmiejski obszar zdegradowany w Bystrzycy Kłodzkiej obejmujący ulice: Floriańską, Górną, Siemiradzkiego, Sienkiewicza, Kolejową, Kościelną, Krakowską, Krótką, Kupiecką, Mały Rynek, Międzyleśną, Okrzei, pl. Wolności, pl. Skłodowskiej-Curie, pl. Szpitalny, pl. Kościuszki, Podmiejską, Przyjaciół, Rycerską, Sempołowskiej, Sienną, Słowackiego, Starobystrzycką, Środkową, Unii Lubelskiej, Wojska Polskiego, Zamenhofa i Kłodzką.
- Miejscowości: Długopole Dolne, Gorzanów, Idzików, Międzygórze, Młoty, Nowa Bystrzyca, Nowa Łomnica, Piotrowice.

8.4. Obszar do rewitalizacji

Ze względu na szanse powodzenia procesu rewitalizacji konieczna jest koncentracja podejmowanych działań i alokowanych środków. Dlatego też w obrębie obszaru zdegradowanego wyznaczono obszar do rewitalizacji obejmujący 1) śródmiejski obszar zdegradowany w Bystrzycy Kłodzkiej wraz z przyległym terenem zielonym Góry Parkowej (1,062 km^2); 2) Gorzanów (16,040 km^2) i 3) Międzygórze (26,862 km^2). Kierowano się przy tym znaczeniem tych miejsc dla rozwoju gminy. Są one najważniejszymi atrakcjami turystycznymi gminy, przyciągającymi rzesze turystów (zwłaszcza Międzygórze zwane perłą Sudetów), lokują się też w nich najcenniejsze elementy dziedzictwa kulturowego (zespół pałacowo-parkowy w Gorzanowie, zabytkowa zabudowa centrum Bystrzycy Kłodzkiej,

pensjonaty w stylu tyrolskim i norweskim w Międzygórzu). Ich rozwój w zgodnej ocenie Zespołu do spraw Rewitalizacji oraz ekspertów ma więc kluczowe znaczenie dla przyszłości gminy i jej mieszkańców.

8.5. Mapa obszaru do rewitalizacji

Obszar do rewitalizacji ma powierzchnię: 43,965 km^2, co stanowi 12,99% powierzchni gminy i jest zamieszkany przez 5726 osób, czyli 29,90 % mieszkańców gminy. Spełnia więc nałożone kryteria.

Mapa 1. Gmina Bystrzyca Kłodzka, obszary do rewitalizacji

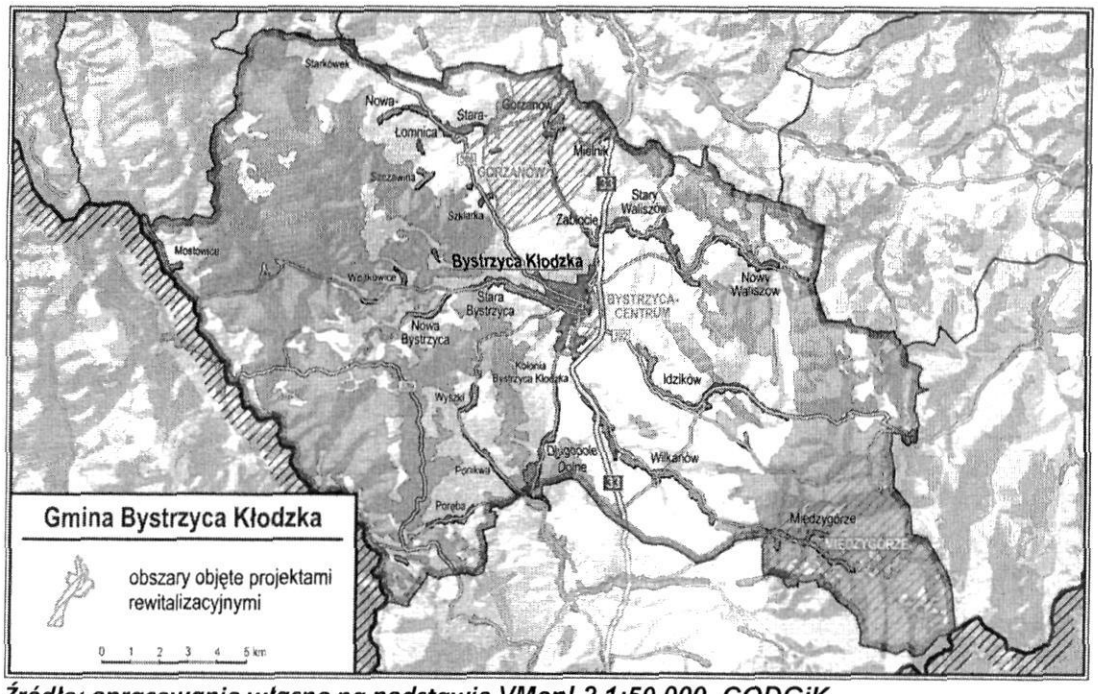

Źródło: opracowanie własne na podstawie VMapL2 1:50 000, CODGiK

Mapa 2. Miasto Bystrzyca Kłodzka, obszar do rewitalizacji

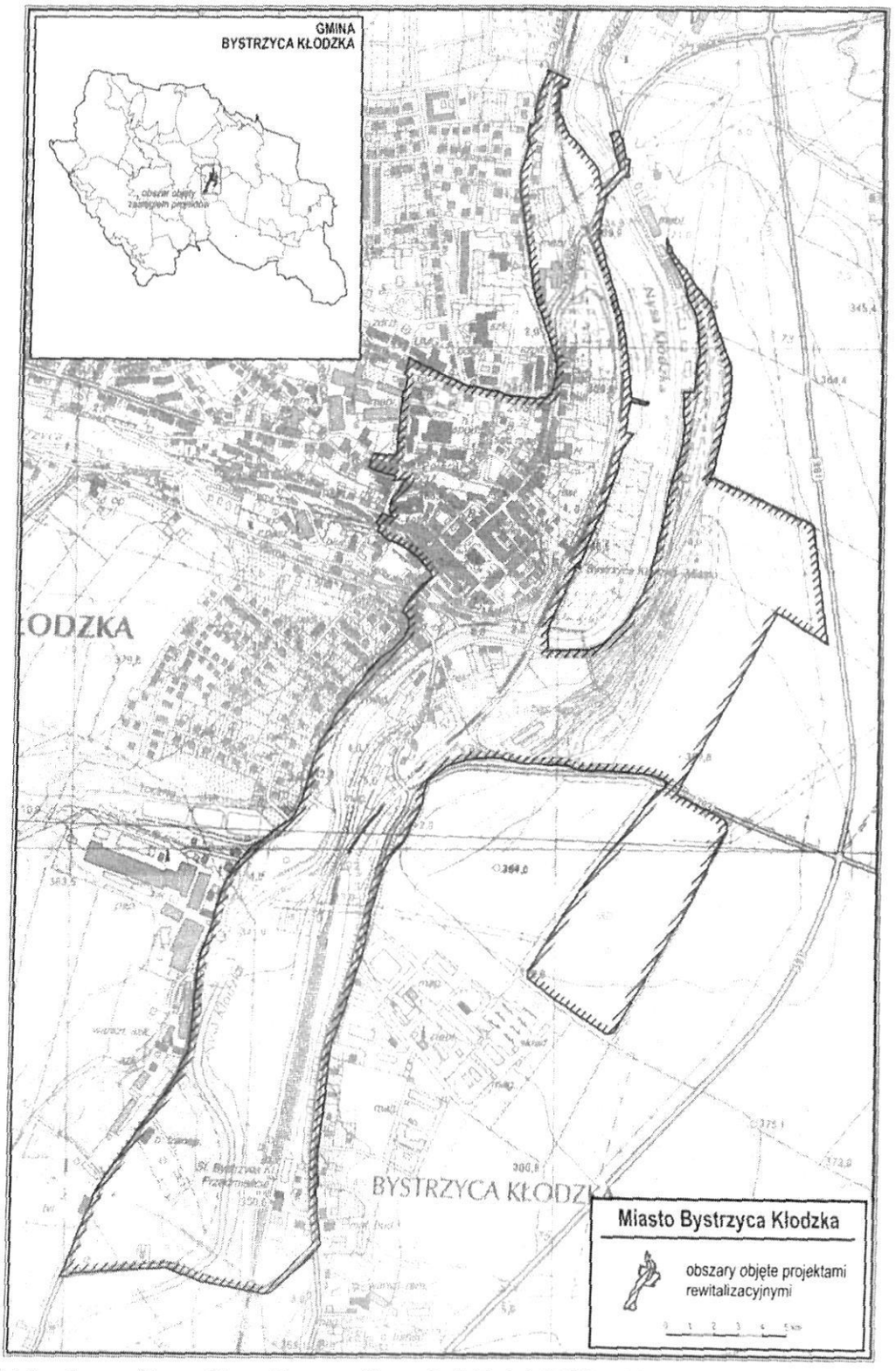

Źródło: Szczegółowa Mapa Topograficzna Polski, 1:10 000, COD

Mapa 3. Obręb Gorzanów - obszar objęty projektami rewitalizacyjnymi

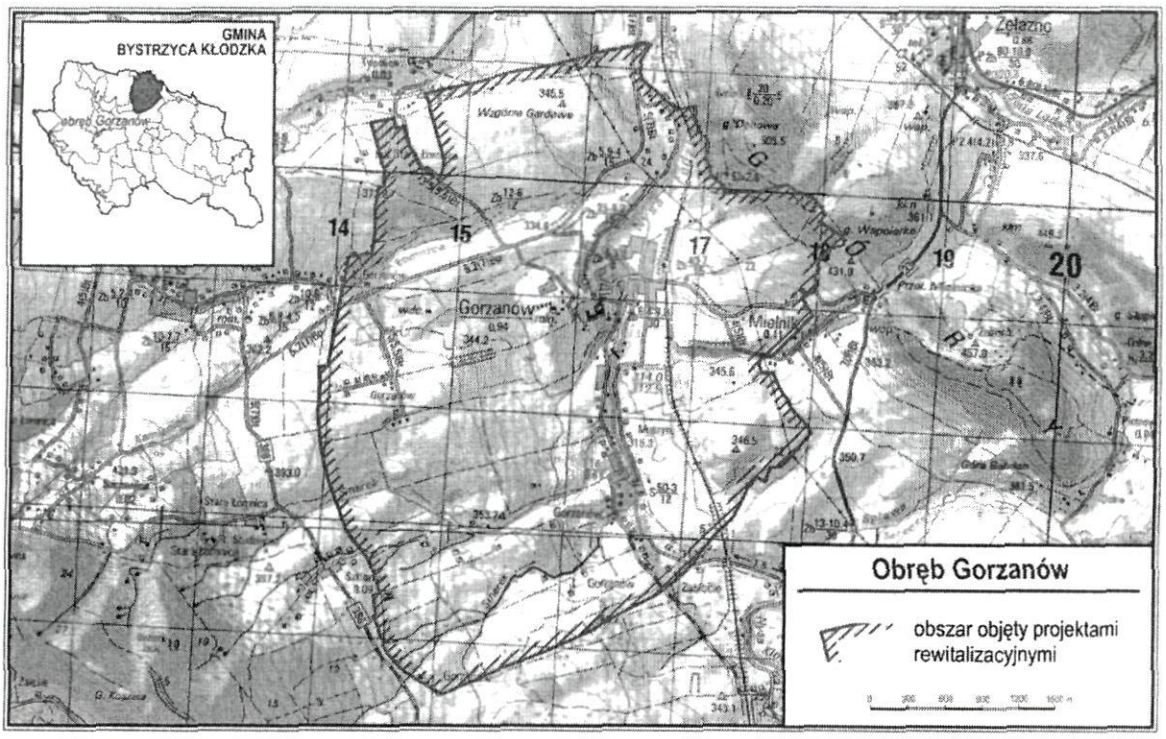

Źródło: VMapL2, 1:50 000, CODGiK

Mapa 4. Obręb Międzygórze – obszar objęty projektami rewitalizacyjnymi

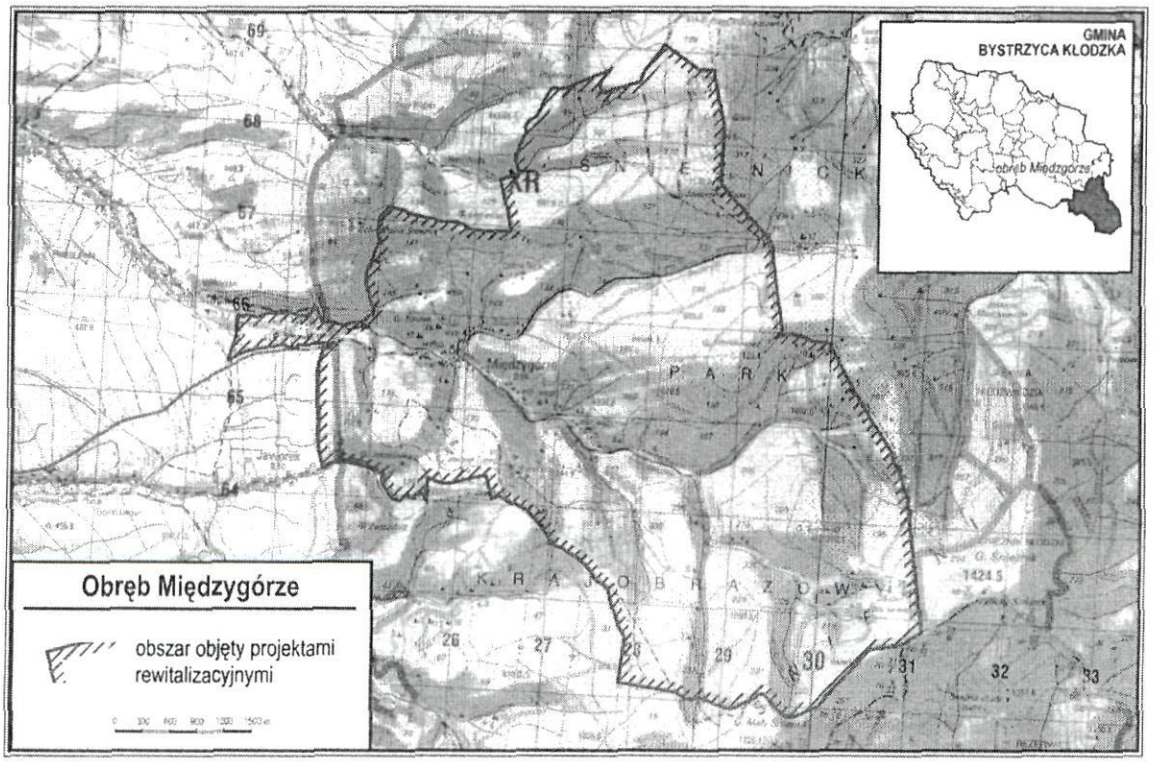

Źródło: VMapL2, 1:50 000, CODGiK

9. PLAN REWITALIZACJI

9.1. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Gmina Bystrzyca Kłodzka poprzez **nowoczesne zarządzanie i podejmowane działania inwestycyjne** stanie się miejscem o **wysokim stopniu rozwoju społeczno-gospodarczego i nowoczesnej infrastrukturze technicznej** z zachowaniem **dobrej jakości życia** mieszkańców. Dzięki rewitalizacji Starego Miasta Bystrzyca Kłodzka stanie się **pełnym blasku miastem królewskim**. Mieszkańcy stworzą tu wspólnie przestrzenie do zasobnego i godnego życia. Centrum stanie się **miejscem spotkań rodzin i przyjaciół**. Unikatowy układ przestrzeni pozwoli na odpoczynek tym, którzy cenią sobie gwar i ruch; oraz tym, którzy chcą odpocząć w ciszy i zieleni. Intensywne działania aktywizujące i integrujące mieszkańców będą sprzyjały wyraźnej **poprawie estetyki przestrzeni starówki**. Priorytetem będzie komfort **osób starszych i niepełnosprawnych**, którzy staną się pełnoprawnymi użytkownikami przestrzeni publicznych miasta. Rzetelna **edukacja młodych mieszkańców gminy** stanie się priorytetem władz lokalnych, a każdy mieszkaniec znajdzie swoją przestrzeń na rynku pracy i przestrzeń do samorealizacji.

Miasto będzie **inspirowało przedsiębiorców** do podejmowania nowych wyzwań. To dzięki inicjatywie najbardziej przedsiębiorczych mieszkańców pojawią się na Starym Mieście miejsca nadzwyczajnych **atrakcji kulinarnych, kulturalnych i turystycznych**. Bystrzyca Kłodzka stanie się miejscem docelowym turystów, ceniących urok w pełni zachowanego historycznego centrum miasta i wysokiej klasy wydarzeń kulturalnych. **Cykliczny festiwal organowy, festiwal teatrów ulicznych i uliczne wystawy** staną się rozpoznawalną marką miasta w Europie. Wielu odwiedzających Bystrzycę Kłodzką doceni uroki malowniczych miejscowości gminy, szczególnie **Międzygórza, Długopola-Zdroju i Gorzanowa**. Wielu zdecyduje się na odpoczynek w uzdrowisku i wycieczki górskie (piesze, rowerowe) po atrakcyjnych szlakach. Turyści będą wracali tu regularnie, wielu na dłuższy, kilkudniowy wypoczynek. Zintensyfikowany ruch turystyczny będzie poprawiał kondycję ekonomiczną zarówno miasta, jak i jego mieszkańców.

Id: 113C3D17-41BA-45D9-8222-F066F93848A6. Podpisany

9.2. Cele rewitalizacji i kierunki działań odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym społeczności lokalnej Gminy Bystrzyca Kłodzka

Zaprezentowane poniżej cele strategiczne wraz z kierunkami działania zostały zdefiniowane na podstawie przeprowadzonej analizy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy i są odpowiedzią na zidentyfikowane problemy i potrzeby rewitalizacyjne. Ostateczny kształt i forma oraz wybór następującej struktury celów jest wynikiem prac warsztatowych i konsultacyjnych przeprowadzonych z Zespołem ds. Rewitalizacji. W Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 – 2021 wyróżniono trzy cele strategiczne, ujmujące wszystkie sfery rewitalizacji: społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, środowiskową i techniczną. Każdy z trzech celów został rozpisany na bardziej szczegółowe kierunki działania. Struktura celów wraz ze zidentyfikowanymi problemami i potrzebami rewitalizacyjnymi została zaprezentowana poniżej.

CEL 1. AKTYWNA SPOŁECZNIE, OTWARTA I PRZEDSIĘBIORCZA SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA GMINY BYSTRZYCA KŁODZKA

KIERUNKI DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH:

1.1 Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług społecznych.
1.2 Aktywizacja, integracja i promocja działań organizacji pozarządowych i aktywnych grup mieszkańców.
1.3 Wsparcie lokalnej przedsiębiorczości m.in. poprzez promocję lokalnych produktów i usług, włączenie lokalnego biznesu w tworzenie marki miasta, zachęcanie do tworzenia sieci współpracy (np. klastrów, grup zakupowych), tworzenie przestrzeni przyjaznych inwestorom.
1.4 Rozwój edukacji z zakresu przedsiębiorczości mieszkańców.
1.5 Animowanie grup sąsiedzkich.

Realizacja tego celu strategicznego wraz ze wskazanymi powyżej kierunkami działań pozwoli zaspokajać potrzeby i niwelować problemy wskazane przede wszystkim w sferze społecznej i gospodarczej. Doprowadzi do wzmocnienia kondycji społecznej i ekonomicznej mieszkańców obszaru rewitalizowanego, przez to również i całej gminy. Rozwój turystyczny gminy będzie możliwy tylko i wyłącznie wtedy, kiedy równolegle z inwestycjami infrastrukturalnymi nastąpią inwestycje w jakość usług świadczonych przez podmioty gospodarcze oraz organizacje pozarządowe. Zarówno działania biznesu, szczególnie tego lokalnego, unikatowego oraz działania organizacji społecznych, dbających o jakość życia mieszkańców i włączenie społeczne dadzą efekt synergii w postaci rozpoznawalnej i silnej marki miasta.

CEL 2. ATRAKCYJNA I PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA, WSPIERAJĄCA WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I CHRONIĄCA DZIEDZICTWO KULTUROWE OBSZARÓW REWITALIZOWANYCH

KIERUNKI DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH:

2.1 Zachowanie, ochrona i modernizacja dziedzictwa kulturowego obszarów rewitalizowanych.
2.2 Rozwój inicjatyw edukacyjnych, kulturalnych i sportowych eksponujących walory gminy i zachęcających do tworzenia przyjaznych mieszkańcom przestrzeni.
2.3 Modernizacja i rozwój infrastruktury turystycznej, utworzenie szlaków turystycznych.
2.4 Wsparcie rozwoju usług i bazy turystycznej.
2.5 Zachęcanie seniorów oraz osoby niepełnosprawne do współtworzenia i użytkowania przestrzeni publicznej obszarów rewitalizowanych.

Realizacja tego celu strategicznego wraz z wskazanymi powyżej kierunkami działania pozwoli zaspokajać potrzeby i niwelować problemy wskazane przede wszystkim w sferze społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej i gospodarczej. Główny akcent w realizacji tego celu dotyczy włączenia społecznego i niwelowania nierówności społecznych oraz przerwania łańcucha reprodukcji biedy, pasywności i niezaradności wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji. Jest to kluczowe w przypadku gminy, której priorytetem jest rozwój turystyczny. Dlatego w procesie rewitalizacji należy uczynić wszystko, aby mieszkańcy najbardziej zdegradowanych społecznie obszarów, będących równocześnie obszarami najbardziej atrakcyjnymi turystycznie w gminie, mogli czerpać korzyści z rozwijającego się ruchu turystycznego. Przestrzenie publiczne mają dać komfort użytkowania zarówno mieszkańcom, jak i przyjezdnym. Dlatego ważne jest nabycie przez mieszkańców umiejętności współtworzenia przestrzeni publicznych, użytkowania tej przestrzeni (a to wiąże się ze zmianą stylu życia) – oraz równie istotne – nabycie umiejętności kreowania i świadczenia usług turystycznych na wysokim poziomie.

CEL 3. POPRAWA WARUNKÓW BYTOWYCH MIESZKAŃCÓW POPRZEZ ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I JAKOŚĆ ŚRODOWISKA NATURALNEGO

KIERUNKI DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH:

3.1 Poprawa stanu technicznego wraz z zastosowaniem ekologicznych rozwiązań budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej.

3.2 Adaptacja i remont istniejących obiektów, przestrzeni i nadanie im nowych funkcji przede wszystkim: edukacyjnej, integracyjnej, rekreacyjnej i turystycznej w przestrzeni rewitalizowanej.

3.3 Poprawa jakości dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą w obszarze rewitalizowanym.

Realizacja tego celu strategicznego wraz z wskazanymi powyżej kierunkami działania pozwoli zaspokajać potrzeby i niwelować problemy wskazane przede wszystkim w sferze społecznej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej. Planowane inwestycje infrastrukturalne przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz ich bezpieczeństwa (sfera techniczna), jednocześnie mając silny wpływ na poprawę jakości środowiska naturalnego (środowiskowa) oraz poprawę jakości, estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych w gminie (przestrzenno-funkcjonalna).

9.3. LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH (LISTA A)

Poniżej w tabelach zaprezentowano wszystkie podstawowe projekty, które zaplanowano do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 - 2021.

Lp.	PROJEKT 1
1.	**Nazwa projektu:** Rewitalizacja Małego Rynku w Bystrzycy Kłodzkiej
2.	**Podmiot zgłaszający i realizujący projekt:** Gmina Bystrzyca Kłodzka, ul. Sienkiewicza 6, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
3.	**Czy projekt realizowany będzie w partnerstwie:** nie
4.	**Lokalizacja projektu na obszarze rewitalizacji:** Mały Rynek w Bystrzycy Kłodzkiej
5.	**Czy podmiot zgłaszający posiada tytuł prawny do lokalu lub nieruchomości, gdzie realizowany będzie projekt:** tak
6.	**Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu:** Głównym problemem, na który projekt jest odpowiedzią, jest zjawisko degradacji przestrzeni publicznej centrum Bystrzycy Kłodzkiej, które ma kilka wymiarów; wśród nich najistotniejszy to wymiar społeczny, gospodarczy, techniczny i środowiskowy. Degradacja techniczna i środowiskowa miasta przejawia się w postępującej destrukcji tkanki urbanistyczno-architektonicznej. Niszczeniu ulega przede wszystkim nie remontowana od lat zabytkowa zabudowa, infrastruktura drogowa i nie zmodernizowana od wielu lat infrastruktura wodno-ściekowa. Nawierzchnia ulic Starego Miasta jest w bardzo złym stanie technicznym, ciągi pieszo-jezdne pokryte są zniszczonym asfaltem i kostką betonową, połączenie różnych technologii budowy nawierzchni na styku ulic powoduje zagrożenie dla ruchu pieszego i samochodowego. Na terenie starówki odnotowuje się bardzo dużo ubytków w nawierzchni ulic i chodników, co wpływa niekorzystnie na bezpieczeństwo jak również na estetykę samego centrum. Realizacja projektu wychodzi naprzeciw tym problemom, modernizacja dróg w obszarze starówki wpłynie na podniesienie bezpieczeństwa ruchu drogowego, poprawę dostępności do centrum, które niemal w całości należy do niewątpliwych atrakcji turystycznych o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym oraz przyczyni się do zwiększenia poziomu ochrony dziedzictwa kulturowego tego obszaru.
7.	**Przewidywany okres realizacji projektu:** 05.2016 r. – 08.2017 r.
8.	**Cel(e) projektu oraz spójność projektu z celami LPR:** **Projekt jest spójny z celami rewitalizacyjnymi nr 1 i nr 3, w tym z kierunkami działań: 1.1, 3.2** Głównym celem projektu jest wzmocnienie funkcji centrotwórczych obszaru poprzez stworzenie przestrzeni spotkań mieszkańców oraz warunków do prowadzenia handlu, gastronomii oraz świadczenia usług wyższego rzędu.
9.	**Zakres realizowanych działań wraz z uzasadnieniem projektu:** Projekt Rewitalizacja Małego Rynku obejmuje wykonanie: przebudowy drogi i chodników, modernizację sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, budowę kanalizacji deszczowej, likwidację istniejących szamb, wykonanie oświetlenia drogowego i iluminacyjnego oraz elementów małej architektury (ogrodzenie zabytkowego pręgierza, granitowe kwiatony, posadzenie drzew ozdobnych, wykonanie krat okołodrzewnych, wykonanie stojaków na rowery, ławek i koszy na śmieci). Projekt obejmuje także remont pasażu w kamienicach Mały Rynek 4 i Plac Wolności 20. Pasaż ten jest skrótem komunikacyjnym dla pieszych z Małego Rynku na Plac Wolności. Aby udostępnić przejście z Małego Rynku na Plac Wolności należy wykonać w obrębie podwórek wewnętrznych modernizację sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, budowę kanalizacji deszczowej, wykonanie nowych chodników i oświetlenia pasażu. Centrum Bystrzycy Kłodzkiej w obszarze wsparcia objęte jest ochroną konserwatorską i jest wpisane do Dolnośląskiego Wojewódzkiego Rejestru Zabytków. Projekt dotyczy Starego Miasta, gdzie znajduje się wiele atrakcyjnych turystycznie i kulturowo zabytków: ratusz, baszty, mury obronne, zabytkowy pręgierz itp. Założeniem projektu jest

Lp.	PROJEKT 1
	przywrócenie funkcji reprezentacyjnej Małego Rynku i nadanie ładu przestrzennego poprzez uporządkowanie układów ciągów komunikacyjnych i ich nawierzchni. Stworzenie ciągów pieszo-jezdnych spowoduje udostępnienie mieszkańcom i turystom tras spacerowych z możliwością dotarcia do atrakcji miasta. Inwestycja przyczyni się do wzmocnienia funkcji centrotwórczych obszaru poprzez stworzenie warunków do prowadzenia handlu, gastronomii oraz świadczenia usług wyższego rzędu. Projekt zakłada wymianę infrastruktury wodno-ściekowej oraz budowę kanalizacji deszczowej w obrębie Małego Rynku. Działanie to jest również istotne z punktu widzenia uregulowania gospodarki wodno-ściekowej na terenie centrum, wpłynie to na poprawę jakości życia mieszkańców. Obszar, na którym jest realizowany projekt charakteryzuje się nasilającymi się negatywnymi zjawiskami społecznymi i ekonomicznymi, obszary zdegradowane stanowią niejednokrotnie zagrożenie dla ludzi i środowiska naturalnego ze względu na to, że na opisywanych terenach następuje kumulacja negatywnych zjawisk (niski poziom aktywności gospodarczej, wysokie bezrobocie, wysoki stopień przestępczość itp.), dlatego realizacja projektu jest tak ważna. Dzięki realizacji projektu w znacznym stopniu nastąpi poprawa jakości dróg w centrum, uregulowany zostanie ruch kołowy i pieszy, ciągi pieszo-jezdne zostaną dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych (zwiększy się ilość chodników i zmniejszy ich wysokość). Rozwiązany zostanie problem gospodarczy, nastąpi uatrakcyjnienie miasta, poprawa bezpieczeństwa mieszkańców i turystów oraz wzmocnienie tożsamości mieszkańców. **Projekt odpowiada na potrzeby rewitalizacyjne w następujących sferach:** ✓ ***w sferze społecznej*** *(w wymiarze aktywizacji i integracji mieszkańców gminy, szczególnie obszaru śródmiejskiego);* ✓ ***w sferze technicznej*** *(w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów zabytkowych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych, umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska);* ✓ ***w sferze środowiskowej*** *(np. przekroczenia standardów jakości środowiska);* ✓ ***w sferze przestrzenno-funkcjonalnej*** *(w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, potrzeby stworzenia miejsca spotkań i wydarzeń kulturalnych dla mieszkańców).*
10.	**Grupa odbiorców:** Odbiorcami bezpośrednimi projektu będą mieszkańcy Małego Rynku, mieszkańcy śródmieścia oraz wszyscy mieszkańcy Gminy Bystrzyca Kłodzka. Kolejną grupą odbiorców projektu będą turyści odwiedzający ten piękny zabytkowy region. Są to głównie turyści z województwa dolnośląskiego oraz innych regionów Polski (woj. śląskiego, opolskiego, zachodniopomorskiego) oraz turyści zagraniczni w związku z bliskością granicy z Czechami.
11.	**Wskaźniki realizacji zadania (prognozowane produkty i rezultaty)** – nowopowstała przestrzeń publiczna – 1 szt. – powierzchnia odnowiona z zakresu drobnej infrastruktury przestrzeni publicznej – 2.474,75 m^2 – długość przebudowanej drogi gminnej na obszarze miejskim – 139,57 m
12.	**Sposoby pomiaru stopnia realizacji zadania** Wszystkie wskaźniki założone na etapie przygotowania projektu będą stale monitorowane (przez cały okres realizacji inwestycji oraz po jej zakończeniu) przez pracowników Wydziału Inwestycji Urzędu Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej odpowiedzialnych za realizację przedmiotowej inwestycji. Podstawą pomiaru poszczególnych wskaźników będą wizyty na miejscu prowadzenia prac i protokoły odbioru poszczególnych etapów robót oraz dokumentacja z monitoringu projektu. Stały nadzór nad realizacją poszczególnych etapów inwestycji należy do Kierownika Wydziału Inwestycji Urzędu Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej oraz do poszczególnych inspektorów

Lp.	PROJEKT 1
	nadzoru (poszczególne branże), którzy sprawują bezpośredni nadzór nad prawidłowością realizacji inwestycji zgodnie z projektem i umową. W przypadku wystąpienia niezgodności oraz postępu prac niezgodnie z harmonogramem, zarówno inspektor nadzoru jak i odpowiedzialny pracownik urzędu będą podejmowali odpowiednie czynności w celu zapewnienia realizacji zadania zgodnie z umową i osiągnięcia zaplanowanych wskaźników. Częstotliwość dokonywania pomiarów poszczególnych wskaźników uzależniona jest głównie od okresu realizacji projektu, zakończenia poszczególnych etapów jego realizacji i obowiązków zachowania osiągniętych efektów zrealizowanego projektu (w trakcie i na zakończenie realizacji projektu, jak również w okresie trwałości projektu).
13.	**Szacunkowy koszt realizacji z uwzględnieniem możliwych źródeł finansowania** Szacunkowy koszt realizacji wynosi 3.322.710,88 zł brutto. Planuje się wykonać zadanie ze środków gminy i ze środków Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014 – 2020.
14.	**Gotowość do realizacji** Projekt jest gotowy do realizacji, posiada dokumentację techniczną, kosztorysy i prawomocną decyzję pozwolenia na budowę. Wnioskodawca posiada prawo do dysponowania nieruchomością.

Lp.	PROJEKT 2
1.	**Nazwa projektu**: Przebudowa budynku Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Bystrzycy Kłodzkiej wraz z zakupem niezbędnego wyposażenia – IV etap
2.	**Podmiot zgłaszający i realizujący projekt:** Gmina Bystrzyca Kłodzka, ul. Sienkiewicza 6, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
3.	**Czy projekt realizowany będzie w partnerstwie?** Nie
4.	**Lokalizacja projektu na obszarze rewitalizacji:** Bystrzyca Kłodzka, ul. Wojska Polskiego 20
5.	**Czy podmiot zgłaszający posiada tytuł prawny do lokalu lub nieruchomości, gdzie realizowany będzie projekt?** Tak
6.	**Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu:** Głównym problemem, na jaki odpowiada projekt, jest niewystarczająca oferta zajęć edukacyjno-kulturalnych wśród mieszkańców obszaru rewitalizowanego.
7.	**Przewidywany okres realizacji projektu:** 01.2017 –11.2017
8.	**Cel(e) projektu oraz spójność projektu z celami LPR:** **Projekt jest spójny z celami rewitalizacyjnymi nr 2 i nr 3, w tym z kierunkami działań:** 2.2, 3.1 Głównym celem projektu jest zwiększenie dostępności wśród mieszkańców do zasobów kultury na terenie rewitalizowanym oraz pobudzenie aktywności kulturalnej mieszkańców i turystów.
9.	**Zakres realizowanych działań wraz z uzasadnieniem projektu:** Projekt obejmuje zmianę sposobu użytkowania pomieszczenia strychowego na salę zajęć plastycznych, remont drenażu zewnętrznego budynku na długości podpiwniczenia, remont pomieszczeń piwnicznych (izolacja ścian piwnic), remont klatek schodowych A, C i E wraz z pomieszczeniami przyległymi i zakup wyposażenia. Projekt przewiduje również zakup niezbędnego wyposażenia (w tym sprzętu audiowizualnego). Generalnie projekt zakłada dokończenie prac remontowych i modernizacyjnych budynku i obejmuje swoim zakresem remont całego skrzydła budynku oraz klatki E i pomieszczenia strychowego zlokalizowanego w pozostałej części budynku. Działania projektu są odpowiedzią na przeprowadzoną wcześniej analizę popytu, obejmującą swym zasięgiem różne grupy wiekowe: dzieci, młodzież, osoby w wieku produkcyjnym oraz seniorów. W oparciu o nie ustalono, że stworzenie nowej przestrzeni służącej bezpośredniemu uczestnictwu w kulturze w 75 % odpowiada na potrzeby przedstawiane przez badane grupy, w zakresie:

Lp.	PROJEKT 2
	1. Zwiększenia możliwości uczestnictwa w formach dotychczas praktykowanych (występują liczne ograniczenia techniczne: brak przestrzennej pracowni rękodzielniczej dotychczasowa mieści 4 osoby), brak przestrzeni ćwiczebnej zaopatrzonej w lustra i narzędzia do efektywnego ćwiczenia oraz przestrzennej pracowni scenograficznej do budowy kilkumetrowych lalek, spełniających niezbędne warunki techniczne). 2. Rozszerzenia form dotychczasowej działalności o nowe atrakcyjne oferty (plan działania obejmuje m.in. powstanie Teatru Lalek „TUBIK" i klubu podróżnika CoolTurysta). 3. Zwiększenia udziału technologii multimedialnych w działaniach MGOK (szczególnie atrakcyjne dla najmłodszych) Realizacja projektu będzie oznaczała poprawę dostępności do kultury w wymiarze fizycznym poprzez udostępnienie nowych powierzchni do prowadzenia działalności kulturalnej (pomieszczenia przylegające do wyremontowanych klatek schodowych, zaplecze kuchenne oraz poddasze MGOK), zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego oraz umożliwi realizację nowych form uczestnictwa w kulturze mieszkańcom gminy i turystom. **Projekt odpowiada na potrzeby rewitalizacyjne w następujących sferach:** ✓ ***w sferze społecznej*** *(w wymiarze edukacji, aktywizacji i integracji mieszkańców gminy, szczególnie dzieci, młodzieży oraz osób starszych z obszaru śródmiejskiego);* ✓ ***w sferze przestrzenno-funkcjonalnej*** *(w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, brak dostępu do podstawowych usług, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, potrzeba stworzenia przestrzeni użyteczności publicznej o funkcji edukacyjnej i kulturotwórczej, miejsca spotkań i wydarzeń kulturalnych dla mieszkańców)* ✓ ***w sferze technicznej*** *(w zakresie degradacji stanu technicznego).*
10.	**Grupa odbiorców:** *Z uwagi na charakter usług kulturalno-oświatowych świadczonych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury (MGOK) odbiorcami projektu będą wszyscy mieszkańcy Gminy Bystrzyca Kłodzka oraz turyści odwiedzający gminę.*
11.	**Wskaźniki realizacji zadania (prognozowane produkty i rezultaty)** – *Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (instytucji kultury objętych wsparciem) – 1* – *Wzrost liczby odwiedzin w obiekcie – 1860 osób*
12.	**Sposoby pomiaru stopnia realizacji zadania** Wszystkie wskaźniki założone na etapie projektu będą sprawdzane na etapie realizacji inwestycji i po jej zakończeniu. Monitoring będzie prowadzony przez Wydział Przedsiębiorczości i Rozwoju Lokalnego we współpracy z inspektorami nadzoru poszczególnych branż. Podstawą pomiaru wskaźnika będą wizyty na placu budowy, protokoły odbioru poszczególnych etapów prac, pełna dokumentacja z monitoringu projektu po jego zakończeniu. Częstotliwość dokonywania pomiarów poszczególnych wskaźników uzależniona będzie od okresu realizacji projektu i obowiązków zachowania osiągniętych efektów zrealizowanego projektu (w trakcie i na zakończenie realizacji inwestycji). Dokumentacja z monitoringu projektu.
13.	**Szacunkowy koszt realizacji z uwzględnieniem możliwych źródeł finansowania** Wartość szacunkowa około 1 600 000,00 zł Dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020. Środki własne gminy.
14.	**Gotowość do realizacji** Projekt jest gotowy do realizacji, przygotowana jest dokumentacja techniczna wraz z pozwoleniem na budowę. Inwestor posiada tytuł prawny do nieruchomości, na której będzie realizowana operacja.

Lp.	PROJEKT 3
1.	**Nazwa projektu:** Utworzenie systemu tras spacerowych, rowerowych i biegowych oraz zagospodarowanie turystyczne i sportowo-rekreacyjne założenia parkowo-leśnego Góry Parkowej w Bystrzycy Kłodzkiej
2.	**Podmiot zgłaszający i realizujący projekt:** Gmina Bystrzyca Kłodzka ul. Sienkiewicza 6, Bystrzyca Kłodzka 57-500
3.	**Czy projekt realizowany będzie w partnerstwie?** Planowane pozyskanie partnerów społecznych: stowarzyszeń: ULKS Bystrzyca Kłodzka, Europejskie Forum Młodzieży oraz szkoły
4.	**Lokalizacja projektu na obszarze rewitalizowanym:** Bystrzyca Kłodzka, obszar położony wzdłuż ul. Floriańskiej.
5.	**Czy podmiot zgłaszający posiada tytuł prawny do lokalu lub nieruchomości, gdzie realizowany będzie projekt?** Tak
6.	**Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu:** Głównym problemem, na jaki odpowiada projekt, jest brak dostępności do unikatowych obiektów parkowo-leśnych z unikatową zabudową zabytkową (kościółki, kapliczki) i bogatym zasobem przyrodniczym oraz brak ogólnodostępnej profesjonalnie przygotowanej plenerowej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, co powoduje mniejsze zainteresowanie mieszkańców oraz turystów tymi obiektami oraz miejscem, na którym są one zlokalizowane. Ma to istotny wpływ na obniżenie wielkości ruchu turystycznego na danym obszarze, a co za tym idzie zmniejszenie dochodów mieszkańców zajmujących się obsługą turystów i mieszkańców. Szczególnie dotkliwe jest to w okresie zmniejszonego ruchu turystycznego, kiedy małe miejscowości „zamierają" i zamykane są usługi związane z obsługą turystów i przyjezdnych (gastronomia, wypożyczalnie sprzętu, usługi przewodnickie, itp.).
7.	**Przewidywany okres realizacji projektu:** 01.2017 – 12.2018
8.	**Cel(e) projektu oraz spójność projektu z celami LPR:** **Projekt jest spójny z celami rewitalizacyjnymi nr 2 i nr 3, w tym z kierunkami działań:** 2.2, 2.5, 3.2, 3.3 Głównym celem projektu jest rewitalizacja atrakcyjnych terenów zielonych, obiektów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego oraz poprawa dostępności do tych unikatowych miejsc, a także wykorzystanie ich potencjału dla stworzenia całorocznej oferty związanej ze sferą sportowo-rekreacyjną, turystyczną i społeczną. Wzrost ruchu turystycznego, udostępnienie zrewitalizowanych obiektów i miejsc, stworzy warunki do wzrostu zatrudnienia, a w efekcie doprowadzi do wzrostu potencjału gospodarczego gminy. Zaistnieje konieczność powstania nowych miejsc pracy w sferze usług – usługi przewodnickie, gastronomia, pamiątki, transport, drobna wytwórczość, w sferze kultury - koncerty, prezentacje, teatr oraz w sferze gospodarki komunalnej – utrzymanie obiektów, prace porządkowe, utrzymanie terenów zielonych, prace konserwatorskie.
9.	**Zakres realizowanych działań wraz z uzasadnieniem projektu:** Projekt zakłada rewitalizację terenów parkowo-leśnych z istniejącymi niewykorzystywanymi zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na cele turystyki, rekreacji, kultury oraz szeroko rozumianej edukacji – przyrodniczej i kulturowej. Góra Parkowa to wyróżniające się krajobrazowo tereny o ok. 10 ha powierzchni, zachodnie zbocze w postaci parku miejsko-leśnego (utworzony w XIX w., z wytyczonymi promenadami, ścieżkami, basenem kąpielowym, alpinarium) wraz z zabytkami: kaplicą barokową św. Floriana, basenem kąpielowym z 1937 r. - dostępny komunikacyjnie od strony centrum miasta oraz od strony drogi krajowej nr 33. Projekt zakłada przeprowadzenie prac rewaloryzacyjnych terenu Góry Parkowej i zespoleniu przenikających się walorów kulturowych, przyrodniczych i sportowo-rekreacyjnych. Powiązanie działań z adaptacją Góry Parkowej do nowych potrzeb w zakresie zaspakajania turystyki aktywnej i kulturowej w regionie m.in. poprzez:

Lp.	PROJEKT 3
	– wytyczenie, remont i oznakowanie: tras spacerowych, biegowych, rowerowych i ich powiązanie z istniejącymi w regionie trasami pieszymi (np. szlakiem turystycznym żółtym, szlakiem św. Jakuba) i rowerowymi, – wytyczenie punktów widokowych, miejsc odpoczynku dla turystów zmotoryzowanych, rowerzystów i pieszych oraz wykonanie dróg dojazdowych do punktów widokowych, miejsc parkingowych i postojowych, rekonstrukcję ciągów pieszych i ścieżek edukacyjnych (w ramach I i II etapu), – przeprowadzenie prac remontowych ciągów pieszych i pieszo-jezdnych, promenady, zabezpieczenie skarp, – remont schodów terenowych, podjazdów, tarasów widokowych, murków kamiennych i architektury parkowej, – instalację ścieżki zdrowia wraz z placem zabaw, – uzupełnienie ubytków drzewostanu, uporządkowanie terenu parkowego, runa parkowego, klombów, wykonanie nasadzeń itp., – aranżację punktów i platform widokowych, oświetlenie parkowe, monitoring, mała architektura parkowa (ławki, tablice informacyjne, oznakowanie itp.), – budowę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej: brukowanych ścieżek rowerowych wraz z oświetleniem i parkingami (w tym z wytyczonymi miejscami dla osób niepełnosprawnych), budowę dróg dojazdowych do terenów parkowo-leśnych, pozostałej infrastruktury drogowej kierującej do utworzonych atrakcji turystycznych i wykorzystanie tej infrastruktury także na cele rekreacji, sportu i turystyki (jako ciągi pieszo-jezdne, spacerowe). Realizacja projektu przyczyni się do podniesienia atrakcyjności turystycznej miejscowości oraz całego regionu, przyczyni się do zachowania i propagowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, wzbogaci ofertę turystyczną Bystrzycy oraz regionu:- powstanie nowy produkt turystyczny skierowany do szerokiego grona odbiorców. Zrewitalizowane obszary skierowane będą przede wszystkim do aktywności dla dzieci i dorosłych, w tym szczególnie przyjazne będą dla osób z niepełnosprawnością. Wzrost liczby osób odwiedzających region i miasto wpłynie na wzrost poziomu zatrudnienia w branży usługowej i turystycznej (pamiątki, rękodzielnicy, przewodnicy turystyczni, hotelarstwo i gastronomia, instruktorzy, wypożyczalnie sprzętu sportowego, itp. **Projekt odpowiada na potrzeby rewitalizacyjne w następujących sferach:** ✓ ***w sferze społecznej*** *(udostępnienie zrewitalizowanych miejsc, stworzy warunki do aktywnego spędzania czasu przez mieszkańców);* ✓ ***w sferze przestrzenno-funkcjonalnej*** *(potrzeba stworzenia przestrzeni użyteczności publicznej o funkcji rekreacyjnej, edukacyjnej i kulturotwórczej, miejsca spotkań, aktywności i odpoczynku)* ✓ ***w sferze gospodarczej*** *(niski stopień przedsiębiorczości, konieczność powstania nowych miejsc pracy w sferze usług)* ✓ ***w sferze środowiskowej*** *(dewastacja obszaru, zaśmiecanie (odpady), „dziczenie terenu": samosiejki, zarastanie traktów pieszych, brak kontroli nad czystością środowiska.)* ✓ ***w sferze technicznej*** *(degradacja traktów spacerowych, schodów terenowych, infrastruktury parkowej i znajdujących się obiektów zabytkowych oraz użyteczności publicznej brak: drogi dojazdowej, miejsc parkingowych, katastrofalny stan basenu kąpielowego z 1937 r.).*
10.	**Grupa odbiorców:** mieszkańcy terenu śródmiejskiego, pozostali mieszkańcy miasta w tym: – dzieci i młodzież szkolna – ścieżki edukacyjne, edukacja ekologiczna, obcowanie z naturą, poznawanie przyrody i historii miasta, teren do rekreacji ruchowej, – młodzież zrzeszona w klubach sportowych i stowarzyszeniach społeczno-kulturalnych – działania sportowe, treningi, imprezy i zawody, działania z edukacji regionalnej,

Lp.	PROJEKT 3
	– turyści i osoby przyjezdne - miejsce przebiegania szlaków turystycznych, w tym drogi św. Jakuba, miejsce do wypoczynku i rekreacji, do krajoznawstwa, poznawania piękna zabytkowego miasta. Po rewitalizacji obszar ten będzie także miejscem przyjaznym dla osób z niepełnosprawnością (parking z wytyczonymi miejscami, dostępność tras do uprawiania rekreacji ruchowej i obiektów), rodzin z małymi dziećmi i seniorów.
11.	**Wskaźniki realizacji zadania (prognozowane produkty i rezultaty)** – liczba zrewitalizowanych miejsc użyteczności publicznej – 1 kompleks, ok. 10,7 ha, – budowa gminnej drogi dojazdowej do obiektu i nowe miejsca parkingowe, w tym dla osób niepełnosprawnych: ok. 0,5 km i 101 miejsc, w tym 4 dla ON, – trasy biegowe, rowerowe i do rekreacji: 3, – nowe miejsca do rekreacji ruchowej: 1 siłownia zewnętrzna, 1 ścieżka zdrowia, – miejsca do edukacji ekologicznej: 1 ścieżka edukacyjna, – punkty widokowe: 2 punkty, – wzrost udziału mieszkańców, szczególnie obszaru rewitalizowanego, w aktywnościach społecznych (poprzez sport, rekreację, dziedzictwo kulturowe i działania kulturalne: ok. 1 tys. osób, na podstawie danych z monitoringu, rok po zakończeniu inwestycji), – nowa jakość i wzrost działań skierowanych do mieszkańców i przyjezdnych (nowe tereny do wypoczynku, rekreacji, itp.): min. 1 impreza kulturalna w roku, min. 2 imprezy sportowe w roku.
12.	**Sposoby pomiaru stopnia realizacji zadania:** wizyty na placu budowy, protokoły odbioru poszczególnych etapów prac, pełna dokumentacja z monitoringu projektu po jego zakończeniu. Na etapie użytkowania: monitoring odwiedzających.
13.	**Szacunkowy koszt realizacji z uwzględnieniem możliwych źródeł finansowania** I etap: 3 44 862,57 zł brutto (2 802 327,29 zł netto) II etap: 2 671 698,66 zł brutto (2 172 112, 73 zł netto) Razem: 6 118 561,23 zł brutto. Powyższe dot. kosztów budowlanych, do w/w kosztów należy doliczyć działania miękkie: oznakowanie i promocja projektu (10 000), promocja - ulotki, bilbord, itp. (25 000), nadzory (ok. 30 000), razem: 65 000,00 zł brutto. Razem ok. 6 183 561,23 zł. Dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020. Środki własne gminy.
14.	**Gotowość do realizacji:** pełną gotowość zakłada się uzyskać w czerwcu 2016 roku (dokumentacja, kosztorysy – maj 2016 r., pozwolenia – czerwiec 2016 r.).

Lp.	PROJEKT 4
1.	**Nazwa projektu:** Miejska Trasa Spacerowa – utworzenie ścieżki spacerowej oraz tarasowego parku w obrębie fortyfikacji średniowiecznych
2.	**Podmiot zgłaszający i realizujący projekt:** Gmina Bystrzyca Kłodzka, ul. Sienkiewicza 6. 57-500 Bystrzyca Kłodzka
3.	**Czy projekt realizowany będzie w partnerstwie?** Nie
4.	**Lokalizacja projektu na obszarze rewitalizacji:** ul. Międzyleśna, ul. Siemiradzkiego, Bystrzyca Kł.
5.	**Czy podmiot zgłaszający posiada tytuł prawny do lokalu lub nieruchomości, gdzie realizowany będzie projekt?** Tak
6.	**Krótki opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu:** Głównym problemem, który ma rozwiązać realizacja projektu jest degradacja przestrzeni publicznej w centrum Bystrzycy Kłodzkiej, brak takich miejsc dla mieszkańców obszaru rewitalizowanego.
7.	**Przewidywany okres realizacji projektu:** 01.2017 – 10.2018
8.	**Cel(e) projektu oraz spójność projektu z celami LPR:**

Lp.	PROJEKT 4
	Projekt jest spójny z celami rewitalizacyjnymi nr 2 i nr 3, w tym z kierunkami działań: 2.1, 2.5, 3.2 Głównym celem projektu jest ochrona dziedzictwa kulturowego i dostosowanie obiektu zabytkowego na cele kultury i turystyki, a przez to ożywienie (rewitalizacja) atrakcyjnych terenów miejskich – historycznych i zaaranżowanie na nich terenów zielonych, przeznaczonych dla mieszkańców (głównie dzielnicy staromiejskiej ze względu na bliskość położenia) oraz poprawa dostępności do unikatowych miejsc, wykorzystanie ich potencjału dla stworzenia całorocznej oferty związanej ze sferą turystyczną i społeczną. Wzrost ruchu turystycznego, udostępnienie zrewitalizowanych obiektów i miejsc, stworzy warunki do wzrostu zatrudnienia, a w efekcie doprowadzi do wzrostu potencjału gospodarczego miast i regionu. Zaistnieje konieczność powstania nowych miejsc pracy w sferze usług – usługi przewodnickie, gastronomia, pamiątki, transport, drobna wytwórczość, w sferze kultury - koncerty, prezentacje, teatr oraz w sferze gospodarki komunalnej – utrzymanie obiektów, prace porządkowe, utrzymanie terenów zielonych, prace konserwatorskie.
9.	**Zakres realizowanych działań wraz z uzasadnieniem projektu:** Projekt zakłada poprawę dostępności do unikatowego XIV-wiecznego systemu fortyfikacji średniowiecznych poprzez wytyczenie i urządzenie ścieżki spacerowej wzdłuż południowo-wschodniego odcinka murów obronnych, na tarasach tych murów oraz w częściach wewnętrznych w dziedzińcu dawnego więzienia usytuowanego w strukturze murów i stworzenie tarasowego parku przy fortyfikacjach. Projekt zakłada położenie ścieżki spacerowej (wykonanie nawierzchni spacerowej, korektę istniejących ciągów spacerowych oraz remonty schodów wkomponowanych w mury obronne oraz położenie nowych schodów w ciągu trasy, wykonanie balustrad, małej architektury (ławki, kosze na śmieci, donice drewniane, wsporniki na rośliny pienne, stojaki na rowery) zieleń, oświetlenie trasy. Teren projektowanej trasy prowadzi wzdłuż zabytkowych murów obronnych Bystrzycy Kłodzkiej w ich najbardziej eksponowanej południowo-wschodniej części, powyżej i poniżej ul. Międzyleśnej, od Baszty Rycerskiej (XIV w.) do Bramy Wodnej (XIV w.). W projekcie wyodrębniono kolejno trzy po sobie następujące aranżacje: 1/ Tarasowy Park Miejski, 2/ dziedziniec dawnego więzienia, 3/ wewnętrzne dziedzińce przy murach, W ramach zadania przewiduje się także działania miękkie: tablice informacyjne i promocyjne (także interaktywne), witacze reklamowe – interaktywne na wlotach do miasta, wydawnictwa promocyjne, plenery fotograficzne i konkursy dla mieszkańców, inne działania kulturalne w obrębie murów i trasy z zaangażowaniem społeczności lokalnej (np. pokazy laserowe – światło i dźwięk, inscenizacje teatralne w obrębie murów, inne). Brak dostępności do atrakcyjnych obiektów parkowych z unikatową zabudową i miejsc do wypoczynku miejskiego z atrakcyjnym zasobem przyrodniczym. Obręb wzdłuż murów obronnych od wielu lat jest zaniedbany i zdegradowany (wcześniej znajdowała się tam ścieżka spacerowa), tarasy murów są niezabezpieczone, ale odwiedzane często przez mieszkańców - stwarzają zagrożenie. W latach 2011-2014 struktura XIV-w. murów została poddana pracom konserwatorskim, co stwarza możliwości urządzenia unikatowej tarasowej ścieżki spacerowej wzdłuż zrewitalizowanego obiektu historycznego. Brak dostępności do tkanki historycznej (możliwość zwiedzania tylko od drogi powiatowej) istotnie wpływa na obniżenie waloru zabytku oraz zmniejszenie jego dostępności, a co za tym idzie, także do obniżenia wielkości ruchu turystycznego na danym obszarze i zmniejszenia dochodów mieszkańców zajmujących się m.in. obsługą turystów. Szczególnie dotkliwe jest to w okresie zmniejszonego ruchu turystycznego, kiedy małe miejscowości „zamierają" i zamykane są usługi związane z ruchem turystycznym (gastronomia, wypożyczalnie sprzętu, usługi przewodnickie, itp.). Realizacja projektu przyczyni się do podniesienia atrakcyjności turystycznej miejscowości oraz całego regionu, przyczyni się do

Lp.	PROJEKT 4
	zachowania i propagowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, wzbogaci ofertę turystyczną Bystrzycy oraz regionu: - powstanie nowy produkt społeczny skierowany do szerokiego grona odbiorców (mieszkańców, turystów). itp. **Projekt odpowiada na potrzeby rewitalizacyjne w następujących sferach:** ✓ ***w sferze społecznej*** *(udostępnienie zrewitalizowanych miejsc, stworzy warunki do spędzania wolnego czasu przez mieszkańców w przestrzeni publicznej);* ✓ ***w sferze przestrzenno-funkcjonalnej*** *(potrzeba stworzenia przestrzeni użyteczności publicznej o funkcji rekreacyjnej, edukacyjnej i kulturotwórczej, miejsca spotkań, aktywności i odpoczynku);* ✓ ***w sferze gospodarczej*** *(niski stopień przedsiębiorczości, konieczność powstania nowych miejsc pracy w sferze usług);* ✓ ***w sferze środowiskowej*** *(dewastacja obszaru, zaśmiecanie (odpady), brak kontroli nad czystością środowiska.);* ✓ ***w sferze technicznej*** *(degradacja traktów spacerowych, obiektów zabytkowych.)*
10.	**Grupa odbiorców:** Mieszkańcy miasta – wykorzystanie terenu jako terenu do wypoczynku, spacerów, aktywności i rekreacji, działań kulturalnych, w tym: - dzieci i młodzież szkolna – ścieżki edukacyjne, edukacja ekologiczna, obcowanie z naturą, poznawanie przyrody i historii miasta, - młodzież zrzeszona w stowarzyszeniach społeczno-kulturalnych – działania społeczno-kulturalne, inscenizacje teatralne, działania z edukacji regionalnej (jest potencjał w lokalnych stowarzyszeniach i instytucjach kultury), - turyści i osoby przyjezdne - miejsce przebiegania szlaków turystycznych, w tym drogi św. Jakuba, miejsce do wypoczynku i rekreacji, do krajoznawstwa, poznawania piękna zabytkowego miasta.
11.	**Wskaźniki realizacji zadania (prognozowane produkty i rezultaty):** - liczba zrewitalizowanych miejsc użyteczności publicznej oraz obiektów w strukturach zabytkowych – 1 kompleks, - wzrost udziału społeczeństwa w aktywnościach społecznych (poprzez rekreację dziedzictwo kulturowe i działania kulturalne) – min. 2 działania w roku (Dni Miasta, Dni Turystyki), - nowa jakość i wzrost działań skierowanych do mieszkańców i przyjezdnych, (nowe tereny do wypoczynku, rekreacji, itp.) – 1 kompleks, Ścieżka spacerowa ok. 300 m, ławeczki, oświetlenie, tereny parkowe.
12.	**Sposoby pomiaru stopnia realizacji zadania** - liczba działań kulturalnych wykorzystujących zrewitalizowany teren, liczba odwiedzających zrewitalizowany teren turystów – na podstawie wywiadu przeprowadzanego przez pracowników CIT i wydanych mapek z trasą spacerową, - liczba szkół i dzieci uczestniczących w nowej formie edukacji (ekologicznej, regionalnej).
13.	**Szacunkowy koszt realizacji z uwzględnieniem możliwych źródeł finansowania** Kosztorys inwestorski: architektura, konstrukcja, zagospodarowanie terenu etap A i B razem netto: Etap A 2 552 686,33 Etap B 302 979,38 elektryka A 225 255,09 elektryka B 88 374,62 Razem netto: **3 169 295,42** Razem brutto: **3 898 233,37** **Etap A: 2 777 941,42 netto plus Vat – 3 416 867,95 zł. brutto (roboty budowlane)** **Etap B: 391 354,00 zł. netto plus Vat 481 365,42 zł brutto (roboty budowlane)**

Lp.	PROJEKT 4
	Pow. dot. kosztów budowlanych, do ww. kosztów należy doliczyć działania miękkie: oznakowanie i promocja projektu (20 000), promocja - ulotki, bilbord, itp (25 000) , nadzory (ok. 40 000), razem: 85 000,00. **Razem: Etap A: 4 266 867,95 zł brutto Etap B: 566 365,42 zł brutto** **RAZEM: 4 833 233,37 zł brutto** Dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020. Środki własne gminy.
14.	**Gotowość do realizacji:** projekt posiada dokumentację projektowo-wykonawczą, kosztorysy inwestorskie dla poszczególnych branż, pozwolenie na budowę z 2011 r. (ważne do 04.11.2017).

Lp.	PROJEKT 5
1.	**Nazwa projektu:** Remont i adaptacja części budynku oraz lokalu użytkowego przy Placu Wolności nr 17 w Bystrzycy Kłodzkiej na Centrum Informacji Turystycznej wraz z rewitalizacją oraz renowacją zabytkowych elementów architektury.
2.	**Podmiot zgłaszający i realizujący projekt:** Gmina Bystrzyca Kłodzka, ul. Sienkiewicza 6, Bystrzyca Kłodzka 57-500
3.	**Czy projekt realizowany będzie w partnerstwie?** Planowani partnerzy: Związek Gmin Śnieżnickich, Wspólnota Mieszkaniowa plac Wolności 17 - 18, stowarzyszenia agroturystyczne.
4.	**Lokalizacja projektu na obszarze rewitalizacji :** Bystrzyca Kłodzka, Plac Wolności 17
5.	**Czy podmiot zgłaszający posiada tytuł prawny do lokalu lub nieruchomości, gdzie realizowany będzie projekt?** Lokal użytkowy – tak, Budynek – sień, elewacja – Wspólnota Mieszkaniowa pl. Wolności 17-18 udział gminy 49,64% oraz Wspólnota Mieszkaniowa 17a Zgoda Wspólnot w formie uchwał - jest. Na lokal wszczęto postępowanie o wydzielenie go aktem notarialnym.
6.	**Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu:** Głównym problemem, na jaki odpowiada projekt, jest niewystarczający dostęp do informacji o głównych atrakcjach lokalnych i turystycznych obszaru rewitalizowanego oraz obszaru całej gminy i okolic, a także działaniach o charakterze kulturalnym wśród mieszkańców.
7.	**Przewidywany okres realizacji projektu:** 01.2017 –10.2018
8.	**Cel(e) projektu oraz spójność projektu z celami LPR:** **Projekt jest spójny z celami rewitalizacyjnymi nr 2 i nr 3, w tym z kierunkami działań:** 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 3.2 Głównym celem projektu jest ochrona dziedzictwa kulturowego i dostosowanie obiektu zabytkowego na cele kultury i turystyki, zgodnie z zapotrzebowaniem na tego typu działania w regionie oraz przyczynianie się do: podniesienia poziomu wiedzy o atrakcjach miasta i uczestnictwa w wydarzeniach lokalnych - kulturalnych, edukacyjnych, sportowych.
9.	**Zakres realizowanych działań wraz z uzasadnieniem projektu:** Projekt polegać będzie na rewitalizacji lokalu użytkowego (od wielu lat niedostępnego) położonego w rynku, w zabytkowej kamienicy z unikatowym XVI-w. portalem kamiennym na Centrum Informacji Turystycznej. Głównymi działaniami projektu będą roboty remontowe, konserwatorskie i restauratorskie oraz dostosowanie zabytkowego obiektu do pełnienia nowych funkcji społecznych: obsługa ruchu turystycznego, centrum informacji turystycznej, w tym także udzielanie informacji z zakresu sportu, rekreacji, kultury turystom i mieszkańcom, centrum promocji ofert branży turystycznej i usługowej miasta i gminy. Działania remontowe polegać będą na: 1) dostosowaniu architektonicznego układu przestrzennego lokalu użytkowego mieszczącego się w budynku przy pl. Wolności nr 17 w Bystrzycy Kłodzkiej (lokal opustoszały nie użytkowany od

Lp.	PROJEKT 5
	wielu lat) i jego otoczenia w zakresie funkcjonowania Centrum Informacji Turystycznej, w tym: a) dostosowaniu rozwiązań architektonicznych lokalu do aktualnie obowiązujących wymagań i przepisów, w tym, w szczególności ochrony przeciwpożarowej i BHP, b) wykonaniu remontu elewacji, z wymianą stolarki okiennej i drzwiowej oraz witryny wystawienniczej, c) nadaniu atrakcyjnej, eleganckiej, współczesnej formy wystrojowi zewnętrznemu i wewnętrznemu, dostosowaniu sali obsługi klienta dla osób niepełnosprawnych, d) odsłonięciu elementów architektonicznych i wprowadzeniu rozwiązań technicznych, dotyczących ruchomego oddzielenia sali, e) termomodernizacji lokalu w zakresie pozwalającym na dostosowanie bilansu energetycznego do aktualnie obowiązujących wymagań i przepisów (wykonanie przyłączy i zakup pieca), f) zapewnieniu komfortu akustycznego w pomieszczeniach zgodnie z wymaganiami PN-B-02151-02, klimatyzacji pomieszczeń, monitoringu wewnętrznego i zewnętrznego obiektu, 2) pracach konserwatorskich kamiennego portalu eksponowanego na elewacji frontowej kamienicy pl. Wolności 17 oraz portalu na zapleczu, na tylnej elewacji, 3) remoncie elewacji budynku wraz z przebudową drzwi wejściowych od pl. Wolności 17 oraz witryn wystawienniczych, a także drzwi od zaplecza budynku z dostosowaniem wejścia dla osób niepełnosprawnych. W lokalu będzie miał także swoja siedzibę (nieodpłatnie) Związek Gmin Śnieżnickich (Bystrzyca Kłodzka, Międzylesie, Stronie Śląskie, Lądek -Zdrój), który prowadzi promocje turystyczną ww. miejscowości. Niedostosowany i w złym stanie technicznym obiekt, z brakiem dostępności dla mieszkańców i odwiedzających region turystów, zostanie zabezpieczony i wyremontowany, poddany pracom konserwatorskim (z odtworzeniem wielu wątków architektonicznych) i przystosowany do pełnienia nowych funkcji społecznych, kulturalnych i turystycznych. Działania te mają w konsekwencji doprowadzić do wzmocnienia potencjału miejscowości i jej mieszkańców oraz promocji miasta i regionu. Powyższe działania związane są z koniecznością lokalizacji informacji turystycznej w centrum miasta, tak aby nie było problemów z dotarciem do tego punktu. Obecnie punkt informacji turystycznej znajduje się na Małym Rynku, poza centrum miasta, często pomijanym przez turystów i mieszkańców. Dodatkowym założeniem jest rozszerzenie działalności CIT o promocję działań kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, a także działań prowadzonych bezpośrednio przez samorząd (dostęp do Informacji publicznej, wiadomości bystrzyckich, podejmowanych uchwał itp. – ze względu, iż CIT pracuje także w dni wolne, w soboty). Obecne warunki lokalowe nie pozwalają także na prowadzenie szerokiej akcji promocyjnej lokalnych artystów, rzemieślników, rękodzielników, agroturystyki itp. – ze względu na warunki powierzchniowe – nowa siedziba i jej zaplanowana przestrzeń stworzy takie warunki i wpłynie na promocję rodzimej przedsiębiorczości. **Projekt odpowiada na potrzeby rewitalizacyjne w następujących sferach:** ✓ ***w sferze społecznej*** *(stworzy warunki wzmacniające niski poziom kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym);* ✓ ***w sferze przestrzenno-funkcjonalnej*** *(w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę społeczną, brak dostępu do podstawowych usług, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi informacyjnej);* ✓ ***w sferze gospodarczej*** *(niski stopień przedsiębiorczości, wzmocnienie słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw);* ✓ ***w sferze technicznej*** *(degradacja stanu technicznego obiektu budowlanego).*
10.	**Grupa odbiorców:** Mieszkańcy miasta – wykorzystanie obiektu jako miejsca do uzyskania szerokiej informacji z zakresu zagospodarowania turystycznego, sportowo – rekreacyjnego,

Lp.	PROJEKT 5
	z zakresu historii miasta, dziedzictwa kulturowego, działania samorządu gminnego (ulotki, gazeta lokalna, wstępy do obiektów zabytkowych – baszt, itp.), dzieci i młodzież szkolna – lekcje z zakresu edukacji regionalnej, oferty turystycznej gminy, lokalni przedsiębiorcy – do prezentacji swoich usług: noclegowych, gastronomicznych, rękodzieła, prac artystycznych, usług transportowych, wypożyczalni sprzętu turystycznego i sportowego itp. (nieodpłatnie), współpraca z gestorami i mieszkańcami z zakresu portalu turystycznego gminy; turyści i osoby przyjezdne – Informacja Turystyczna, obsługa ruchu turystycznego wg zapotrzebowania odwiedzających: dostęp do danych, do ulotek, prospektów, map, informacji, w celu krajoznawstwa, poznawania zabytkowego miasta i okolic, architektury obronnej, uzyskiwanie informacji o gminie i regionie.
11.	**Wskaźniki realizacji zadania (prognozowane produkty i rezultaty):** – liczba zrewitalizowanych miejsc użyteczności publicznej oraz obiektów – 1 obiekt, – liczba miejsc użyteczności publicznej dostosowanych do obsługi oraz zatrudnienia osób niepełnosprawnych – 1 obiekt – wzrost udziału mieszkańców w aktywnościach społecznych – odwiedzalność CIT (stan obecny ok. 6 tys. osób, rok po zakończeniu projektu: 10 tys. osób), – nowa jakość i wzrost działań skierowanych do mieszkańców i przyjezdnych – min. 4 działania w roku: Dni Turystyki, Dni Funduszy Europejskich, Dzień Dziecka, Dni Bystrzycy kłodzkiej – Dzień św. Floriana), – (poprawa dostępności do informacji turystycznej, rozszerzenie jego zakresu, nowe wydawnictwa, ulotki, dostęp do informacji – wzrost zatrudnienia 1 osoba).
12.	**Sposoby pomiaru stopnia realizacji zadania** – liczba wyremontowanych obiektów – realizacja Inwestycji, – liczba osób odwiedzających CIT – na podstawie powadzonych przez pracowników IT dziennych kart odwiedzalności (statystyk), – liczby wydanych bezpłatnych okolicznościowych biletów (numerowanych) do udostępnianych przez CIT obiektów zabytkowych.
13.	**Szacunkowy koszt realizacji z uwzględnieniem możliwych źródeł finansowania** 1/ roboty budowlane i konserwatorskie: 1 675 422,00 zł brutto 2/ roboty elektryczne 3/ portal kamienny 154 140,00 zł brutto 4/ nadzory (obiekt, portal) 55 000,00 zł brutto 5/ promocja, wyposażenie, oznakowanie, wydawnictwa, 120 000,00 zł brutto RAZEM: 2 004 562,00 zł brutto Dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020. Środki własne gminy.
14.	**Gotowość do realizacji** Dokumentacja projektowo-kosztorysowa, pozwolenia – wrzesień 2016 r.

Lp.	PROJEKT 6
1.	**Nazwa projektu:** System fortyfikacji średniowiecznych – XIV-wieczna Baszta Kłodzka – prace konserwatorskie i renowacyjne w celu podniesienia atrakcyjności obiektu w zakresie dziedzictwa kulturowego i turystyki.
2.	**Podmiot zgłaszający i realizujący projekt:** Gmina Bystrzyca Kłodzka ul. H. Sienkiewicza 6, Bystrzyca Kłodzka 57-500
3.	**Czy projekt realizowany będzie w partnerstwie?** Nie
4.	**Lokalizacja projektu na obszarze rewitalizacji:** Bystrzyca Kłodzka, ul. Okrzei
5.	**Czy podmiot zgłaszający posiada tytuł prawny do lokalu lub nieruchomości, gdzie realizowany będzie projekt?** Tak

Lp.	PROJEKT 6
6.	**Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu:** Głównym problemem, na jaki odpowiada projekt, jest brak dostępności do unikatowych obiektów zabytkowych, powoduje to mniejsze zainteresowanie wśród mieszkańców i turystów tymi obiektami oraz miejscem, na którym są one zlokalizowane. Ma to istotny wpływ na obniżenie wielkości ruchu turystycznego w danym obszarze, a co za tym idzie, zmniejszenie dochodów mieszkańców zajmujących się obsługą turystów i mieszkańców.
7.	**Przewidywany okres realizacji projektu:** 01.2017 – 03. 2018
8.	**Cel(e) projektu oraz spójność projektu z celami LPR:** **Projekt jest spójny z celami rewitalizacyjnymi nr 1, nr 2 i nr 3 w tym z kierunkami działań:** 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 3.1, 3.2 Głównym celem projektu jest rewitalizacja obiektów dziedzictwa kulturowego i poprawa dostępności do unikatowych obiektów, a także wykorzystanie ich potencjału dla stworzenia całorocznej oferty związanej ze sferą społeczną. Dzięki rewitalizacji obiektu i założonemu wzrostowi ruchu turystycznego, stworzone zostaną warunki do wzrostu zatrudnienia, w efekcie doprowadzi to do wzrostu potencjału gospodarczego miasta i regionu. Zaistnieje konieczność powstania nowych miejsc pracy w sferze usług – usługi przewodnickie, gastronomia, pamiątki, transport, drobna wytwórczość, w sferze kultury - koncerty, prezentacje, teatr oraz w sferze gospodarki komunalnej – utrzymanie obiektów, prace porządkowe.
9.	**Zakres realizowanych działań wraz z uzasadnieniem projektu:** Niedostosowany i w złym stanie technicznym obiekt, z ograniczonym dostępem dla mieszkańców i odwiedzających region turystów zostanie wyremontowany, poddany pracom konserwatorskim (z odtworzeniem wielu wątków architektonicznych) i przystosowany do pełnienia nowych funkcji kulturalnych i turystycznych (m.in. punkt widokowy, obiekt historyczny – przykład architektury fortyfikacyjnej, punkt udostępniania materiałów promocyjnych o mieście turystom i odwiedzającym ją mieszkańców, miejsce typu „spotkanie z historią). Działania te mają w konsekwencji doprowadzić do wzmocnienia potencjału miejscowości i jej mieszkańców (duma z dobrze zachowanego unikatowego dziedzictwa kulturowego) oraz promocji miasta i regionu. Oprócz prac remontowych i konserwatorskich przyjmuje się realizację działań mających na celu podniesienie atrakcyjności obiektu i miejsca, w którym realizowane będą te działania. Zapewnienie dodatkowych atrakcji poprzez: wyposażenie obiektu (postacie historyczne, elementy zbroi, wojów), obsługa baszty w stroju z epoki), urządzenie galerii widokowej. Planowana jest także akcja promocyjna, oznakowanie obiektu tabliczkami z QR kodami, mobilny przewodnik po starówce, publikacje i wydawnictwa dotyczące obiektu i zabytków miejskich (bilety okolicznościowe, zakładka do książki, malowanki dla dzieci, magnesy na lodówkę z wizerunkiem zabytków). Projekt polegać będzie na przeprowadzeniu robót budowlanych i konserwatorskich na obiekcie zabytkowym (XIV w.) adaptacji obiektu na cele kulturalne i turystyczne. Dzięki takim działaniom stworzone zostaną potencjalne możliwości związane z rozwojem branży usług turystycznych, zaistnieje konieczność stałego zatrudnienia osób do obsługi obiektów, a także rozwinięta zostanie sfera usług: usługi przewodnickie, produkcja i punkty sprzedaży pamiątek itp. Zakładane prace na obiekcie: rewitalizacja XIV-w. Baszty Kłodzkiej, obejmująca prace konserwatorskie i roboty budowlane, wyeksponowanie walorów architektonicznych obiektu i unikatowych założeń budowlanych. Projekt przewiduje dalsze wykorzystanie obiektu jako wieży widokowej i połączenie obiektu z miejską trasą turystyczną biegnąca wzdłuż murów obronnych. Dla uatrakcyjnienia obiektu, na wysokości II kondygnacji zaprojektowano udrożnienie wyjścia na kurtynę murów obronnych wg zachowanych śladów. Na poziomie 0,00 m zaprojektowano punkt obsługi turystycznej oraz miejsce na materiały reklamowe i informacyjne. Przed podjęciem prac remontowych przeprowadzona zostanie inwentaryzacja przyrodnicza pod kątem występowania nietoperzy. W trakcie prac zostaną podjęte wszystkie działania mające na celu ochronę potencjalnie występujących nietoperzy. **Projekt odpowiada na potrzeby rewitalizacyjne w następujących sferach:**

Lp.	PROJEKT 6
	✓ ***w sferze społecznej*** *(wzmocni więzi mieszkańców obszaru śródmiejskiego z miejscem, podniesie poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym miasta);* ✓ ***w sferze przestrzenno-funkcjonalnej*** *(potrzeba stworzenia przestrzeni użyteczności publicznej o funkcji rekreacyjnej, edukacyjnej i kulturotwórczej, miejsca spotkań, miejsca usług, miejsca parkingowe);* ✓ ***w sferze gospodarczej*** *(niski stopień przedsiębiorczości, konieczność powstania nowych miejsc pracy w sferze usług, niwelowanie szarej strefy);* ✓ ***w sferze technicznej*** *(degradacja stanu technicznego obiektu budowlanego,* oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).
10.	**Grupa odbiorców:** Mieszkańcy miasta – wykorzystanie obiektu jako miejsca historii miasta, w którym się mieszka, obiektu widokowego, w tym: dzieci i młodzież szkolna – lekcje edukacyjne, edukacja regionalna, poznawanie historii miasta, turyści i osoby przyjezdne - krajoznawstwo, poznawanie piękna zabytkowego miasta, architektury obronnej, uzyskiwanie informacji o gminie i regionie.
11.	**Wskaźniki realizacji zadania (prognozowane produkty i rezultaty):** – liczba zrewitalizowanych miejsc użyteczności publicznej oraz obiektów – 1 obiekt, – wzrost udziału mieszkańców i turystów w aktywnościach społecznych – wzrost odwiedzalności obiektu, 2016 rok: 670 osób, planowany rok po zakończeniu projektu: 2,5 tys. osób, – nowa jakość i wzrost działań skierowanych do mieszkańców i przyjezdnych, (zrewitalizowany obiekt zabytkowy o unikatowej wartości historycznej).
12.	**Sposoby pomiaru stopnia realizacji zadania** – liczba wyremontowanych obiektów – realizacja Inwestycji, – liczba osób odwiedzających Basztę – na podstawie wydanych bezpłatnych okolicznościowych biletów (numerowanych).
13.	**Szacunkowy koszt realizacji z uwzględnieniem możliwych źródeł finansowania** Proszę podać szacunkowy koszt przedsięwzięcia oraz wskazać, z jakich źródeł będą pozyskiwane środki na ten cel. 1/ prace konserwatorskie 185 033,95 zł netto 227 591,76 zł brutto 2/ rob. elektryczne 52 693,26 zł netto 64 812,71 zł brutto 3/ nadzory, wyposażenie, promocja 65 000,00 zł. netto 79 950,00 zł brutto **RAZEM: 302 727,21 zł netto 372 354,47 zł brutto** Dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020. Środki własne gminy.
14.	**Gotowość do realizacji:** tak, posiada wymaganą dokumentację, uzgodnienia, kosztorys i pozwolenie na budowę.

Lp.	PROJEKT 7
1.	**Nazwa projektu:** Zagospodarowanie skarp wraz z ich zabezpieczeniem w obrębie działek nr: 1/434, 417, 431, 433/2, 433/3 – AM- 5, obręb Centrum, 116 obręb Zacisze.
2.	**Podmiot zgłaszający i realizujący projekt:** Gmina Bystrzyca Kłodzka, ul. H. Sienkiewicza 6, Bystrzyca Kłodzka 57-500
3.	**Czy projekt realizowany będzie w partnerstwie?** Nie
4.	**Lokalizacja projektu na obszarze rewitalizacji:** ul. Kłodzka, obręb Centrum, obręb Zacisze, Bystrzyca Kłodzka.
5.	**Czy podmiot zgłaszający posiada tytuł prawny do lokalu lub nieruchomości, gdzie realizowany będzie projekt?** Częściowo tak

Lp.	PROJEKT 7
6.	**Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu:** Głównym problemem, na jaki odpowiada projekt, jest degradacja techniczna infrastruktury drogowej oraz terenów przyległych przy głównym wjeździe do miasta od strony Kłodzka.
7.	**Przewidywany okres realizacji projektu:** 2017- 2018
8.	**Cel(e) projektu oraz spójność projektu z celami LPR:** **Projekt jest spójny z celami rewitalizacyjnymi nr 3 w tym z kierunkami działań:** 3.3 Głównym celem przedsięwzięcia jest poprawa estetyki miasta, bezpieczeństwa mieszkańców, turystów i osób przyjezdnych, stworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych.
9.	**Zakres realizowanych działań wraz z uzasadnieniem projektu:** ▪ zagospodarowanie skarp – zieleń, mała architektura, ogrodzenia od strony cmentarza, ogrodzenie budynków od strony ul. 1 Maja, oczyszczenie i uzupełnienie murów; ▪ rozwiązanie projektowe stabilizacji skarp; ▪ budowa nowej lub rozbudowę istniejącej infrastruktury technicznej – odwodnienie, podświetlenie terenu objętego opracowaniem wraz z wymianą oświetlenia drogowego ul. Kłodzkiej od skrzyżowania z ul. 1 Maja do mostu drogowego przez rzekę Nysę Kłodzką; ▪ budowa monitoringu miejskiego dla przedmiotowego terenu, składającego się z 2-3 kamer, ▪ projekt będzie obejmował również pozostały zakres prac, który zostanie ustalony na etapie projektowania, a który jest niezbędny do prawidłowej realizacji inwestycji. **Projekt odpowiada na potrzeby rewitalizacyjne w następujących sferach:** ✓ ***sferze społecznej*** *(podniesie poziom bezpieczeństwa mieszkańców);* ✓ ***sferze przestrzenno-funkcjonalnej*** *(poprawa funkcjonalności przestrzeni użyteczności publicznej, droga wjazdowa do miasta jako wizytówka);* ✓ ***sferze technicznej*** *(degradacja stanu technicznego).*
10.	**Grupa odbiorców:** mieszkańcy gminy, turyści (kierowcy i piesi).
11.	**Wskaźniki realizacji zadania (prognozowane produkty i rezultaty):** Inwestycja doprowadzi do poprawy estetyki i funkcjonalności przestrzeni – wjazd do miasta od strony Kłodzka, prognozowane produkty i rezultaty są w trakcie opracowywania.
12.	**Sposoby pomiaru stopnia realizacji zadania:** Wszystkie wskaźniki założone na etapie projektu będą sprawdzane na etapie realizacji inwestycji i po jej zakończeniu. Monitoring będzie prowadzony przez Wydział Przedsiębiorczości i Rozwoju Lokalnego we współpracy z inspektorami nadzoru poszczególnych branż. Podstawą pomiaru wskaźnika będą wizyty na placu budowy, protokoły odbioru poszczególnych etapów prac, pełna dokumentacja z monitoringu projektu po jego zakończeniu. Częstotliwość dokonywania pomiarów poszczególnych wskaźników uzależniona będzie od okresu realizacji projektu i obowiązków zachowania osiągniętych efektów zrealizowanego projektu (w trakcie i na zakończenie realizacji inwestycji). Dokumentacja z monitoringu projektu.
13.	**Szacunkowy koszt realizacji z uwzględnieniem możliwych źródeł finansowania** Szacunkowy koszt realizacji zadania 1 500 000,00 zł Dofinansowanie: Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014 – 2020, środki własne gminy.
14.	**Gotowość do realizacji:** gmina posiada tytuł prawny do swoich działek. W przypadku pozostałych działek (Powiat i Kościół) konieczność wystąpienia o zgodę przy projektowaniu.

Lp.	PROJEKT 8
1.	**Nazwa projektu:** Przebudowa ul. Unii Lubelskiej – droga powiatowa nr 3235D – jako łącznika pomiędzy ulicami Kolejową i Zamenhofa, a nowym wiaduktem kolejowym w Bystrzycy Kłodzkiej
2.	**Podmiot zgłaszający i realizujący projekt:** Powiat Kłodzki, Starostwo Powiatowe w Kłodzku, ul. Okrzei 1, Kłodzko
3.	**Czy projekt realizowany będzie w partnerstwie?** Tak, Gmina Bystrzyca Kłodzka, ul. Sienkiewicza 6, Bystrzyca Kłodzka 57-500
4.	**Lokalizacja projektu na obszarze rewitalizacji:** Bystrzyca Kłodzka, ul. Unii Lubelskiej
5.	**Czy podmiot zgłaszający posiada tytuł prawny do lokalu lub nieruchomości, gdzie realizowany będzie projekt?** Podmiot zgłaszający jest w trakcie uzyskiwania tytułu prawnego do nieruchomości, gdzie realizowany będzie projekt.

Lp.	PROJEKT 8
6.	**Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu:** Głównym problemem, na jaki odpowiada projekt, jest brak funkcjonalnych połączeń drogowych i komunikacyjnych w gminie dla transportu ciężkiego oraz brak bezpieczeństwa mieszkańców, związany z nasilonym ruchem kołowym.
7.	**Przewidywany okres realizacji projektu:** 08.2016 – 08.2018
8.	**Cel(e) projektu oraz spójność projektu z celami LPR:** **Projekt jest spójny z celami rewitalizacyjnymi nr 3 w tym z kierunkami działań:** 3.3 Głównym celem przedsięwzięcia jest poprawa sytuacji gospodarczej gminy, poprzez poprawę funkcjonalności połączeń drogowych na jej terenie. Wyprowadzenie transportu ciężkiego z jedynego w gminie uzdrowiska oraz zlikwidowanie objazdu dla przedsiębiorstw, działających na terenie gminy.
9.	**Zakres realizowanych działań wraz z uzasadnieniem projektu:** Projekt polega na przebudowie ulicy Unii Lubelskiej w Bystrzycy Kłodzkiej, będącej łącznikiem pomiędzy ulicami Kolejową a Zamenhofa. Ulica Unii Lubelskiej jest odcinkiem drogi powiatowej nr 3236D i ważnym połączeniem lewobrzeżnej części miasta z drogą krajową nr 33, która ma znaczenie międzynarodowe. Zatem ulica Unii Lubelskiej stanowi ważny ciąg komunikacyjny, łączący ww. część miasta z drogami krajowymi nr 8 i nr 46. Wszystkie wymienione drogi krajowe przebiegają przez Kłodzko i prowadzą ruch kołowy nie tylko w kierunku centrum kraju, lecz także za granice Polski. Dlatego możliwość przejazdu ulicą Unii Lubelskiej pojazdów wysokotonażowych do drogi krajowej nr 33 posiada zasadnicze znaczenie gospodarcze dla zlokalizowanych zakładów produkcyjnych w tej części Bystrzycy Kłodzkiej. Istniejący obecnie w ciągu ulicy Unii Lubelskiej wąski i niski wiadukt kolejowy uniemożliwia ruch kołowy tego typu pojazdów, wymuszając stosunkowo kłopotliwy dla mieszkańców pobliskiego uzdrowiska Długopole-Zdrój ich przejazd i wydłużając drogę kierowcom samochodów wysokotonażowych. Stąd też władze samorządowe od wielu lat zabiegają w interesie zakładów oraz mieszkańców i kuracjuszy uzdrowiska o przebudowę obecnego układu komunikacyjnego ulicy Unii Lubelskiej. Wiąże się to z potrzebą budowy nowego wiaduktu na skrzyżowaniu z pierwszorzędną linią PLK 276. W zakres przebudowy ulicy Unii Lubelskiej wchodzi nowy jej przebieg, remont ustroju niosącego istniejącego mostu przez rzekę Nysa Kłodzka, wykonanie w bezpośrednim sąsiedztwie tego mostu stalowej kładki dla pieszych z możliwością ruchu rowerowego, budowa od strony miasta chodnika dla pieszych wzdłuż ulicy unii Lubelskiej oraz dostosowanie obecnego wiaduktu kolejowego do potrzeb ruchu pieszo- rowerowego. **Projekt odpowiada na potrzeby rewitalizacyjne w następujących sferach:** ✓ ***w sferze społecznej*** *(przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu, podniesie poziom bezpieczeństwa w korzystaniu ze ciągów komunikacyjnych);* ✓ ***w sferze przestrzenno-funkcjonalnej*** *(poprawa dostępu i jakości ciągów komunikacyjnych w gminie, drogowych, rowerowych i pieszych);* ✓ ***w sferze gospodarczej*** *(niski stopień przedsiębiorczości, skrócenie dojazdu dla wysokotonażowego transportu, wyprowadzenie transportu ciężkiego z uzdrowiska);* ✓ ***w sferze technicznej*** *(stworzenie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie jakości środowiska).*
10.	**Grupa odbiorców:** Projekt skierowany jest do lokalnych przedsiębiorców i mieszkańców Bystrzycy Kłodzkiej oraz kuracjuszy i mieszkańców uzdrowiska Długopole-Zdrój.
11.	**Wskaźniki realizacji zadania (prognozowane produkty i rezultaty):** - przebudowa drogi powiatowej - długość łącznika pomiędzy ulicami Kolejową a Zamenhofa – 659,0 m; - powierzchnia łącznika – 5228,0 m2; - wyprowadzony transport ciężki z uzdrowiska Długopola-Zdroju; - skrócona droga dojazdu do przedsiębiorstw działających na terenie gminy dla samochodów wysokotonażowych .

Lp.	PROJEKT 8
12.	**Sposoby pomiaru stopnia realizacji zadania** Nadzór nad osiągnięciem zakładanych wskaźników prowadzony będzie w terenie poprzez pomiar.
13.	**Szacunkowy koszt realizacji z uwzględnieniem możliwych źródeł finansowania** Szacunkowy koszt przedsięwzięcia to 6 000 000,00 zł z czego: 450 000,00 – planowany udział Powiatu Kłodzkiego, 450 000,00 zł – planowany udział Gminy Bystrzyca Kłodzka, 5 100 000,00 zł – środki UE, Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014 – 2020.
14.	**Gotowość do realizacji:** Projekt jest gotowy do realizacji. Wnioskodawca jest na etapie uzyskiwania prawa do dysponowania nieruchomością.

Lp.	PROJEKT 9
1.	**Nazwa projektu:** Rewitalizacja zabytkowego kompleksu pałacowo-parkowego w Gorzanowie w celu stworzenia w nim instytucji kultury (wraz z otoczeniem – m.in. dawna gorzelnia pałacowa).
2.	**Podmiot zgłaszający i realizujący projekt:** Fundacja Pałac Gorzanów
3.	**Czy projekt realizowany będzie w partnerstwie?** Tak: Towarzystwo Miłośników Gorzanowa (Gorzanów), Fundacja Terra Glacensis (Gorzanów), Wytwórnia Wód Mineralnych Mineral (Gorzanów), MGOK w Bystrzycy Kłodzkiej, Muzeum Filumenistyczne w Bystrzycy Kł..
4.	**Lokalizacja projektu na obszarze rewitalizacji:** ul. Podzamcze 8 z przyległościami, 57-521 Gorzanów.
5.	**Czy podmiot zgłaszający posiada tytuł prawny do lokalu lub nieruchomości, gdzie realizowany będzie projekt?** Tak
6.	**Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu:** Głównym problemem, na jaki odpowiada projekt, jest postępująca degradacja techniczna obiektów zabytkowych – kompleksu pałacowo-parkowego – dziedzictwa kulturowego, towarzysząca mu bierność społeczności lokalnej w wymiarze społeczno-gospodarczym, atrofia więzi społecznych.
7.	**Przewidywany okres realizacji projektu:** 10.2016 – 10.2019
8.	**Cel(e) projektu oraz spójność projektu z celami LPR:** **Projekt jest spójny z celami rewitalizacyjnymi nr 1, nr 2, nr 3 w tym z kierunkami działań:** 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.4, 2.5, 3.1 Głównym celem projektu jest ochrona dziedzictwa kulturowego, pobudzenie społeczności lokalnej do działania, co przyczyni się do podniesienia atrakcyjności wsi i najbliższego jej otoczenia.
9.	**Cel projektu, zakres realizowanych działań wraz z uzasadnieniem projektu:** Kompleks pałacowo-parkowy, po jego wyremontowaniu, poddaniu pracom konserwatorskim i przystosowaniu do pełnienia funkcji muzealnej, warsztatowej i teatralnej, zostanie udostępniony do zwiedzania i będzie pełnił funkcję kulturotwórczą. Ożywi to sferę kulturalną i społeczną gminy i regionu. Stawszy się centrum badań i współpracy pomiędzy naukowcami, artystami, będzie centrum warsztatowym Kotliny Kłodzkiej, przyczyniając się do współpracy interregionalnej i międzynarodowej. Poprzez zbieranie i upowszechnianie śladów tradycji sięgających czasów czeskich, austriackich, niemieckich i obecnych – polskich, Fundacja przyczyni się do kultywowania tradycji związanych z dziedzictwem kulturowym regionu. Konieczne do przeprowadzenia prace remontowe i konserwatorskie mają nie tylko doprowadzić do zachowania i udostępnienia społeczności lokalnej, regionalnej oraz międzynarodowej cennego zabytku, ale stać się miejscem, które przyczyni się do ożywienia miejscowości, w której się znajduje oraz stworzenia miejsc pracy. Da bazę do współpracy z regionalnymi, ponadregionalnymi oraz międzynarodowymi instytucjami kultury i nauki, zachęci mieszkańców regionu oraz turystów do korzystania z warsztatów artystycznych i edukacyjnych oraz ich współtworzenia. Poprzez ochronę dziedzictwa kulturowego i włączenie do jego ożywienia społeczności lokalnej zostanie podniesiona nie tylko atrakcyjność wsi i najbliższego otoczenia, ale dojdzie do pokazania ich w nowym wymiarze inwestycyjnym –

Lp.	PROJEKT 9
	zachęci do tworzenia infrastruktury dla turystów, usług, handlu, może uaktywni Gminę i podmioty zewnętrzne do zlokalizowania we wsi nowych usług (bankowych, pocztowych, komunikacyjnych itp.). Działania rewitalizacyjne dot. Skrzydła klasycystycznego, kuchennego, zachodniego, administracyjnego, bramy, dawnej powozowni uzupełnią dotychczasowe działania podejmowane na obszarze Pałacu Gorzanów. We współpracy z Fundacją Terra Glacensis, stworzone zostanie w dawnej gorzelni (przy dziedzińcu północnym kompleksu pałacowego) muzeum gorzelnictwa. we współpracy z lokalną Wytwórnią Wód Mineralnych MINERAL odrestaurowane oraz udostępnione zwiedzającym zostaną: fontanna na głównym dziedzińcu pałacowym oraz pawilon nad stawem Meluzyny w parku przypałacowym. Przed podjęciem prac remontowych w pałacu przeprowadzona zostanie inwentaryzacja przyrodnicza pod kątem występowania nietoperzy. Prace remontowe będą prowadzone pod nadzorem chiropterologa, co ma na celu zapobieżenie wyrządzenia szkody tym osobnikom, które mogły pozostać w wcześniej niezauważonych kryjówkach. Inwentaryzacji przyrodniczej pod kątem występowania nietoperzy zostanie poddany także drugi obiekt kompleksu pałacowo-parkowego w Gorzanowie przeznaczony do rewitalizacji tj. dawna gorzelnia. W przypadku stwierdzenia, że obiekt ten jest siedliskiem nietoperzy podjęte zostaną działania opisane powyżej. **Projekt odpowiada na potrzeby rewitalizacyjne w następujących sferach:** ✓ ***w sferze społecznej*** *(Gorzanów i jego najbliższe otoczenie charakteryzuje się wysokim bezrobociem, ubóstwem mieszkańców, przestępczością (kradzieże, dewastacja itp.), udział w życiu społecznym i kulturalnym tylko „na zaproszenie". Stworzenie instytucji kultury w zabytku, który stanowi jego centrum i perłę podniesie świadomość społeczną, zachęci młodych ludzi do pozostawania i pracy na miejscu, przyciągnie turystów, zachęci osoby starsze do dzielenia się swoimi doświadczeniami i uczestnictwa w tworzeniu programu instytucji.);* ✓ ***w sferze przestrzenno-funkcjonalnej*** *(Gorzanów od dziesięcioleci zmaga się z niewystarczającym wyposażeniem w infrastrukturę techniczną i społeczną, brakiem dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowaniem rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskim poziomem obsługi komunikacyjnej, deficytem i niską jakością terenów publicznych, co może rozwiąza ć i dać bodziec do pozytywnych zmian właśnie realizacja opisanego projektu.);* ✓ ***w sferze gospodarczej*** *(Typowy dla Gorzanowa i okolic niski stopień przedsiębiorczości zmieni się z powodu „tchnięcia nowego ducha" i pokazania możliwości działania (np. poprzez tworzenie usług dla turystów).);* ✓ ***w sferze środowiskowej*** *(Dzięki inwestycji w odrestaurowanie i przywrócenie walorów krajobrazowych parku przypałacowego oraz stworzenie na jego bazie warsztatów edukacyjnych z zakresu przyrody i ekologii stworzone zostaną podwaliny pod budzenie świadomości ekologicznej mieszkańców (remont i rewitalizacja całego kompleksu wymusi na mieszkańcach zmierzenie się z problemem oczyszczania ścieków, nie dewastowania przyrody, nie zanieczyszczania otoczenia bogatego w wody mineralne itp.).* ✓ ***w sferze technicznej*** *(Trudno jest wręcz opisać degradację i często bardzo zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz brak rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska na terenie Gorzanowa. Do tego dochodzi brak zainteresowania tymi zagadnieniami większości mieszkańców, co można zmienić tylko (albo za pomocą) realizacji ww. projektu, na zasadzie: „byt określa świadomość", ale przede wszystkim – budowanie świadomości poprzez danie odpowiedniego przykładu.).*

Lp.	PROJEKT 9
10.	**Grupa odbiorców:** mieszkańcy i przyjezdni, przede wszystkim dzieci, młodzież, osoby starsze (aktywizacja z zachęcaniem do pozostawania w Gorzanowie lub wracania po zakończeniu edukacji i włączania się do działań zainicjowanych dzięki projektowi). Osoby starsze powinny zostać zachęcone do przekazywania swoich doświadczeń zarówno młodszym pokoleniom, jak i turystom (warsztaty kulinarne, rękodzieło, warsztaty artystyczne itp. itd.) Działania podjęte przez Fundację Pałac Gorzanów i jej potencjalnych partnerów powinny mieć wpływ na wzrost świadomości lokalnego społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska (kanalizacja, której w Gorzanowie brakuje), dbania o otoczenie, upiększania go itp. itd. Docelowo wzrośnie także zamożność mieszkańców, a wspólne działania doprowadzą do integracji społecznej i zawodowej. Fundacja i jej partnerzy chcą włączyć do swoich działań osoby zagrożone wykluczeniem, doprowadzając do ich integracji ze społeczeństwem i pokazaniem szans na zmianę życia na lepsze (chodzi także o grupy mniejszościowe, np. Romów, Niemców itp.). Mamy nadzieję, że gmina i powiat włączą się z czasem do działań i zapoczątkują poprawę infrastruktury komunikacyjnej, drogowej itp. Włączając do działań także miejscową szkołę, TMG, MINERAL, Fundację Terra Glacensis, MGOK w Bystrzycy Kłodzkiej oraz lokalną społeczność mamy nadzieję rozpocząć proces rewitalizacji obszaru Gorzanowa i gminy poprzez sztukę, wypoczynek, turystykę.
11.	**Wskaźniki realizacji zadania (prognozowane produkty i rezultaty):** I. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanym obszarze: 1. Obiekty i wielkości (m2 i ha): (wszystkie obiekty wpisane do rejestru zabytków) – założenie pałacowe w Gorzanowie ok. czyli 6000 m2 (skupione wokół 3 dziedzińców) wraz z otoczeniem 2. Liczba obiektów dostosowanych do obsługi osób z niepełnosprawnością - szt. 1 3. Liczba zabytków nieruchomych, wpisanych do rejestru, poddanych rewitalizacji dzięki wsparciu objętych wsparciem - szt. 2 (park przypałacowy + 1 szt.) 4. Liczba obiektów przystosowanych do korzystania z OZE (odnawialne źródła energii) i liczba obiektów ze względu na uzyskanie wsparcia na oczyszczalnie ścieków - 1 szt. II. Liczba osób korzystających z obiektu/obiektów poddanych rewitalizacji dzięki wsparciu w przyszłości - 150 tys. rocznie. III. Liczba nowopowstałych miejsc pracy w związku z poddaniem obiektu/obiektów rewitalizacji dzięki wsparciu – 10.
12.	**Sposoby pomiaru stopnia realizacji zadania:** Rejestracja liczby odwiedzających, uczestniczących w warsztatach artystycznych i edukacyjnych, przedstawieniach teatralnych, koncertach, sympozjach itp. Wskazanie liczby osób pozostających w Gorzanowie lub wracających, aby tutaj prowadzić działalność, pracować, mieszkać itp.
13.	**Szacunkowy koszt realizacji z uwzględnieniem możliwych źródeł finansowania:** Ok. 7,7 mln złotych. Fundusze Unijne (w tym RPO WD 2014 - 2020), dotacje, zbiórki publiczne, darowizny celowe, pozyskiwanie funduszy od przedsiębiorstw i innych organizacji pozarządowych i instytucji stworzonych w celu wspierania działań ratujących dziedzictwo kulturowe oraz działalność instytucji kultury i nauki.
14.	**Gotowość do realizacji:** tak

Lp.	PROJEKT 10
1.	**Nazwa projektu:** Przebudowa Wiejskiego Ośrodka Kultury w Gorzanowie
2.	**Podmiot zgłaszający i realizujący projekt:** Gmina Bystrzyca Kłodzka, ul. H. Sienkiewicza 6, Bystrzyca Kłodzka 57-500

Lp.	PROJEKT 10
3.	**Czy projekt realizowany będzie w partnerstwie?** Nie
4.	**Lokalizacja projektu na obszarze rewitalizacji:** Gorzanów pl. Wolności 1, Obręb Gorzanów
5.	**Czy podmiot zgłaszający posiada tytuł prawny do lokalu lub nieruchomości, gdzie realizowany będzie projekt?** Tak
6.	**Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu:** Głównym problemem, na jaki odpowiada projekt, jest zły stan techniczny obiektu użyteczności publicznej oraz niewystarczająca oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży ze wsi Gorzanów.
7.	**Przewidywany okres realizacji projektu:** 03.2017 –03.2018
8.	**Cel(e) projektu oraz spójność projektu z celami LPR:** **Projekt jest spójny z celami rewitalizacyjnymi nr 1, nr 2, nr 3 w tym z kierunkami działań:** 1.1, 1.2, 2.2, 2.5, 3.1 Głównym celem projektu jest przebudowa budynku Wiejskiego Ośrodka Kultury i dostosowanie obiektu do stanu zgodności z obecnie obowiązującymi przepisami i normami oraz dostosowanie budynku do standardów europejskich w celu umożliwienia korzystania z obiektu jak największej liczbie dzieci i młodzieży oraz mieszkańców miejscowości Gorzanów oraz z terenu gminy.
9.	**Zakres realizowanych działań wraz z uzasadnieniem projektu:** Projekt przebudowy budynku Wiejskiego Ośrodka Kultury w Gorzanowie przewiduje docelową przebudowę budynku z dostosowaniem do obecnie obowiązujących przepisów, obsługi osób niepełnosprawnych, bhp i warunków sanitarnych w celu przywrócenia i nadania mu nowych funkcji w zakresie kultury, edukacji i rekreacji. Jest to budynek z początku XIX wieku, wpisany do rejestru zabytków. W ostatnich latach w obiekcie przeprowadzone były prace remontowe związane m.in. z remontem dachu, elewacji zewnętrznej, wymianą stolarki okiennej, drzwiowej zewnętrznej. Głównym i kolejnym założeniem projektu jest doprowadzenie obiektu do zgodności z obecnie obowiązującymi przepisami i wykonanie prac remontowo-budowlanych wewnątrz budynku. W ramach projektu planuje się wykonać następujące prace: - roboty rozbiórkowe, - roboty konstrukcyjne: wykonanie nowych fundamentów dla schodów, wykonanie nowych ścian konstrukcyjnych, wykonanie nowych ścianek działowych, wykonanie uzupełnienia stropu w obrębie klatki schodowej oraz nad biblioteką, wykonanie nowych schodów (monolitycznych, żelbetowych), wykonanie nowych nadproży, nowych tynków renowacyjnych i wewnętrznych cementowo-wapiennych, malowanie pomieszczeń, wykonanie nowych posadzek i wykonanie nowych okładzin sufitów, - zamurowanie dwóch okien w ścianie szczytowej oraz w elewacji tylnej, zamontowanie okna wewnętrznego pomiędzy pomieszczeniami, - zamontowanie nowej stolarki drzwiowej wewnętrznej, - wykonanie nowej wentylacji pomieszczeń, - zabezpieczenie konstrukcji dachu środkiem ogniochronnym, - niezbędne naprawy dachu wynikające z wyprowadzenia nowych przewodów wentylacyjnych oraz odpowietrzenia pionów sanitarnych, - wykonanie napraw elewacji wynikającej z konieczności przeprowadzenia remontu, - wykonanie wszystkich nowych instalacji: wodno-kanalizacyjnej i elektrycznej. Przeprowadzenie remontu w latach poprzednich poprawiło stan techniczny budynku i częściowo przywrócono mu funkcje z zakresu świadczenia usług kulturalnych, edukacyjnych, animacyjnych dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych. Jednak w związku z nadal ograniczoną ofertą kulturalną, świadczoną przez wiejski ośrodek kultury, i brakiem możliwości wykorzystania wszystkich pomieszczeń do pełnienia nowych funkcji zaplanowano do wykonania prace, które mają na celu poprawę stanu technicznego budynku, stanu estetycznego oraz przywrócenie mu funkcjonalności. Na dzisiaj pomieszczenia budynku są w złym stanie technicznym i wymagają przeprowadzenia generalnych prac remontowo-budowlanych, które przywrócą mu funkcje użyteczności publicznej oraz umożliwią dostosowanie obiektu dla osób niepełnoprawnych. W wyniku realizacji projektu nastąpi poprawa funkcjonowania ośrodka kultury i wzbogacenie oferty kulturalnej, służącej prowadzeniu szeroko rozumianej edukacji kulturalnej. Ośrodek kultury będzie odpowiadał najnowocześniejszym standardom i w związku z tym będzie mógł pełnić ważne funcie kulturalne, edukacyjne i rekreacyjne w życiu społeczności lokalnej. Realizacja projektu ma na celu wykorzystanie potencjału kulturowego dla podniesienia atrakcyjności gminy. Działania, mające na celu zwiększenie dostępu do obiektów kultury i promocji kultury, mają wpływ na podniesienie jakości życia mieszkańców. Każde przedsięwzięcie

Lp.	PROJEKT 10
	wsparte ze środków publicznych w kulturę i naukę generuje efekty w otoczeniu społeczno-ekonomicznym. **Projekt odpowiada na potrzeby rewitalizacyjne w następujących sferach:** ✓ ***w sferze społecznej*** *(zintensyfikowanie udziału mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym, poprawa więzi sąsiedzkich i rodzinnych poprzez integrowanie i aktywizowanie mieszkańców wsi);* ✓ ***w sferze przestrzenno-funkcjonalnej*** *(poprawa stanu i funkcjonalności budynku użyteczności publicznej);* ✓ ***w sferze gospodarczej*** *(wzmocnienie potencjału przedsiębiorczości mieszkańców);* ✓ ***w sferze środowiskowej*** *(termomodernizacja obiektu).* ✓ ***w sferze technicznej*** *(poprawa złego stanu technicznego obiektów budowlanych)*
10.	**Grupa odbiorców:** Projekt jest skierowany do dzieci i młodzieży, które uczestniczą w imprezach organizowanych przez WOK przy współpracy z radą sołecką i kołem gospodyń wiejskich (np.: zabawa andrzejkowa, mikołajki, Dzień Dziecka itp.). Projekt jest skierowany również do osób dorosłych, które uczestniczą w spotkaniach organizowanych przez WOK, przez przedstawicieli władz samorządowych, uczestniczą w cyklicznie organizowanych imprezach m.in. dożynki, festyny, zabawy okolicznościowe.
11.	**Wskaźniki realizacji zadania (prognozowane produkty i rezultaty):** – Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (instytucji kultury objętych wsparciem) – 1 – Wzrost liczby odwiedzin w obiekcie – 500 osób – Wzmocnienie potencjału intelektualnego i szans edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży ze wsi Gorzanów i okolic (rezultat długookresowy).
12.	**Sposoby pomiaru stopnia realizacji zadania:** Wszystkie wskaźniki założone na etapie projektu będą sprawdzane na etapie realizacji inwestycji i po jej zakończeniu. Monitoring będzie prowadzony przez wydział merytoryczny we współpracy z inspektorami nadzoru poszczególnych branż. Podstawą pomiaru wskaźnika będą wizyty na placu budowy, protokoły odbioru poszczególnych etapów prac, pełna dokumentacja z monitoringu projektu po jego zakończeniu. Częstotliwość dokonywania pomiarów poszczególnych wskaźników uzależniona będzie od okresu realizacji projektu i obowiązków zachowania osiągniętych efektów zrealizowanego projektu (w trakcie i na zakończenie realizacji inwestycji). Dokumentacja z monitoringu projektu. Dokumentacja z prowadzonych zajęć.
13.	**Szacunkowy koszt realizacji z uwzględnieniem możliwych źródeł finansowania:** Wartość około 1 400 000,00 zł Dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, środki własne gminy.
14.	**Gotowość do realizacji:** Projekt jest gotowy do realizacji, przygotowana jest dokumentacja techniczna wraz z pozwoleniem na budowę. Inwestor posiada tytuł prawny do nieruchomości na której będzie realizowana operacja.

9.4. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (Lista B)

Lp.	Tytuł projektu/źródło finansowania	Ogólna charakterystyka	Zakładane efekty	Spójność z celami LPR
1.	**Nowy zawód – nowe możliwości** (RPO WD na lata 2014-2020: **Wartość projektu**: 1082926,82 zł, w tym: 920487,80 zł kwota dofinansowania; 162439,02 zł wkład własny)	Projekt „Nowy Zawód - nowe możliwości" kontynuuje działania podejmowane przez OPS na rzecz integracji społeczno-zawodowej osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy. Działania te mają na celu umożliwienie, powrót oraz swobodne poruszanie się po rynku pracy Beneficjenci w ramach projektu będą korzystać z usług aktywnej integracji o charakterze społecznym w postaci pracy socjalnej świadczonej na rzecz beneficjentów i ich wspólnie zamieszkałych członków rodzin oraz najbliższego otoczenia. W ramach projektu wsparciem objętych zostanie 100 osób: nie więcej niż 99 osób (w tym nie mniej niż 50 kobiet oraz nie mniej niż 1 osoba niepełnosprawna, posiadająca orzeczenie o stopniu niepełnosprawności) bezrobotnych zakwalifikowanych do III profilu oraz co najmniej 1 osoba nieaktywna zawodowo, wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.	- podniesienie szans na znalezienie zatrudnienia osób pochodzących z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym - podniesienie spójności społecznej - zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców - rozwinięcie integracji społecznej	Projekt jest spójny z **Celem 1. Aktywna społecznie, otwarta i przedsiębiorcza społeczność lokalna Gminy Bystrzyca Kłodzka. Kierunek działania 1.2 -** Aktywizacja, integracja i promocja działań organizacji pozarządowych i aktywnych grup mieszkańców.

Lp.	Tytuł projektu/źródło finansowania	Ogólna charakterystyka	Zakładane efekty	Spójność z celami LPR
2.	**Rozwój Centrum Integracji Społecznej** **Wartość projektu: 1 500 000,00** (RPO WD na lata 2014-2020)	Rozwój usług reintegracyjnych, świadczonych przez Centrum Integracji Społecznej, poprzez wyposażenie infrastruktury społecznej sprzyjającej integracji społeczno-zawodowej. Grupa docelowa: Osoby pochodzące z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.	- rozwinięcie usług świadczonych przez CIS - zwiększenie ilości osób objętych wsparciem - zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców gminy	Projekt jest spójny z **CELem 1. Aktywna społecznie, otwarta i przedsiębiorcza społeczność lokalna gminy Bystrzyca Kłodzka. Kierunek działania 1.1** – Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług społecznych
3.	**Młodzieżowe Centrum Aktywności Lokalnej** **Wartość projektu: 1 000 000,00** (RPO WD na lata 2014-2020, Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Fundusze Norweskie)	Projekt zakłada stworzenie i realizację kompleksowych działań aktywizująco-integracyjnych skierowanych do młodzieży zamieszkałej na obszarze zdegradowanym. Przedsięwzięcie przewiduje organizację warsztatów rozwojowych, artystycznych, pogadanek, wydarzeń, seminariów i innych rozwijających kompetencje społeczne. Projekt zakłada partnerską współpracę instytucji publicznych i lokalnych organizacji pozarządowych. Grupa docelowa: Osoby młode, w wieku 15 – 24, zagrożone wykluczeniem społecznym.	- rozwinięcie aktywności społecznej osób młodych z terenu zdegradowanego - wzmocnienie więzi międzypokoleniowych - rozwinięcie trwałego systemu wsparcia dla młodzieży	Projekt jest spójny z **CELem 1. Aktywna społecznie, otwarta i przedsiębiorcza społeczność lokalna gminy Bystrzyca Kłodzka. Kierunek działania 1.1** – Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i **działania 1.2** Aktywizacja, integracja i promocja działań organizacji pozarządowych i aktywnych grup mieszkańców.
4.	**Czas na pracę – wsparcie osób poszukujących zatrudnienia.** **Wartość projektu: 1 200 000,00** (RPO WD na lata 2014-2020)	Program zakłada realizację instrumentów i usług rynku pracy skierowanych do grup defaworyzowanych z obszaru zdegradowanego, wymagających szczególnego wsparcia. Grupa	- poszerzenie dostępności do instrumentów i usług rynku pracy - zwiększenie szans na zatrudnienie osób z grup zagrożonych i dotkniętych	Projekt jest spójny z **CELem 1. Aktywna społecznie, otwarta i przedsiębiorcza społeczność lokalna Gminy Bystrzyca Kłodzka. Kierunek działania 1.1** – Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług

Lp.	Tytuł projektu/źródło finansowania	Ogólna charakterystyka	Zakładane efekty	Spójność z celami LPR
		docelowa: Osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy - 50+, kobiety, osoby niepełnosprawne, długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach.	wykluczeniem społecznym - rozwinięcie integracji społecznej	społecznych i **działania 1.2** Aktywizacja, integracja i promocja działań organizacji pozarządowych i aktywnych grup mieszkańców.
5.	**Otwarte przestrzenie zorganizowanej rekreacji** **Wartość projektu: 2 000 000,00** (Budżet obywatelski)	Projekt przewiduje powstanie siłowni na wolnym powietrzu, utworzenie bezpiecznych placów zabaw dla dzieci i młodzieży z różnych grup wiekowych. Ponadto infrastruktura służyć ma także innym grupom społecznym, zwiększając ich aktywność ruchową .	- zwiększenie atrakcyjności użytkowej obszaru rewitalizowanego - zwiększenie obecności i uczestnictwa w przestrzeni publicznej zróżnicowanych grup mieszkańców	**Projekt jest spójny z CELem 2 – Atrakcyjna i przyjazna przestrzeń publiczna wspierająca włączenie społeczne i chroniąca dziedzictwo kulturowe obszarów rewitalizowanych. Kierunek działania 2.2** - Rozwój inicjatyw edukacyjnych, kulturalnych i sportowych eksponujących walory gminy i zachęcających do tworzenia przyjaznych mieszkańcom przestrzeni; **działania 2.3** - Zachęcanie seniorów oraz osoby niepełnosprawne do współtworzenia i użytkowania przestrzeni publicznej obszarów rewitalizowanych.
6.	**Konkurs miejski – Bystrzyca Pięknieje** **Wartość projektu: 150 000,00**	Projekt zakłada organizację i przeprowadzenie konkursu skierowanego do mieszkańców centrum z zakresu ochrony środowiska i poprawy estetyki miasta. Konkurs przeprowadzony będzie w	- zwiększenie integracji społeczności lokalnej - podniesienie estetyki obszaru rewitalizowanego - zwiększenie aktywności społecznej	Projekt jest spójny z **CELem 1. Aktywna społecznie, otwarta i przedsiębiorcza społeczność lokalna Gminy Bystrzyca Kłodzka. Kierunek działania 1.5 – animowanie grup sąsiedzkich, Projekt jest spójny z CELem 2 –**

Lp.	Tytuł projektu/źródło finansowania	Ogólna charakterystyka	Zakładane efekty	Spójność z celami LPR
	(Budżet Gminy Bystrzyca Kłodzka)	kategoriach: najbardziej zadbana ulica, kamienica, podwórko, dobrzy sąsiedzi		**Atrakcyjna i przyjazna przestrzeń publiczna wspierająca włączenie społeczne i chroniąca dziedzictwo kulturowe obszarów rewitalizowanych. Kierunek działania 2.2** - Rozwój inicjatyw edukacyjnych, kulturalnych i sportowych eksponujących walory gminy i zachęcających do tworzenia przyjaznych mieszkańcom przestrzeni i **działania 2.3** - Zachęcanie seniorów oraz osoby niepełnosprawne do współtworzenia i użytkowania przestrzeni publicznej obszarów rewitalizowanych.
7.	**Marka Miasta Bystrzyca Kłodzka i produkt lokalny** **Wartość projektu: 100 000,00** (Budżet Gminy Bystrzyca Kłodzka)	Projekt zakłada opracowanie spójnej koncepcji marki Miasta Bystrzyca Kłodzka oraz przygotowanie i wdrożenie produktu lokalnego, jako elementu strategii promocyjnej Gminy Bystrzyca Kłodzka.	- zwiększenie rozpoznawalności gminy w regionie - zwiększenie ruchu turystycznego - stworzenie nowych miejsc pracy	Projekt jest spójny z **CELem 1. Aktywna społecznie, otwarta i przedsiębiorcza społeczność lokalna Gminy Bystrzyca Kłodzka. Kierunek działania 1.3** - Wsparcie lokalnej przedsiębiorczości m.in. poprzez promocję lokalnych produktów i usług, włączenie lokalnego biznesu w tworzenie marki miasta, zachęcanie do tworzenia sieci współpracy (np. klastrów, grup zakupowych),

Lp.	Tytuł projektu/źródło finansowania	Ogólna charakterystyka	Zakładane efekty	Spójność z celami LPR
				tworzenie przestrzeni przyjaznych inwestorom.
8.	**Ożywienie gospodarcze centrum Bystrzycy Kłodzkiej** **Wartość projektu: 600 000,00** (RPO WD na lata 2014-2020)	Projekt zakłada stworzenie systemu lokalnych zachęt i udogodnień dla prowadzących i rozpoczynających prowadzenie działalności gospodarczej o charakterze handlowo-usługowo-turystycznym w centrum Bystrzycy Kłodzkiej. System obejmował będzie wspieranie inicjatyw gospodarczych, w tym inicjowanych przez podmioty ekonomii społecznej - spółdzielnie socjalne, organizacje pozarządowe. W ramach działań projektowych wspierane będą kompleksowe działania na rzecz samozatrudnienia, rozwijania przedsiębiorczości oraz tworzenie nowych miejsc pracy. Grupa docelowa: Osoby pozostające bez zatrudnienia, zwłaszcza długotrwale bezrobotne do 30. i powyżej 50. roku życia z obszaru rewitalizowanego.	- podniesienie aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru rewitalizowanego - zwiększenie liczby miejsc pracy na obszarze rewitalizowanym - rozwinięcie współpracy lokalnej pomiędzy organizacjami pozarządowymi a biznesem	Projekt jest spójny z **CELem 1. Aktywna społecznie, otwarta i przedsiębiorcza społeczność lokalna Gminy Bystrzyca Kłodzka. Kierunek działania 1.3** - Wsparcie lokalnej przedsiębiorczości m.in. poprzez promocję lokalnych produktów i usług, włączenie lokalnego biznesu w tworzeniu marki miasta, zachęcanie do tworzenia sieci współpracy (np. klastrów, grup zakupowych), tworzenie przestrzeni przyjaznych inwestorom; **kierunek działania 1.2** - Aktywizacja, integracja i promocja działań organizacji pozarządowych i aktywnych grup mieszkańców; **kierunek działania 1.4** - Rozwój edukacji z zakresu przedsiębiorczości mieszkańców.
9.	**OK – Ożywienie Kulturalne** **Wartość projektu: 700 000,00** (MKDiN, Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, ASOS – 2014-2020, konkursy fundacji korporacyjnych i in.)	Projekt dotyczy stworzenia stałej oferty różnorodnych zajęć artystycznych skierowanych do wszystkich grup wiekowych. Idea projektu nawiązuje do tradycji plenerów artystycznych organizowanych na terenie Bystrzycy Kłodzkiej. Projekt przewiduje	- podniesienie aktywności kulturalnej mieszkańców obszaru rewitalizowanego - rozwój poczucia odpowiedzialności za przestrzeń publiczną	**Projekt jest spójny z CELem 2 – Atrakcyjna i przyjazna przestrzeń publiczna wspierająca włączenie społeczne i chroniąca dziedzictwo kulturowe obszarów rewitalizowanych. Kierunek działania 2.2** - Rozwój inicjatyw edukacyjnych, kulturalnych

Lp.	Tytuł projektu/źródło finansowania	Ogólna charakterystyka	Zakładane efekty	Spójność z celami LPR
		zaangażowanie mieszkańców z różnych kategorii wiekowych w wydarzenia kulturalne, tj. spektakle uliczne, koncerty plenerowe, projekcje filmów i inne aktywności kulturalne organizowane w różnych częściach rewitalizowanego obszaru.	- zwiększenie uczestnictwa grup defaworyzowanych w życiu publicznym	i sportowych eksponujących walory gminy i zachęcających do tworzenia przyjaznych mieszkańcom przestrzeni i 2.5 - Zachęcanie seniorów oraz osoby niepełnosprawne do współtworzenia i użytkowania przestrzeni publicznej obszarów rewitalizowanych.
10.	**Animacja społeczno-kulturalna** **Wartość projektu: 1 200 000,00** (MKDiN, Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, ASOS 2014-2020, konkursy fundacji korporacyjnych i in.)	Projekt obejmuje budowę sieci współpracy pomiędzy lokalnymi instytucjami i społecznością. Celem prowadzonych działań jest włączanie przedstawicieli grup defaworyzowanych w proces identyfikacji potrzeb lokalnych i generowania rozwiązań.	- stworzenie i rozwinięcie sieci współpracy lokalnych podmiotów prywatnych i publicznych - tworzenie i rozwijanie kapitału społecznego	**Projekt jest spójny z CELem 2 – Atrakcyjna i przyjazna przestrzeń publiczna wspierająca włączenie społeczne i chroniąca dziedzictwo kulturowe obszarów rewitalizowanych. Kierunek działania 2.2 -** Rozwój inicjatyw edukacyjnych, kulturalnych i sportowych eksponujących walory gminy i zachęcających do tworzenia przyjaznych mieszkańcom przestrzeni.
11.	**Środowiskowa kampania informacyjno-promocyjna** **Wartość projektu: 30 000,00** (Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej)	Przeprowadzenie kampanii informacyjno-promocyjnej skierowanej do mieszkańców gminy z zakresu ochrony środowiska i dbania o dobro publiczne.	- zwiększenie dostępności informacji w zakresie ochrony środowiska na obszarze rewitalizowanym - zwiększenie świadomości występujących zagrożeń i możliwości ich	**Projekt jest spójny z CELem 2 – Atrakcyjna i przyjazna przestrzeń publiczna wspierająca włączenie społeczne i chroniąca dziedzictwo kulturowe obszarów rewitalizowanych. Kierunek działania 2.2 -** Rozwój inicjatyw edukacyjnych, kulturalnych i sportowych eksponujących walory

Lp.	Tytuł projektu/źródło finansowania	Ogólna charakterystyka	Zakładane efekty	Spójność z celami LPR
			ograniczenia na obszarze rewitalizowanym	gminy i zachęcających do tworzenia przyjaznych mieszkańcom przestrzeni.
12.	**Profilaktyka i promocja zdrowego trybu życia – Zdrowia Bystrzyca** **Wartość projektu: 500 000,00** (Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Fundusze Norweskie, konkursy fundacji korporacyjnych i in.)	Przedsięwzięcie zakłada realizację szeregu działań z zakresu promowania zdrowego stylu życia i przeciwdziałania zrachowaniom niebezpiecznym wśród mieszkańców obszaru rewitalizowanego, w tym profilaktyka uzależnień.	- zwiększenie dostępności do informacji profilaktycznych na obszarze rewitalizowanym - zwiększenie wiedzy mieszkańców obszaru rewitalizowanego w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom	Projekt jest spójny z **CELem 1. Aktywna społecznie, otwarta i przedsiębiorcza społeczność lokalna gminy Bystrzyca Kłodzka. Kierunek działania 1.2 -** Aktywizacja, integracja i promocja działań organizacji pozarządowych i aktywnych grup mieszkańców.
13.	**Stop Przemocy** **Wartość projektu: 300 000,00** (Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Fundusze Norweskie, konkursy fundacji korporacyjnych i in.)	Projekt przewiduje realizację działań nakierowanych na przeciwdziałanie przemocy domowej i rówieśniczej na terenie obszaru rewitalizowanego. W ramach projektu organizowane będą kampanie informacyjne, spotkania, szkolenia i in.	- zmniejszenie ilości zachowań przemocowych - zwiększenie umiejętności przeciwdziałania przemocy wśród mieszkańców obszaru rewitalizowanego	Projekt jest spójny z **CELem 1. Aktywna społecznie, otwarta i przedsiębiorcza społeczność lokalna gminy Bystrzyca Kłodzka. Kierunek działania 1.2 -** Aktywizacja, integracja i promocja działań organizacji pozarządowych i aktywnych grup mieszkańców.
14.	**Kompleksowe uzbrojenie terenów Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Invest-Park w Bystrzycy Kłodzkiej** **(**RPO WD na lata 2014-2020, kwota zadania 8 000 000 zł**)**	Głównym założeniem projektu jest budowa sieci energetycznej, sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej i deszczowej doprowadzającej wodę oraz odprowadzającej ścieki dla terenów istniejącej podstrefy Bystrzyca Kłodzka wchodzącej w skład	- impuls dla potencjalnych inwestorów - przełamanie ograniczeń rozwojowych dla terenów strefy i samej gminy - lepsze warunki dla rozwoju MŚP	Projekt jest spójny z **CELem 1. Aktywna społecznie, otwarta i przedsiębiorcza społeczność lokalna gminy Bystrzyca Kłodzka. Kierunek działania 1.3** Wsparcie lokalnej przedsiębiorczości np. poprzez promocję lokalnych produktów i usług, włączenie

Lp.	Tytuł projektu/źródło finansowania	Ogólna charakterystyka	Zakładane efekty	Spójność z celami LPR
		Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej WSSE Invest-Park. W ramach projektu planuje się również wykonanie przebudowy dwóch odcinków dróg gminnych będących drogami dojazdowymi na teren podstrefy. Część drogowa opracowania przewiduje również wykonanie budowy zjazdu z drogi powiatowej nr 3236D na teren planowanej podstrefy.	- lepsze warunki dla rozwoju inwestycji w gminie - nowe miejsca pracy - gospodarczy rozwój gminy.	lokalnego biznesu w tworzeniu marki miasta, zachęcanie do tworzenia sieci współpracy (np. klastrów, grup zakupowych), tworzenie przestrzeni przyjaznych inwestorom, a także z **Celem 3 – Poprawa warunków bytowych mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej i jakości środowiska naturalnego**. **Kierunek działania 3.3** – Poprawa jakości dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą w obszarze rewitalizowanym.
15.	**Adaptacja przestrzeni publicznej na potrzeby integracji mieszkańców poprzez budowę wiaty drewnianej w Międzygórzu** **Wartość projektu: 150 000,00** (PROW)	Projekt jest skierowany przede wszystkim do społeczności lokalnej Międzygórza i okolicznych gmin, do dzieci, młodzieży, seniorów oraz rodzin i grup sąsiedzkich, NGO. Projekt zakłada szeroką grupę odbiorców, przestrzeń wiaty będzie przestrzenią ogólnodostępną i będą mogli z niej korzystać wszyscy mieszkańcy gminy Bystrzyca Kłodzka, turyści, kuracjusze, osoby przyjezdne. Projekt będzie zlokalizowany przy ul. Sanatoryjnej, dz. Nr 59/3.	- zintensyfikowanie udziału mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym - poprawa więzi sąsiedzkich i rodzinnych - poprawa stanu i funkcjonalności przestrzeni użyteczności publicznej.	Projekt jest spójny z **CELem 1. Aktywna społecznie, otwarta i przedsiębiorcza społeczność lokalna gminy Bystrzyca Kłodzka. kierunek działania 1.2** - Aktywizacja, integracja i promocja działań organizacji pozarządowych i aktywnych grup mieszkańców.

Lp.	Tytuł projektu/źródło finansowania	Ogólna charakterystyka	Zakładane efekty	Spójność z celami LPR
16.[1]	**Ziemia Kłodzka – czyste powietrze** **Wartość projektu: 535 000,00** (RPO WD na lata 2014-2020)	Projekt będzie realizowany w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych i lokalach mieszkalnych w budynkach wielorodzinnych. Zakres projektu dotyczył będzie: 1.Wymiany kotłów opalanych paliwem stałym na kotły proekologiczne. 2. Modernizacja instalacji grzewczych. 3. Zastosowanie odnawialnych źródeł. 4. Zastosowanie monitoringu zużycia energii na cele grzewcze.	- zmniejszenie emisji CO2 do atmosfery; - poprawa jakości środowiska naturalnego; - poprawa jakości życia mieszkańców.	Projekt jest spójny z **CELem 3. Poprawa warunków bytowych mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej i jakoś środowiska naturalnego. Kierunek działania 3.1 –** Poprawa stanu technicznego wraz z zastosowaniem ekologicznych rozwiązań budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej.

[1] Zmiana wynikająca z Uchwały Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej z dnia 18.10.2018 r. nr ..... o zmianie uchwały nr XXIX/244/16 Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej z dnia 7 września 2016 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 – 2021.

10. WDRAŻANIE LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

10.1. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zapisy *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020,* opracowanych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju jako wymóg konieczny przy opracowaniu programów rewitalizacji, stawiają zapewnienie komplementarności projektów i szerzej – przedsięwzięć rewitalizacyjnych w pięciu następujących wymiarach:

1. Przestrzennym,
2. Problemowym,
3. Proceduralno-instytucjonalnym,
4. Międzyokresowym,
5. Źródeł finansowania.

Głównym celem zapewnienia powiązań pomiędzy poszczególnymi zadaniami, projektami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi jest efektywniejsze wykorzystanie potencjału przestrzeni rewitalizowanej oraz przede wszystkim potencjału społeczności, mieszkańców, którzy są użytkownikami tej przestrzeni. Komplementarność ma doprowadzić do efektu synergii również w wymiarze proceduralno-instytucjonalnym, tj. zarządzania wdrażaniem programu rewitalizacji oraz w wymiarze finansowym, tj. lepszym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację.

1. Komplementarność przestrzenna

Wymóg zachowania komplementarności przestrzennej w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka został spełniony poprzez skoncentrowanie projektów i działań rewitalizacyjnych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Zarówno obszar zdegradowany, jak i obszar do rewitalizacji został wyznaczony na podstawie pogłębionej analizy wskaźnikowej, z wykorzystaniem Syntetycznego Indeksu Degradacji Społecznej oraz po zasięgnięciu opinii przedstawicieli władz lokalnych i zainteresowanych środowisk, w tym mieszkańców gminy. Wszystkie projekty zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego programu skupiają się na obszarze rewitalizowanym i zostały tak zaplanowane, by kompleksowo poprawiać stan całego obszaru rewitalizowanego a także wpływać korzystnie na sytuację społeczno-gospodarczą gminy. Bowiem główny obszar rewitalizacji w gminie, to obszar śródmiejski – obszar Rynku wraz z okalającymi go ulicami i przyległym, zielonym terenem Góry Parkowej, który wymaga intensywnych działań rewitalizacyjnych, przede wszystkim z uwagi na niską jakość życia mieszkańców obszaru i postępującą degradację społeczną. Obszar ten ma również znaczenie strategiczne i kluczowe dla promocji i rozwoju turystycznego gminy. Podobnie rzecz wygląda w przypadku dwóch pozostałych obszarów rewitalizacji: Gorzanowa i Międzygórza, miejscowości o ponadlokalnym charakterze, które mają stać się wyjątkowymi miejscami na mapie regionu, przyciągającymi turystów, miłośników zabytków,

kultury i sztuki. To jednak wymaga również procesu rewitalizacyjnego. Skoncentrowanie działań na tych trzech obszarach pozwoli znacznie podnieść jakość i poziom życia w całej gminie, zapobiegając postępującej pauperyzacji mieszkańców obszaru, a przede wszystkim ucinając mechanizm reprodukcji biedy i związanego z nią biernego stylu życia. Wszystkie projekty i przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji są odpowiedzią na główne problemy rewitalizowanych obszarów. Zdecydowana ich większość dotyczy działań podejmowanych dla przestrzeni lub obiektów użyteczności publicznej, co znacznie poszerza grupę odbiorców działań. Będą to w pierwszej kolejności mieszkańcy obszaru, ale również mieszkańcy całej gminy, regionu, a w przypadku turystyki osoby z całego kraju i z zagranicy. Realizacja zaplanowanych działań zapobiegnie przenoszeniu się istniejących problemów na inne obszary gminy. Cykliczna analiza uwarunkowań życia mieszkańców gminy pozwoli monitorować skuteczność i efektywność zaplanowanego procesu rewitalizacyjnego oraz sprawdzać, czy pozostałe obszary gminy nie są zagrożone degradacją.

2. Komplementarność problemowa

Wszystkie projekty i przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka są ze sobą wzajemnie powiązane i wzajemnie się dopełniają tematycznie. Głównym problemem na obszarze rewitalizowanym jest niska jakość życia mieszkańców w dużej mierze będąca wynikiem niskiego kapitału społecznego i ludzkiego, stąd postępująca przez lata degradacja infrastruktury technicznej. Dlatego zaplanowane zadania infrastrukturalne dotyczą przede wszystkim renowacji, przebudowy i adaptacji zniszczonych budynków i przestrzeni użyteczności publicznej, które mają służyć głównie mieszkańcom obszaru. Planuje się bowiem prowadzenie w tych obiektach i przestrzeniach działań o charakterze społecznym (w tym integracyjnym, aktywizującym mieszkańców, edukacyjnym i kulturalnym) oraz działań pozwalających stworzyć przestrzeń dla usług, dając szansę rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Projekty zostały zaplanowane w taki sposób, by równocześnie przeciwdziałały problemom w różnych sferach. Remont, modernizacja infrastruktury technicznej (termomodernizacja, wymiana instalacji wodno-kanalizacyjnych, adaptacja pomieszczeń etc.) posłużą zarówno podniesieniu jakości życia mieszkańców, zwiększeniu ładu przestrzennego i estetyki przestrzeni i przyczynią się również do poprawy jakości środowiska naturalnego. Dodatkowo, w kartach projektów rewitalizacyjnych, dla wykazania komplementarności problemowej, zapisano informacje o oddziaływaniu poszczególnych projektów na wskazane w *Wytycznych* pięć sfer, co ma na celu przeciwdziałanie fragmentacji działań. W projektach zapisano również spodziewane efekty oraz zapisano, jak ma wyglądać obszar po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych. Zakładane cele uspójniono ze strategicznymi decyzjami władz gminy. Gmina sfinalizowała proces opracowania Strategii Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 - 2021 oraz Program Gospodarki Niskoemisyjnej, co pozwoliło połączyć wyniki obu tych procesów i ująć je w planowaniu procesu rewitalizacji dla gminy. Zatem warunek komplementarności problemowej został spełniony.

3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Podmiotem odpowiedzialnym za realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka jest Zespół ds. Rewitalizacji, który został powołany w drodze zarządzenia Burmistrza na etapie przygotowywania programu rewitalizacji. Obradom Zespołu przewodniczy Burmistrz Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka. W zespole zasiadają przedstawiciele organu wykonawczego, stanowiącego, przedstawiciele kluczowych jednostek organizacyjnych gminy, jednostek pomocniczych oraz przedstawiciele strony społecznej – reprezentanci organizacji społecznych i przedsiębiorcy. Obsługę administracyjną Zespołu zapewnia Wydział Przedsiębiorczości i Rozwoju Lokalnego Urzędu Miasta i Gminy Bystrzycy Kłodzkiej. Taki skład Zespołu zapewni skuteczne zarządzanie wdrażaniem programu rewitalizacji oraz pozwoli na zintegrowanie i uspójnienie procesu planowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji lokalnych polityk publicznych w gminie. Udział strony społecznej wzmocni na etapie zarządczym element partycypacji procesu. Dla uzyskania jak największej efektywności poszczególnych projektów i przedsięwzięć ich realizacja oraz koordynowanie ich wdrażaniem zostanie zlecane merytorycznym jednostkom i podmiotom, które posiadają ku temu jak najlepsze kompetencje: np. zadania inwestycyjne będą realizowane przy współpracy Wydziału Przedsiębiorczości i Rozwoju Lokalnego, zadania społeczne będą realizowane przy współpracy Ośrodka Pomocy Społecznej.

4. Komplementarność międzyokresowa

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 – 2021 zachowuje ciągłość programową procesu rewitalizacji. Wszystkie projekty i przedsięwzięcia podejmowane w poprzednich okresach programowych mają swoją kontynuację w obecnym dokumencie. Zakłada się ożywienie społeczne przestrzeni śródmiejskich, które zostały zmodernizowane w poprzednich latach oraz dalszą modernizację infrastrukturalną Starego Miasta wraz z dalszą integracją i aktywizacją społeczną mieszkańców oraz ożywieniem gospodarczym obszaru z zachowaniem dziedzictwa kulturowego. Zamierzenia te są ścisłą kontynuacją procesu rewitalizacji z lat poprzednich. Wnioski z realizacji poprzednich działań rewitalizacyjnych pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej. Podsumowanie poprzedniego etapu rewitalizacji doprowadziło także do włączenia do obszaru rewitalizowanego dwóch miejscowości z terenu gminy. W poprzednim etapie rewitalizacji poddano jej wyłącznie obszar miejski – niemalże identyczny z tym, który wytyczono aktualnie.

5. Komplementarność źródeł finansowania

Projekty, które zostały zaplanowane do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 – 2021 będą finansowane z różnych źródeł: EFRR, EFS, FS, środki publiczne oraz środki prywatne, które wzajemnie się uzupełniają i łączą. Taki sposób finansowania gwarantuje możliwie najkorzystniejsze uzyskanie efektów dla obszaru rewitalizacji. Ponadto projekty zapisane w dokumencie dają także możliwość stymulowania

endogenicznych (lokalnych) źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, szczególnie przy założeniu wzmacniania lokalnej przedsiębiorczości oraz organizacji społecznych.

10.2. Ramy finansowe

Wdrożenie Lokalnego Programu Rewitalizacji wymaga zapewnienia zdywersyfikowanych źródeł finansowania zaplanowanych przedsięwzięć. Biorąc pod uwagę różnorodność zaplanowanych celów interwencji oraz określonych rezultatów, ma to kluczowe znaczenie dla efektywnej realizacji LPR. Montaż finansowy zakłada możliwość pozyskania środków pochodzących ze wszystkich możliwych do wykorzystania źródeł. Szansą jest tutaj zaangażowanie podmiotów prywatnych i publicznych, dla których dedykowane są poszczególne możliwości. Kluczową rolę odgrywać tu będą zdolności administracyjne i gotowość do absorpcji środków, a także ich dostępność. Podstawowym źródłem finansowania są środki pochodzące ze źródeł Unii Europejskiej, a dedykowane wprost na przedsięwzięcia dotyczące rewitalizacji lub inne możliwe do wykorzystania na jej rzecz. Biorąc jednak pod uwagę ograniczoność tych środków, dużą konkurencję podczas procedur konkursowych oraz ograniczony czas możliwości ich pozyskiwania, głównym wyzwaniem będzie zaangażowanie środków pochodzących ze źródeł prywatnych. Mogą one stanowić istotne dopełnienie i wpłynąć na przyspieszenie procesu rewitalizacji, bazującego na potencjale endogennym. Istotne znaczenie dla zapewnienia finansowania procesu rewitalizacji będzie miała koordynacja zapewniona ze strony Zespołu ds. Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka. W ramach prac Zespołu prowadzony będzie stały monitoring możliwych do wykorzystania źródeł finansowania, a także włączanie różnorodnych interesariuszy do udziału w montażu finansowym.

10.3. Planowane źródła finansowania procesu rewitalizacji.

1. Środki publiczne UE

Głównym źródłem finansowania realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji są środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego zaprogramowane w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020 w ramach działania 6.3 Rewitalizacja zdegradowanych obszarów. Wśród innych możliwości ujętych w RPO WD, mogących uzupełnić podejmowane działania na rzecz rewitalizacji, są przewidziane tam przedsięwzięcia dot. m.in. poprawy infrastruktury zdrowotnej i społecznej, polepszenia efektywności energetycznej budynków, zachowania dziedzictwa kulturowego. W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko przewidziane są możliwości wspierania przedsięwzięć dotyczących m.in. remontów obiektów zabytkowych, termomodernizacji, transportu, ochrony środowiska. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, w którym alokowane są środki Europejskiego Funduszu Społecznego, umożliwia zaplanowanie i realizację przedsięwzięć ukierunkowanych na wsparcie sfery społecznej. Możliwe są tu do sfinansowania działania dotyczące przeciwdziałania bezrobociu, wykluczeniu społecznemu, rozwoju przedsiębiorczości czy edukacji formalnej i nieformalnej.

2. Środki publiczne

Głównym źródłem mogą tu być programy dotacyjne poszczególnych ministerstw, tj. np. (A) Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 –2020, umożliwiający finansowanie działań na rzecz integracji międzypokoleniowej, aktywizacji środowiska osób starszych. (B) *Program Młodzież Solidarna w Działaniu na lata 2016-2020,* umożliwiający finansowanie działań dedykowanych różnym grupom wiekowym, w tym wsparcia rodziny na różnych etapach życia oraz stworzenia warunków rozwoju młodzieży. (C) *Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich 2014-2020* umożliwiający realizację przedsięwzięć dotyczących aktywizacji społecznej i obywatelskiej przez organizacje pozarządowe. Możliwość finansowania działań "miękkich" ma kluczowe znaczenie dla powodzenia procesu rewitalizacji. Dodatkowym źródłem mogą być fundusze inwestycyjne i instrumenty zwrotne BGK i PIR S.A.

3. Środki jednostek samorządu terytorialnego

Środki Gminy Bystrzyca Kłodzka, przewidziane na prowadzenie inwestycji publicznych na obszarze rewitalizacji, będą kluczowym źródłem finansowania. Gmina będzie miała możliwość angażowania środków jako udziału w prowadzonych inwestycjach oraz w miarę możliwości zapewni wkład własny dla lokalnych interesariuszy.

4. Środki prywatne

Możliwość zaangażowania środków pochodzących z sektora biznesu czy osób fizycznych uzależnione jest od wielu czynników zewnętrznych i wewnętrznych, np. dostępności środków w ramach programów pomocowych, kondycji finansowej. Zaangażowanie środków pochodzących z sektora biznesu może mieć różnorodną formę określoną w możliwościach prawnych. Środki pochodzące i/lub pozyskane przez organizacje pozarządowe mogą stanowić istotne dopełnienie działań podejmowanych na obszarze rewitalizacji, co wymaga włączenia przedstawicieli lokalnych organizacji.

10.4. System wdrażania, monitoringu i ewaluacji działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu rewitalizacji

Skuteczny monitoring wdrażania zapisów Lokalnego Programu Rewitalizacji (LPR) oraz jego ewaluacja (ocena, na ile założone cele i ich realizacja przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców obszarów rewitalizowanych oraz ogólnie w gminie) wymaga funkcjonowania podmiotu, który będzie koordynował i zarządzał tymi procesami: wdrażaniem zapisów LPR, monitoringiem i ewaluacją. Takie zadanie zostało powierzone Zespołowi ds. Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka, który został powołany w drodze zarządzenia Burmistrza nr 0050.94.2016 z dnia 8 kwietnia 2016 roku na etapie prowadzenia prac nad opracowywaniem programu rewitalizacji. Obradom Zespołu przewodniczy Burmistrz Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka. W zespole zasiadają przedstawiciele organu wykonawczego, stanowiącego,

przedstawiciele kluczowych jednostek organizacyjnych gminy, jednostek pomocniczych oraz przedstawiciele strony społecznej – reprezentanci organizacji społecznych i przedsiębiorcy. Taki skład Zespołu zapewni skuteczne zarządzanie wdrażaniem programu rewitalizacji oraz pozwoli na zintegrowanie i uspójnienie procesu planowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji lokalnych polityk publicznych w gminie, oraz przewiduje udział interesariuszy procesu rewitalizacji. Pozwoli również na możliwie szybkie reagowanie na zmiany oraz bariery w procesie wdrażania zapisów LPR. Udział strony społecznej w pracach zespołu wzmocni na etapie zarządczym element partycypacji procesu. Aktualnie Zespołu liczy szesnaście osób. Pełny skład osobowy zespołu został zawarty w zarządzeniu.

Zespół, zgodnie z treścią zarządzenia, został powołany na czas przygotowania i realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 – 2021. Obsługę administracyjną Zespołu zapewnia Wydział Przedsiębiorczości i Rozwoju Lokalnego Urzędu Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka. Spotkania Zespołu zwoływane są na zaproszenie Burmistrza , nie rzadziej niż raz na dwa lata oraz doraźnie w przypadkach istotnych zagadnień wymagających omówienia. Przewodniczący Zespołu może zapraszać na posiedzenia inne osoby, których udział w posiedzeniu jest uzasadniony z uwagi na przedmiot posiedzenia. Osoby te są zapraszane na wniosek przewodniczącego Zespołu osobiście lub na wniosek członka Zespołu, lub wskazaną przez niego osobę.

Posiedzenia Zespołu są protokołowane. W cyklu dwuletnim Zespół będzie odpowiedzialny za opracowanie do końca marca raportu z postępów we wdrażaniu zapisów LPR dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016 - 2021, uwzględniającego ewentualne bariery w realizacji zadań, powody ich wystąpienia oraz rekomendowane środki zaradcze. Raport powinien zawierać także ogólną ocenę realizacji zapisów LPR pod kątem skuteczności (czy zamierzone cele zostały osiągnięte), efektywności (proporcji nakładów ludzkich, finansowych, rzeczowych etc. do osiągniętych rezultatów) oraz trafności (czy dobór celów operacyjnych przełożył się na realizację celów strategicznych). Treść raportu podawana jest do publicznej wiadomości oraz prezentowana na Lokalnym Forum ds. Rewitalizacji.

Monitoring i ewaluacja powinny wykorzystywać możliwie wiele trafnych i stosunkowo łatwo dostępnych wskaźników sytuacji gminy. Poniżej rekomendowana w procesie wyznaczania obszaru rewitalizowanego lista wskaźników, których wartości powinno się poddawać co dwa lata weryfikacji i analizie. W procesie monitoringu i ewaluacji należy poddawać ocenie również użyteczność zaproponowanych wskaźników (ich wartość informacyjną) oraz łatwość pozyskania. Wskaźniki o stosunkowo niskiej wartości informacyjnej lub te, które trudno pozyskać należy usuwać, a w razie potrzeby katalog wskaźników uzupełniać nowymi.

Wskaźniki te dotyczą obszaru rewitalizowanego oraz odnoszą się również do wielkości dla całej gminy. Poniższa lista obejmuje wskaźniki ze wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Należy pamiętać również, że każdy z projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zapisanych w niniejszym programie, szczególnie

znajdujących się na liście projektów podstawowych, zawiera swój szczegółowy zestaw wskaźników realizacji.

Lista rekomendowanych wskaźników w procesie monitoringu i ewaluacji wdrażania LPR:

- Liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców na obszarze rewitalizowanym i w gminie.
- Liczba turystów odwiedzających gminę.
- Liczba punktów usługowych na obszarze rewitalizowanym.
- Liczba miejsc/ przestrzeni i budynków użyteczności publicznej dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- Liczba projektów dotyczących promocji gminy (również tych realizowanych w partnerstwie międzysektorowym).
- Liczba imprez publicznych zorganizowanych na obszarze rewitalizowanym dla mieszkańców, w tym dla dzieci, młodzieży i seniorów.
- Liczba nowych i zmodernizowanych obiektów infrastruktury w zakresie edukacji, kultury, turystyki, sportu i rekreacji.
- Liczba przestrzeni publicznych przyjaznych mieszkańcom na obszarze rewitalizowanym, np. place zabaw, skwery / tereny zielone z ławkami etc.
- Liczba zabytków w obszarze rewitalizowanym.
- Liczba odwiedzających te zabytki.
- Długość nowej i zmodernizowanej infrastruktury komunikacyjnej, m.in. dróg, chodników, ścieżek rowerowych etc.
- Liczba oraz temat aktywnych konsultacji społecznych w gminie.
- Liczba osób korzystających z oferty ośrodka kultury i biblioteki.
- Liczba wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych, sportowo-rekreacyjnych dla mieszkańców organizowanych przez ośrodek kultury, bibliotekę, organizacje pozarządowe, gminę etc. o charakterze lokalnym i ponadlokalnym.
- Liczba organizacji pozarządowych współpracujących z gminą.
- Liczba organizacji pozarządowych, działających na terenie gminy oraz liczba spółdzielni socjalnych, ZAZ-ów, WTZ-ów, CIS-ów, KIS-ów, wraz z podstawowymi działaniami.
- Procentowy i liczbowy udział osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do ogółu mieszkańców gminy w gminie i na obszarze rewitalizowanym.
- Liczba osób bezrobotnych (ogółem, podział na płeć, uprawnionych do zasiłku, długotrwale bezrobotnych).
- Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w % w gminie i na obszarze rewitalizowanym.
- Liczba osób fizycznych, które rozpoczęły działalność gospodarczą (ze środków PUP i ogółem w gminie).
- Liczba osób skierowanych do Centrum Integracji Społecznej.
- Liczba wykroczeń i przestępstw na obszarze rewitalizowanym i w gminie.
- Wyniki egzaminu gimnazjalnego.

Id: 113C3D17-41BA-45D9-8222-F066F93848A6. Podpisany

- Średnia długość życia mieszkańców gminy.
- Przyrost naturalny.
- Saldo migracji.
- Liczba lekarzy POZ i specjalistów w gminie.
- Usługi medyczne świadczone na terenie gminy.
- Usługi opiekuńcze i pielęgnacyjne.
- Udział odpadów wyselekcjonowanych w ogólnej ilości odpadów komunalnych zebranych.

11. SPÓJNOŚĆ LPR-U Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka	Strategia Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016-2021	Uzasadnienie spójności
Wizja Obszaru po przeprowadzonej rewitalizacji – „Gmina Bystrzyca Kłodzka poprzez nowoczesne zarządzanie i podejmowane działania inwestycyjne stanie się miejscem o wysokim stopniu rozwoju społeczno- gospodarczego i nowoczesnej infrastrukturze technicznej z zachowaniem dobrej jakości życia mieszkańców (...)".	**Nadrzędny cel strategiczny 7** - Rewitalizacja obszarów społecznie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo zdegradowanych.	Wizja LPR, wyznaczająca główne kierunki działań i pożądane do osiągnięcia zmiany jest spójna z nadrzędnym celem strategicznym 7 Strategii Rozwoju Gminy, definiującej jako kierunek interwencji rewitalizację.
Cel 2. Atrakcyjna i przyjazna przestrzeń publiczna wspierająca włączenie społeczne i chroniąca dziedzictwo kulturowe obszarów. **Kierunek działania 1.** Zachowanie, ochrona i modernizacja dziedzictwa kulturowego obszarów rewitalizowanych. **Cel 3.** Poprawa warunków bytowych mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej i jakości środowiska naturalnego. **Kierunek działania 2.** Adaptacja i remont istniejących obiektów, przestrzeni i nadanie im nowych funkcji przede	**Cel strategiczny 2.** Zwiększona dostępność do zasobów kulturalnych gminy w obszarze Kultura. **Działanie 3.** Działania w zakresie ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego – rewitalizacja i rewaloryzacja zabytków oraz zabytkowych kompleksów i układów urbanistycznych zwłaszcza w centrum miasta i na terenach wiejskich. **Działanie 4.** Działania rewitalizacyjne – remont, przebudowa, rozbudowa, wyposażenie zdegradowanych budynków, obiektów (zagospodarowanie terenów i posesji, dostosowanie do potrzeb osób	Strategiczny cel 2 dotyczący zwiększenia dostępności do zasobów kulturalnych jest spójny z celami 2 i 3 LPR. Cele obejmują kierunki interwencji w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego oraz tworzenie atrakcyjnych i przyjaznych przestrzeni publicznych. LPR na poziomie kierunku działania 2 doszczegóławia te zapisy, wskazując wprost konieczność adaptacji, remontów istniejących obiektów wraz z nadawaniem im nowych funkcji, w tym edukacyjnej, integracyjnej, rekreacyjnej i turystycznej. Założenia te są zbieżne z Działaniem 3 i Działaniem 4 wskazanym w Strategii Rozwoju Gminy w obszarze Kultura.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka	Strategia Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016-2021	Uzasadnienie spójności
wszystkim: edukacyjnej, integracyjnej, rekreacyjnej i turystycznej w przestrzeni rewitalizowanej.	niepełnosprawnych) w celu nadania im nowych funkcji społecznych, kulturalnych, edukacyjnych itp.	
CEL 1 - Aktywna społecznie, otwarta i przedsiębiorcza społeczność lokalna Gminy Bystrzyca Kłodzka. **Kierunek działania 3.** Wsparcie lokalnych przedsiębiorców m.in. poprzez promocję lokalnych produktów i usług, włączenie lokalnego biznesu w tworzenie marki miasta, zachęcanie do tworzenia sieci współpracy (np. klastrów, grup zakupowych). **Cel 2.** Atrakcyjna i przyjazna przestrzeń publiczna wspierająca włączenie społeczne i chroniąca dziedzictwo kulturowe obszarów rewitalizowanych. **Kierunek działania 2.** Rozwój inicjatyw edukacyjnych, kulturalnych i sportowych eksponujących walory gminy i zachęcających do tworzenia przyjaznych mieszkańcom przestrzeni. **Kierunek działania 3.** Modernizacja i rozwój infrastruktury turystycznej, utworzenie szlaków turystycznych. **Kierunek działania 4**. Wsparcie rozwoju usług i bazy turystycznej.	Cele strategiczne w obszarze Turystyka: 1. Gmina Bystrzyca Kłodzka jako obszar o charakterze wypoczynkowym, turystycznym i uzdrowiskowym spełniającym oczekiwania i wymagania turystów i odwiedzających gminę. 2. Turystyka i wypoczynek jako jedna z głównych dziedzin gospodarki gminy. 3.Zrównoważony rozwój przestrzeni turystycznej Gminy Bystrzyca Kłodzka. **Działanie 6**. Kontynuacja działań rewitalizacyjnych na terenie gminy. **Działanie 7**. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej, w tym: podnoszenie ładu przestrzennego, estetyki, budowa ścieżek rowerowych, urządzanie terenów zielonych i terenów rekreacyjnych. **Działanie 10**. Tworzenie przestrzeni publicznej przyjaznej dla osób niepełnosprawnych.	Gmina ma charakter turystyczny, co znalazło swoje odzwierciedlenie w zapisach dokumentów strategicznych. W Strategii Rozwoju Gminy został wyodrębniony obszar strategiczny w obszarze turystka. Zdefiniowane cele strategiczne są skorelowane z Celem 1 i Celem 2 LPR wyraźnie wskazując konieczność podejmowania działań w sferach związanych z turystyką. Obszar rewitalizowany w większości zlokalizowany jest na terenie atrakcyjnym turystycznie i stanowi główny kierunek jego rozwoju.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka	Strategia Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016-2021	Uzasadnienie spójności
Kierunek działania 5. Zachęcanie seniorów oraz osoby niepełnosprawne do współtworzenia i użytkowania przestrzeni publicznej obszarów rewitalizowanych.	**Działanie 11**. Poprawa bezpieczeństwa zarówno mieszkańców, jak i turystów – monitoring miasta.	
CEL 3. Poprawa warunków bytowych mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej i jakości środowiska naturalnego. **Kierunek działania 1.** Poprawa stanu technicznego wraz z zastosowaniem ekologicznych rozwiązań budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej. **Kierunek działania 2.** Adaptacja i remont istniejących obiektów, przestrzeni i nadanie im nowych funkcji przede wszystkim: edukacyjnej, integracyjnej, rekreacyjnej i turystycznej w przestrzeni rewitalizowanej.	**Cel strategiczny 3** obszar mieszkalnictwo - kompleksowa rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich w wymiarze społecznym, przestrzennym i gospodarczym. **Działanie 3** - Dalsze działania w zakresie rewitalizacji miasta – przebudowa i remont budynków w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji. **Działanie 4** - Remonty zdegradowanych budynków i obiektów.	Strategia Rozwoju Gminy w obszarze mieszkalnictwo określa kompleksową rewitalizację zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich w wymiarze społecznym, przestrzennym i gospodarczym, co jest spójne z celem 3 LPR. W LPR zostały określone kierunki działań w zakresie poprawy stanu technicznego budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej, adaptacje i remonty istniejących budynków, co jest spójne z zapisami Strategii w zakresie kontynuacji działań w zakresie rewitalizacji oraz remontowania zdegradowanych budynków i obiektów.

11.1. Spójność Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka z Planem Gospodarki Niskoemisyjnej Bystrzycy Kłodzkiej na lata 2016 – 2020

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Bystrzyca Kłodzka na lata 2016-2020	Uzasadnienie spójności
Cel 3. Poprawa warunków bytowych mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej i jakość środowiska naturalnego. **Kierunek działania 1.** Poprawa stanu technicznego wraz z zastosowaniem ekologicznych rozwiązań budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej.	**Cel strategiczny** - Poprawa stanu powietrza atmosferycznego poprzez wsparcie gospodarki niskoemisyjnej na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka.	Cele strategiczne obu dokumentów są spójne w sferze dotyczącej ochrony i podniesienia jakości stanu środowiska naturalnego. Wprowadzenie rozwiązań zawartych w gospodarce niskoemisyjnej koresponduje z kierunkiem działania LPR – dotyczącym wykorzystywania ekologicznych rozwiązań w budynkach mieszkalnych i obiektach użyteczności publicznej.
Cel 1. Aktywna społecznie, otwarta i przedsiębiorcza społeczność lokalna Gminy Bystrzyca Kłodzka. Kierunek działania 2 - Aktywizacja, integracja i promocja działań organizacji pozarządowych i aktywnych grup mieszkańców. **Cel 2.** Atrakcyjna i przyjazna przestrzeń publiczna, wspierająca włączenie społeczne i chroniąca dziedzictwo kulturowe obszarów rewitalizowanych. **Kierunek działania 2** - Rozwój inicjatyw edukacyjnych, kulturalnych i sportowych eksponujących walory gminy i zachęcających do tworzenia przyjaznych mieszkańcom przestrzeni.	**Cel szczegółowy** aktywizacja społeczności lokalnej do działań ograniczających emisję gazów cieplarnianych.	PGN zakłada w celu szczegółowym aktywizację lokalnej społeczności do działań ograniczających emisję gazów cieplarnianych, założenie to jest zbieżne z obranymi celami i kierunkami działań LPR. Zbieżność ta zachodzi w miejscach dotyczących pobudzenia, zaangażowania i włączenia przedstawicieli wspólnoty lokalnej w działania na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego.

11.2. Spójność Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka	Uzasadnienie spójności
Cel 1. Aktywna społecznie, otwarta i przedsiębiorcza społeczność lokalna Gminy Bystrzyca Kłodzka. **Cel 2.** Atrakcyjna i przyjazna przestrzeń publiczna, wspierająca włączenie społeczne i chroniąca dziedzictwo kulturowe obszarów rewitalizowanych. **Cel 3.** Poprawa warunków bytowych mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej i jakości środowiska naturalnego.	**Główne cele polityki przestrzennej miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka** - ochrona środowiska przyrodniczego - ochrona środowiska kulturowego - dywersyfikacja kierunków rozwoju gminy - dywersyfikacja źródeł dochodów mieszkańców oraz gminy - podniesienie komfortu życia mieszkańców	W Studium wskazane zostały główne cele polityki przestrzennej gminy, które są zbieżne z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji. Cele Studium wskazują na konieczność podejmowania działań na terenie obszarów problemowych, do których należy zaliczyć obszar przeznaczony do rewitalizacji.
Wizja Obszaru po przeprowadzonej rewitalizacji – „Gmina Bystrzyca Kłodzka poprzez nowoczesne zarządzanie i podejmowane działania inwestycyjne stanie się miejscem o wysokim stopniu rozwoju społeczno – gospodarczego i nowoczesnej infrastrukturze technicznej z zachowaniem dobrej jakości życia mieszkańców (...)". **Cel 2.** Atrakcyjna i przyjazna przestrzeń publiczna wspierająca włączenie społeczne i chroniąca	**Główną funkcją Gminy Bystrzyca Kłodzka będą: turystyka, sport i rekreacja oraz wypoczynek.**	Zdefiniowana w Studium główna funkcja gminy jest zgodna z wizją obszaru po przeprowadzonej rewitalizacji, Spójność przejawia się w komplementarności zapisów Celów strategicznych LPR w obszarach dotyczących konieczności podejmowania działań na rzecz rozwijania infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka	Uzasadnienie spójności
dziedzictwo kulturowe obszarów rewitalizowanych. **Kierunek działania 2.1.** Rozwój inicjatyw edukacyjnych, kulturalnych i sportowych eksponujących walory gminy i zachęcających do tworzenia przyjaznych mieszkańcom przestrzeni. **Kierunek działania 2.3.** Modernizacja i rozwój infrastruktury turystycznej, utworzenie szlaków turystycznych. **Kierunek działania 2.4.** Wsparcie rozwoju usług i bazy turystycznej. **CEL 3.** Poprawa warunków bytowych mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej i jakości środowiska naturalnego. **Kierunek działania 3.2.** Adaptacja i remont istniejących obiektów, przestrzeni i nadanie im nowych funkcji przede wszystkim: edukacyjnej, integracyjnej, rekreacyjnej i turystycznej w przestrzeni rewitalizowanej.		

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka	Uzasadnienie spójności
CEL 1. Aktywna społecznie, otwarta i przedsiębiorcza społeczność lokalna Gminy Bystrzyca Kłodzka. **Kierunek działania 1.2.** Aktywizacja, integracja i promocja działań organizacji pozarządowych i aktywnych grup mieszkańców. **Kierunek działania 1.3.** Wsparcie lokalnych przedsiębiorców m.in. poprzez promocję lokalnych produktów i usług, włączenie lokalnego biznesu w tworzeniu marki miasta, zachęcanie do tworzenia sieci współpracy (np. klastrów, grup zakupowych). **Kierunek działania 1.4.** Rozwój edukacji mieszkańców z zakresu przedsiębiorczości. **Cel 2 .** Atrakcyjna i przyjazna przestrzeń publiczna, wspierająca włączenie społeczne i chroniąca dziedzictwo kulturowe obszarów rewitalizowanych. **Kierunek działania 2.2.** Rozwój inicjatyw edukacyjnych, kulturalnych i sportowych eksponujących walory gminy i zachęcających do tworzenia przyjaznych mieszkańcom przestrzeni.	Na terenie gminy wyznaczono zespół funkcjonalno-przestrzenny: miejski (Miasto Bystrzyca Kłodzka wraz z okolicznymi terenami), dla którego, ze względu na istniejące zainwestowanie, przewiduje się rozwój jako ośrodka wyższego rzędu dla całej gminy, tj. rozwój aktywności gospodarczej o charakterze centrotwórczym oraz rozwój mieszkalnictwa.	Cele strategiczne LPR są spójne z wyodrębnionym na terenie gminy zespołem funkcjonalno-przestrzennym zlokalizowanym w części centrum Miasta Bystrzyca Kłodzka. Studium warunkuje rozwój ośrodka wyższego rzędu – Miasta Bystrzyca Kłodzka – dla pozostałej części gminy od rozwoju przedsiębiorczości – co jest zgodne z założeniami LPR zaprojektowanymi na rzecz wspierania lokalnych przedsiębiorców. Priorytetowym wskazaniem jest również rozwój mieszkalnictwa, który koresponduje z założeniami LPR w części dotyczącej poprawy warunków bytowych mieszkańców.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka	Uzasadnienie spójności
CEL 3 Poprawa warunków bytowych mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury. technicznej i jakości środowiska naturalnego. **Kierunek działania 3.1.** Poprawa stanu technicznego wraz z zastosowaniem ekologicznych rozwiązań budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej. **Kierunek działania 3.2.** Adaptacja i remont istniejących obiektów, przestrzeni i nadanie im nowych funkcji, przede wszystkim: edukacyjnej, integracyjnej, rekreacyjnej i turystycznej w przestrzeni rewitalizowanej.		

12. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY BYSTRZYCA KŁODZKA W PROCES REWITALIZACJI

Trwałe i efektywne zaangażowanie całych społeczności lokalnych, ich reprezentantów, organizacji pozarządowych i innych, różnego rodzaju formalnych i nieformalnych, indywidualnych i zbiorowych interesariuszy jest naczelną zasadą procesu rewitalizacji, prowadzonego zgodnie z wymogami dokumentów programowych i regulacjami normatywnymi, w nowym okresie programowania. Doświadczenia europejskie i polskie pokazują, iż bez partycypacji społecznej nie są możliwe do osiągnięcia jej cele. W dążeniu do maksymalnie możliwego w danych warunkach uspołecznienia prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji realizowano model, który nazwano 6xP:

Rysunek 1. 6 zasad rewitalizacji

PARTYCYPACJA – aktywne włączenie społeczności lokalnej i jej przedstawicieli w prace nad programem rewitalizacji, na różnych jego etapach – od fazy diagnozy, poprzez wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji, wypracowanie wizji i celów, zebranie i wybór projektów rewitalizacyjnych, przyjęcie projektu i uchwalenie LPR. Dokument był tworzony z udziałem mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji społecznych, którzy stali się autorami zasadniczych jego elementów. Ważnym aspektem zasady partycypacji było dążenie do zapewnienia obecności w tym procesie reprezentantów różnych zainteresowanych grup (poprzez aktywne ich informowanie i rekrutację do zespołu i zachęcanie do udziału w różnych formach partycypacji), ale takiego ukształtowania procedur uczestnictwa, aby stwarzały warunki do współpracy i zawarcia porozumienia wokół kluczowych zapisów programu rewitalizacji. Sukces rewitalizacji zależy m.in. od tego, aby nie

opierał się na dokumencie, który wyznacza tylko i wyłącznie priorytety władzy lokalnej, a był zapisem wartości cenionych przez mieszkańców i wynikających z nich głównych kierunków rozwoju całej wspólnoty lokalnej.

PROCES – rewitalizacji nie da się i nie należy sprowadzać do procedury opracowania lokalnych programów rewitalizacji, a tym bardziej do jednorazowego aktu jego uchwalenia. Jest to złożone wewnętrznie przedsięwzięcie, będące długim cyklem uporządkowanych i wzajemnie powiązanych ze sobą działań. Zapoczątkowuje go refleksja nad istniejącym stanem wyjściowym, jego diagnozą i analizą sytuacji gminy, terenu zdegradowanego i tego, który będzie objęty rewitalizacją. Planowanie, które jest istotnym warunkiem powodzenia procesu rewitalizacji, nie kończy się w momencie jego ostatecznego uchwalenia, ale uruchamia zasadniczy etap pracy, jakim powinno być jego urzeczywistnianie. Program ma być względnie prostą i klarowną deklaracją przyjętych priorytetów rewitalizacyjnych na kolejne lata oraz sposobów ich wdrażania i ewaluacji. Rewitalizacja ze swojej natury jest procesem ciągłym, postępującym w czasie i stąd jego wdrażanie musi oznaczać konieczność monitorowania i ewaluacji programu rewitalizacji, a tym samym jego aktualizacji. Wdrażanie dokumentu, monitoring i ewaluacja powinny się odbywać również w sposób uspołeczniony.

PRZESTRZEŃ – rewitalizacja jest procesem odbywającym się w określonej przestrzeni fizycznej i społecznej. Zawarty w regulacjach normatywnych postulat zintegrowania działań społecznych, przestrzennych i gospodarczych przy jednoczesnej jej terytorialnej koncentracji, wymaga takiego zorganizowania tego procesu, aby w sposób należyty gromadzić i wykorzystywać wiedzę o terytorialnym wymiarze różnych zjawisk społecznych. „Odczytanie" przestrzeni gminnej powinno oznaczać konieczność korzystania z danych dostępnych w instytucjach publicznych, ale także sięgnięcie po wiedzę, jaką posiadają mieszkańcy, którzy reprezentując różne obszary gminy „czują" wiele problemów i zjawisk społecznych, wymagających interwencji rewitalizacyjnej. To kolejna okoliczność, która powoduje, iż proces ten powinien być oparty na bezpośrednim kontakcie i współdecydowaniu z mieszkańcami o terytorialnym wymiarze działań rewitalizacyjnych.

PARTNERSTWO – rewitalizacja będąc procesem społecznym, operuje na określonym układzie potrzeb i interesów jej mieszkańców. Funkcję koordynatora powinien spełniać przedstawiciel władzy lokalnej z jednoczesnym poszanowaniem odrębności i samodzielności osób i instytucji, którym zależy na rozwoju lokalnym. Celem takiego działania powinno być także łączenie zasobów, wiedzy, doświadczenia różnych interesariuszy oraz współdecydowanie i współodpowiedzialność za przyjęte do realizacji projekty i całość programu rewitalizacji.

PRZYWÓDZTWO – głównymi realizatorami postanowień strategii tworzonej wspólnie z liderami społecznymi i mieszkańcami jest grupa przedstawicieli czołowych instytucji w gminie. To liderzy procesu, którzy powinni współpracować ze sobą, wdrażając zapisy programu. Opracowanie programu i realizacja procesu rewitalizacji powinna polegać na wykorzystaniu potencjału liderów lokalnych poprzez preferowanie działań polegających na

inspirowaniu, zachęcaniu, animowaniu, przewodzeniu i liderowaniu a nie odgórnym komenderowaniu, wydawaniu poleceń i decyzji. Tak rozumiane przywództwo powinno towarzyszyć procesowi rewitalizacji na wszystkich jego etapach.

PROFESJONALIZM – polega na dążeniu do podejmowania działań mających swoje oparcie w dostępnym i aktualnym poziomie wiedzy o samym procesie i towarzyszących mu zjawiskach. Można i należy tym samym wykorzystać wiedzę i doświadczenie ekspertów oraz zasoby wiedzy dostępne w różnych źródłach. Takie podejście do procesu daje gwarancje poprawności merytorycznej i metodologicznej procesu opracowywania LPR, a następnie jego realizacji.

Prace nad sporządzeniem Lokalnego Programu Rewitalizacji odbywały się w kilku zasadniczych etapach. W ich trakcie, zgodnie z założeniami tego procesu określonymi w ustawie o rewitalizacji i wytycznych, starano się zapewnić jak najszerszy udział mieszkańców oraz różnych środowisk społecznych, w tym organizacji pozarządowych. Partycypacyjne podejście do procesu rewitalizacji jest traktowane jako warunek niezbędny dla kształtowania treści tego dokumentu ze szczególnym uwzględnieniem wyboru projektów rewitalizacyjnych a także jako podstawa dla prawidłowego ich wdrażania, zgodnego ze standardami jakości osiągania celów i zarządzania oraz ewaluacji tego procesu. Na każdym etapie procesu informacje o spotkaniach, warsztatach oraz podstawowe informacje o zasadach rewitalizacji mają charakter ogólnodostępny, każde spotkanie i warsztat ma charakter otwarty.

Na etapie diagnozowania i wytyczania obszarów zdegradowanych oraz obszarów do rewitalizacji przeprowadzono: 1) indywidualne wywiady pogłębione z wybranymi pracownikami Urzędu Miasta i Gminy, dotyczące stopnia osiągnięcia celów zawartych we wcześniejszym programie rewitalizacji oraz warunków i sposobu wdrażania jego zapisów; 2) warsztat konsultacyjny z Zespołem ds. Rewitalizacji i przedstawicielami strony społecznej, poświęcony diagnozie najbardziej zdegradowanych obszarów gminy w kontekście społecznym, gospodarczym, środowiskowym, technicznym oraz przestrzenno-funkcjonalnym oraz zdiagnozowaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy rewitalizacji. Członkowie Zespołu zostali poproszeni o dopraszanie przedstawicieli różnych grup mieszkańców, przedsiębiorców do kolejnych faz procesu pracy nad programem rewitalizacji oraz skonsultowanie w swoich środowiskach zdiagnozowanych obszarów zdegradowanych i zidentyfikowanych problemów.

Na etapie programowania, wypracowywania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz formułowania i porządkowania celów rewitalizacji przeprowadzono: 1) dwa warsztaty konsultacyjne, poświęcone konsultacjom obszaru zdegradowanego i delimitacji obszaru objętego rewitalizacją, opracowaniu wizji i celów LPR oraz identyfikacji projektów rewitalizacyjnych, które zostałyby wpisane do dokumentu, 2) zbieranie pomysłów i projektów rewitalizacyjnych za pomocą formularza projektu w postaci papierowej lub elektronicznej (formularz został zamieszczony na głównej stronie internetowej gminy), 3)konsultacje społeczne projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata

2016 – 2021 poprzez umieszczenie projektu dokumentu na stronie internetowej urzędu z możliwością przesyłania uwag w wersji pisemnej (papierowej lub elektronicznej) do Wydziału Przedsiębiorczości i Rozwoju Lokalnego Urzędu Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka.

Podczas prac nad programem rewitalizacji w Bystrzycy Kłodzkiej Miejska Bibliotek Publiczna zorganizowała debatę „Rola dialogu dla rozwoju społeczności lokalnych", podczas której dyskutowano między innymi o wyzwaniach związanych z rewitalizacją gminy, szczególnie w kontekście społecznym.

Na etapie wdrażania i monitorowania programu rewitalizacji planuje się włączać interesariuszy procesu rewitalizacji poprzez: 1) spotkania Zespołu ds. Rewitalizacji, 2) realizowanie projektów rewitalizacyjnych, 3) organizowanie Lokalnego Forum ds. Rewitalizacji, podsumowującego etapy wdrażania LPR oraz promującego sukcesy w procesie rewitalizacji i sieciującego głównych interesariuszy procesu.

SPIS TABEL

Tabela 1. Struktura ludności Gminy Bystrzyca Kłodzka w latach 2008 – 2015 6
Tabela 2. Ulice i miejscowości o najwyższym wskaźniku długotrwałego bezrobocia mieszkańców w Gminie Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 31 grudnia 2015 r.) 8
Tabela 3. Wybrane powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2009 - 2015 10
Tabela 4. Ulice i miejscowości z najwyższym wskaźnikiem korzystania z pomocy społecznej wśród mieszkańców Gminy Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 31 grudnia 2015 r.) 11
Tabela 5. Wykaz jednostek OSP Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 31 marca 2015r.) 12
Tabela 6. Przestępstwa na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka 13
Tabela 7. Największa liczba niebieskich kart na terenie Miasta Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 31 grudnia 2015 r.) 14
Tabela 8. Największa liczba niebieskich kart na terenach wiejskich gminy Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 31 grudnia 2015 r.) 14
Tabela 9. Liczba przestępstw popełnionych na poszczególnych ulicach Gminy Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 31 grudnia 2015 r.) 14
Tabela 10. Liczba przestępstw ogółem popełnionych na terenach wiejskich Gminy Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 31 grudnia 2015 r.) 15
Tabela 11. Liczba przestępstw ogółem popełnionych przez nieletnich na terenach wiejskich Gminy Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 31 grudnia 2015 r.) 15
Tabela 12. Wyniki sprawdzianu umiejętności w klasach VI, w jednostkach oświatowych na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 31 grudnia 2015 r.) 16
Tabela 13. Najniższe średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w podziale na ulice (dane na dzień 31 grudnia 2015 r.) 18
Tabela 14. Najniższa frekwencja w wyborach samorządowych 2014 na terenie Bystrzycy Kłodzkiej.. 19
Tabela 15. Rodzaje wykonywanej działalności przez przedsiębiorców działających na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 30 kwietnia 2016 r.) 21
Tabela 16. Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Bystrzyca Kłodzka w latach 2008 – 2014. 23
Tabela 17. Baza noclegowa Gminy Bystrzyca Kłodzka – wg miejscowości (dane z 2014 r.) 24
Tabela 18. Obiekty użyteczności publicznej w Gminie Bystrzyca Kłodzka (dane na dzień 31 grudnia 2015 r.) 27
Tabela 19. Stan techniczny obiektów użyteczności publicznej w Gminie Bystrzyca Kłodzka*(dane na dzień 31 grudnia 2015 r.) 28
Tabela 20. Otwarte obiekty rekreacyjne na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.) 30
Tabela 21. Nieruchomości na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka objęte ochrona konserwatorską (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.) 31
Tabela 22. Ulice do remontu w Gminie Bystrzyca Kłodzka (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.) 33
Tabela 23. Chodniki do remontu w Gminie Bystrzyca Kłodzka (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.) 34
Tabela 24. Mieszkania oddane do użytkowania na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka 37
Tabela 25. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Bystrzyca Kłodzka 37
Tabela 26. Liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w podziale na ulice (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.) na terenie Bystrzycy Kłodzkiej 38

Tabela 27. Liczba budynków wybudowanych przed 1945 rokiem w podziale na ulice (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.) na terenie Bystrzycy Kłodzkiej 39
Tabela 28. Zestawienie liczby budynków przeznaczonych do modernizacji i termomodernizacji (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.) 40
Tabela 29. Gospodarstwa stosujące selektywną zbiórkę odpadów (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.) 41
Tabela 30. Zestawienie liczby gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i prowadzącej selektywną zbiórkę odpadów (stan na dzień 31 grudnia 2015 r.) 42
Tabela 31. Wartości Syntetycznego Indeksu Degradacji Społecznej i jego składowych w Gminie Bystrzyca Kłodzka 47
Tabela 32. Wartości podstawowych wskaźników degradacji społecznej oraz wartość SIDS-a dla obszarów dotkniętych stanem kryzysowym w sferze społecznej na obszarze gminy Bystrzyca Kłodzka 51
Tabela 33. Wybrane wskaźniki stanu kryzysowego w sferze gospodarczej na terenach objętych degradacją społeczną w Gminie Bystrzyca Kłodzka 52
Tabela 34. Wybrane wskaźniki stanu kryzysowego w sferze technicznej na terenach objętych degradacją społeczną w Gminie Bystrzyca Kłodzka 53
Tabela 35. Wybrane wskaźniki stanu kryzysowego w sferze przestrzenno-funkcjonalnej na śródmiejskim obszarze zdegradowanym w Bystrzycy Kłodzkiej 54

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Średni wynik sprawdzianu zakończenie nauki w szkołach podstawowych w Gminie Bystrzyca Kłodzka na tle wyników województwa dolnośląskiego 17
Wykres 2. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w poszczególnych szkołach Gminy Bystrzyca Kłodzka 17

SPIS MAP

Mapa 1. Gmina Bystrzyca Kłodzka, obszary do rewitalizacji 55
Mapa 2. Miasto Bystrzyca Kłodzka, obszar do rewitalizacji 56
Mapa 3. Obręb Gorzanów – obszar objęty projektami rewitalizacyjnymi 57
Mapa 4. Obręb Międzygórze – obszar objęty projektami rewitalizacyjnymi 57

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. 6 zasad rewitalizacji 108

Przewodniczący
Rady Miejskiej
w Bystrzycy Kłodzkiej
mgr Artur Pokora

UZASADNIENIE

Obowiązek ogłaszania tekstów jednolitych wprowadzono mocą przepisu art. 16 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych.

Zgodnie z dyspozycją ust. 3 powołanej ustawy teksty jednolite aktów normatywnych innych niż ustawa ogłasza organ właściwy do wydania aktu normatywnego. Dodatkowo tekst jednolity aktu normatywnego innego niż ustawa ogłasza się nie rzadziej niż raz na 12 miesięcy, jeżeli był on nowelizowany.

Ustawa o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych w sposób jednoznaczny określa kompetencję uprawnionych do ogłaszania aktów normatywnych organów. Jest nim wyłącznie organ właściwy do wydania aktu normatywnego. Tym samym do kompetencji Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej należy ogłoszenie w formie obwieszczenia aktu normatywnego uchwalonego przez Radę Miejską.

Przewodniczący
Rady Miejskiej
w Bystrzycy Kłodzkiej
mgr Artur Pokora